

บทที่ 3

ตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

■ ความเป็นมาของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

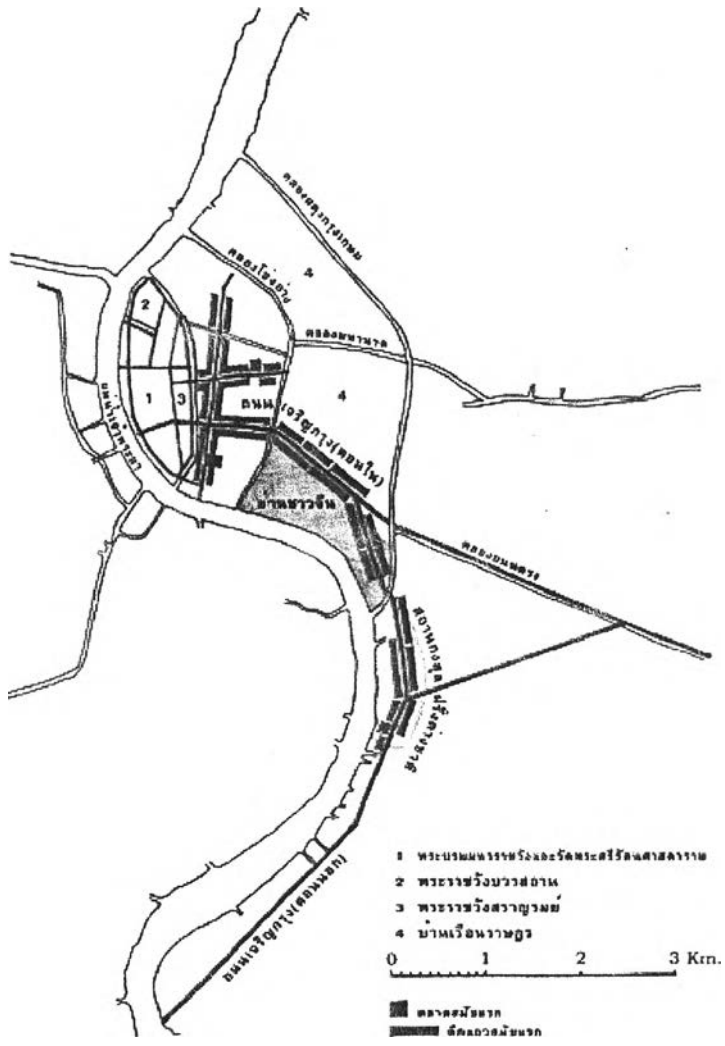
ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น กรุงเทพฯ มีอาณาเขตของเมืองตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาจนถึงคลองคูเมืองเดิม ซึ่งประชาชนสร้างบ้านเรือนและใช้ชีวิตริมแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีการใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก โดยสถาปัตยกรรมพักอาศัยของประชาชนทั่วไปในสมัยนั้น มีทั้ง เรือนแพ เรือนไทย

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 15 บ้านเรือนริมแม่น้ำลำคลองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอบเขตของเมืองได้ขยายกว้างออกไปจากเดิม คือ ขยายออกไปจนจดคลองโอ่งอ่าง-บางลำพู นอกจากนั้น ยังมีการขุดคลองเพิ่มเติมด้วย อาทิ คลองผดุงกรุงเกษม คลองถนนตรง เป็นต้น ช่วงระยะเวลานี้มีการรับอิทธิพลตะวันตกมากขึ้นจากเดิม เพื่อการพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้ชาวตะวันตกมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปประเทศในทุกด้าน และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพบ้านเมืองในสมัยนั้นด้วย ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2404 ชาวตะวันตกได้ถวายหนังสือเพื่อขอให้พระเจ้าแผ่นดิน โปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนสำหรับการเดินทางโดยรถม้า เนื่องจากในสมัยนั้น ไม่ให้ชาวต่างประเทศที่เข้ามาค้าขายในประเทศไทย ตั้งบ้านเรือนและชุมชนในอาณาเขตเมือง (อนุญาตเฉพาะชาวไทยและชาวจีนเท่านั้น) เป็นเหตุให้ชาวตะวันตกตั้งบ้านเรือน ห้างร้าน สถานกงสุล และชุมชน บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาจนถึงบริเวณคลองผดุงกรุงเกษม ซึ่งนับว่าระยะทางระหว่างชุมชนกับตัวเมืองนั้นไกลและมีการคมนาคมไม่สะดวก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้เกิดถนนสายแรกขึ้นในกรุงเทพฯ ซึ่งมีชื่อว่า ถนนเจริญกรุง (ตอนนอก) หรือ ถนนใหม่ (New Road)

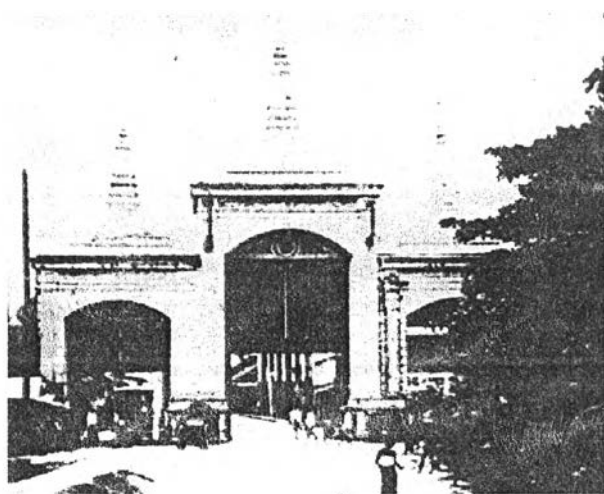
ภาพที่ 16 แผนที่กรุงเทพฯในสมัยรัชกาลที่ 4

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

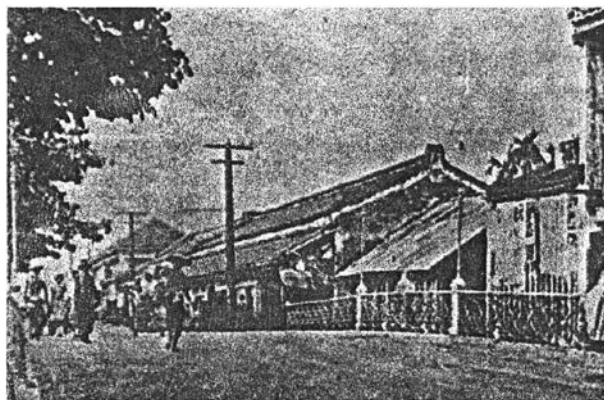
ภาพที่ 17 ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอกที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4

โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์สมุหกลาโหมเป็นแม่กอง และให้พระอินทราสีหราชรองเมืองเป็นนายงาน จัดการตัดถนนเจริญกรุง (ตอนนอก) ตั้งแต่วันพุธ เดือน 3 ขึ้น 6 ค่ำ (วันอาทิตย์ที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2404) ต่อมาในปี พ.ศ. 2405 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนเจริญกรุง (ตอนใน) ซึ่งเริ่มจากวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ผ่านย่านการค้าขายและชุมชนชาวจีน ไปออกประตูสามยอด (ปัจจุบันประตูสามยอดนี้ได้พังทลายลงแล้ว กลายเป็นแยกสามยอด) สะพานเหล็กหรือสะพานดำรงสถิตย์ แล้วเชื่อมกับถนนเจริญกรุง (ตอนนอก) บริเวณสะพานพิทยเสถียรในปัจจุบัน ซึ่งถนนสายนี้กว้าง 4 วา หรือ 8 เมตร โดยในสมัยนั้นถือว่าเป็นถนนที่กว้างขวางมาก เนื่องจากประชาชนทั่วไปนิยมใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก มีเฉพาะขุนนาง ผู้มีบรรดาศักดิ์ และชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้รถและรถม้า ดังนั้นสภาพถนนเจริญกรุงในขณะนั้นมีการใช้สอยเพียงฝั่งเดียว ส่วนอีกฝั่งหนึ่งถูกปล่อยทิ้งร้าง นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังโปรดให้สร้างตึกแถวขึ้นเป็นครั้งแรก สองฝั่งของถนนเจริญกรุง (ตอนใน) พระราชทานที่ดินแก่พระราชโอรสและพระราชธิดา เพื่อสร้างตึกแถวชั้นเดียวตามแบบอย่างลึงคโปรซิชั่นริมถนนทั้งสองฝั่ง

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 18 ประตูสามยอด ในสมัยรัชกาลที่ 4

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 19 ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงในสมัยรัชกาลที่ 4 บริเวณสะพานดำรงสถิตย์

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความเจริญได้ขยายออกจากเขตเมืองหรือเขตพระนครมากขึ้น โดยแผ่ออกมาทางด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ของเขตเมือง ซึ่งในบริเวณนั้นคือชุมชนชาวจีนสำเพ็ง ที่เป็นย่านการค้าแห่งแรกของเมือง และเนื่องจากถนนเจริญกรุง (ตอนใน) ชานานไปกับสำเพ็ง ประกอบกับระบบการคมนาคมทางบกได้พัฒนาขึ้น มีทั้งรถเจ๊ก รถลาก รถม้า รถราง และรถยนต์ ทำให้ประชาชนเดินทางได้สะดวกขึ้น จึงทำให้พื้นที่ในบริเวณนี้ ได้แก่ สำเพ็ง เขาวราช และเจริญกรุง เป็นย่านที่มีประชาชนหนาแน่น เป็นย่านที่พิกอาศัย ย่านการค้าโดยมีห้างร้านต่างๆ มากมาย

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 20 ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนในสมัยรัชกาลที่ 5 บริเวณประตูสามยอด

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 21 ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงในสมัยรัชกาลที่ 5 บริเวณสี่แยกเอส.เอ.บี.

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 22 รถรางสายแรกและตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอกสมัยรัชกาลที่ 5

ในสมัยต่อมา มีการให้ความสำคัญกับการคมนาคมทางบกมากขึ้น มีการสร้างถนนสายต่างๆ ขึ้นมากมายในกรุงเทพฯ และเมื่อมีการสร้างถนนขึ้น ก็เป็นเหตุให้ความเจริญขยายตัวไปตามแนวถนนด้วย ดังจะเห็นได้จากอาคารที่พระคลังข้างที่ได้อัปเดตให้เจ้าของที่ดินริมถนนนอกถนนสร้างตึกแถว เพื่อให้เช่าทำการค้าจนเป็นที่นิยมกันสืบมาจนปัจจุบัน ซึ่งตึกแถวในยุคต่างๆ มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแตกต่างกันไปตามอิทธิพลบางประการในแต่ละยุค อาทิเช่น วัสดุและการก่อสร้าง รูปแบบและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสังคม วัฒนธรรม ของชาวต่างชาติที่ไทยได้รับเข้ามา และนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกลมกลืนกับวัฒนธรรมของไทย

■ ชุมชนริมถนนเจริญกรุง

ถนนเจริญกรุงนี้ได้แบ่งเป็นสองตอน คือ ถนนเจริญกรุงตอนนอกและตอนใน เนื่องจากช่วงเวลาในการสร้าง แต่ในการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา สังคม วัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน และชุมชน แตกต่างกันดังนี้

1. ถนนเจริญกรุงตอนใน

เริ่มต้นตั้งแต่สะพานมอญ (คลองคูเมือง) จนถึงสะพานดำรงสถิตย์ (คลองรอบกรุง) สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บริเวณนี้เป็นที่ดินของพระมหากษัตริย์ ซึ่งพระราชทานให้พระโอรสและพระธิดาเพื่อให้เช่าทำการค้าและพักอาศัย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีทั้งคนไทยและคนจีน นอกจากนี้พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานที่ดินให้ขุนนางไทยเพื่อพักอาศัยด้วย ในสมัยนั้นคนไทยส่วนใหญ่นิยมสร้างบ้านอยู่ภายในเขตเมืองหรือเขตพระนคร ชุมชนบริเวณสะพานมอญ พวกมอญเก่าครั้งกรุงศรีอยุธยา มาตั้งบ้านเรือนริมคลองคูเมือง ทางฝั่งตะวันออก สะพานเจริญกรุงที่มุมสวนสราญรมย์ จึงได้ชื่อว่า สะพานมอญ บ้านของพระยานครอินทร์ (สมิงนครเดชะ) นั้น ตั้งอยู่ริมฝั่งคลอง

ตลาดริมเชิงสะพานมอญข้ามคลอง ตลาดบริเวณนี้มีพวกมอญมาตั้งอยู่เรียงรายไปจนตลอดสะพานข้ามคลอง จึงเรียกกันว่า สะพานมอญสี่กั๊กพระยาศรี เพราะเดิมเป็นบ้านของพระยานครอินทร์ ภายหลังเป็นบ้านของนายชำนาญกระบวน (ทองขวัญ) ซึ่งสมรสกับพระยารามจักรวงศ์ หัวหน้าพวกมอญ มีบุตรชายคือ หมื่นพระพิพิธอักษร (ทองเพ็ง) ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาศรีสหเทพ จึงเรียกกันว่า สี่กั๊กพระยาศรี พวกมอญมาตั้งถิ่นฐานสองฝั่งคลอง

2. ถนนเจริญกรุงตอนใน

ช่วงสะพานเหล็กหรือสะพานดำรงสถิตย์จนถึงสะพานพิทยเสถียรนั้น ยังเป็นชุมชนของชาวจีน เนื่องจากขยายตัวมาจากบริเวณถนนเจริญกรุงตอนใน ถนนเยาวราช และสำเพ็ง ซึ่งเป็นย่านชาวจีนที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ และที่สำคัญยังเป็นที่พักอาศัยของชาวไทย ประกอบด้วยประชาชนคนธรรมดาไปจนถึงเจ้านายและขุนนางต่างๆ กระจายตัวทั่วไปตามถนน ที่ดินบางส่วนเป็นที่ดินของขุนนางซึ่งสร้างตึกแถวให้เช่าเพื่อเก็บผลประโยชน์ โดยผู้ที่มาเช่านั้นมีตั้งแต่ขุนนางจีนจนถึงกรรมกรชาวจีน จนต่อมากลายเป็นย่านการค้าและพักอาศัยของคนจีน ซึ่งมีการขยายตัวมาจากสำเพ็ง แต่มีบางส่วนที่เป็นห้างฝรั่งชาวตะวันตก และพ่อค้าแขก

3. ถนนเจริญกรุงตอนนอก (ถนนใหม่)

ซึ่งเริ่มจากสะพานดำรงสถิตย์ไปจนถึงสะพานพิทยเสถียร โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพื้นที่บริเวณนี้เป็นย่านที่พักอาศัยและชุมชนชาวต่างชาติตะวันตกที่หมายถึง ชุมชนคริสต์และกงสุลกับพ่อค้าชาติตะวันตก โดยหลังจากที่ไทยได้ทำสนธิสัญญาการค้ากับต่างประเทศ ชาวตะวันตกก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้นและมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประเทศที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรู้ตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ต่างๆ ให้กับคนไทย โดยเริ่มจากการส่งกงสุลเข้ามาพิทักษ์ผล

ประโยชน์ของตน ส่งคณะทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี และยังมีพวกมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในไทย โดยพระเจ้าแผ่นดินในสมัยนั้นทรงพระราชทานที่ดินเพื่อตั้งสถานกงสุล สถานทูต โบสถ์ และที่พักอาศัย จึงเป็นเหตุให้ชุมชนตะวันตกเริ่มมีการขยายตัวมากขึ้น

บริเวณทางตอนใต้ของพระนคร ได้แก่ ริมถนนเจริญกรุงบริเวณบางรัก คลองผดุงกรุงเกษม โดยชุมชนตะวันตกที่กล่าวถึงมาแล้วนี้ ตามเอกสารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แบ่งกลุ่มประชาชนชาวตะวันตกออกเป็น 20 เชื้อชาติ คือ ฝรั่งเศส อังกฤษ โปรตุเกส เยอรมัน อเมริกา รัสเซีย อิตาลี ออสเตรีย เดนมาร์ก สวีเดน สเปน ฮอลันดา เบลเยียม นอร์เวย์ สวิสเซอร์แลนด์ ตุรกี กรีก ญี่ปุ่น เปอร์เซีย และอียิปต์ ประกอบกับบางแห่งเป็นชุมชนของแขก ซึ่งมีหลายภาษาหลายเชื้อชาติ รัฐบาลในสมัยก่อนแบ่งคนในกลุ่มแขกออกเป็น 12 ภาษา ได้แก่ มลายู ยะวา บอมเบย์ อาหรับ ปาทาน ฮินดูสถาน ซิกข์ กาลิงค์ ปาซี ลังกา เบงกาลี และทิเบต ซึ่งก็คือ ผู้ที่เดินทางมาจากแหลมมลายู อินโดนีเซีย อินเดีย ลังกา ทิเบต และดินแดนตะวันออกกลาง ส่วนที่มีตั้งหลักแหล่ง

ในบริเวณบางรัก ริมถนนเจริญกรุงตอนนอกนั้น ส่วนใหญ่เป็นแขกอินเดียและแขกมลายูในบังคับอินเดีย แขกลังกาในบังคับฝรั่งเศส และแขกยะวา (อินโดนีเซีย) ในบังคับฮอลันดา

■ บ้านเรือนบนถนนเจริญกรุง

ถนนเจริญกรุงเป็นทั้งย่านพักอาศัยและย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา เนื่องจากถนนเจริญกรุงเป็นถนนเส้นหลักเส้นแรกที่เชื่อมต่อระหว่างเขตเมืองหรือเขตพระนครที่เริ่มจากสะพานมอญหน้าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามจนถึงสะพานดำรงสถิตย์ กับนอกเมืองซึ่งเริ่มตั้งแต่สะพานดำรงสถิตย์จนถึงถนนตบกบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา

โดยที่ริมถนนเจริญกรุงทั้งบริเวณเขตเมืองหรือเขตพระนคร และนอกเขตเมืองนั้น เป็นย่านที่พักอาศัยของประชาชนชาวไทย ชาวจีน รวมไปถึงชาวต่างชาติอื่น ทั้งชาวยุโรป ฝรั่งเศส และ แขก เนื่องจากพระเจ้าแผ่นดินในแต่ละยุค ทรงพระราชทานที่ดินริมถนนเจริญกรุงให้พระราชโอรส พระราชธิดา พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ข้าราชการ เพื่อพักอาศัย ซึ่งเห็นได้จากข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ³³ เป็นสารบัญชี่สำหรับเจ้าพนักงานกรมไปรษณีย์กรุงเทพมหานคร โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้จัดพิมพ์ขึ้นจากบัญชีบ้านเลขที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2426 มีรายนามของผู้ที่พักอาศัยริมถนนเจริญกรุง (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก)

นอกจากนี้ยังมีพ่อค้า ประชาชนและขุนนาง รวมไปถึงชนชั้นต่ำและกรรมกร ทั้งชาวไทย ชาวจีน และชาวตะวันตก พักอาศัยอยู่ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงทั้งตอนนอกและตอนในมากมาย ดังจะเห็นได้จากข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ³⁴ ซึ่งตึกแถวริมถนนเจริญกรุงนั้น เป็นทั้งที่พักอาศัย ห้างร้าน สำนักงาน ฯลฯ ดังนี้

³³ ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ, สารบัญชี่ ส่วนที่ 1 คือ ตำแหน่งราชการสำหรับเจ้าพนักงานกรมไปรษณีย์กรุงเทพมหานคร เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ต้นฉบับจำกัด, 2541.

³⁴ ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ, สารบัญชี่ ส่วนที่ 2 คือ ราษฎรในจังหวัด ถนน แล ตรอก สำหรับเจ้าพนักงานไปรษณีย์กรุงเทพมหานคร เล่มที่ 2. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ต้นฉบับ จำกัด, 2541.

■ การใช้สอยตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

ตึกแถวเก่าริมถนนเจริญกรุงตอนในส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เนื่องจากในอดีตนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างตึกแถว แล้วพระราชทานให้พระราชโอรสและพระราชธิดาเพื่อเก็บค่าเช่า ส่วนตึกแถวเก่าริมถนนเจริญกรุงตอนนอกนั้นส่วนใหญ่เป็นของเอกชน เนื่องจากเดิมเคยเป็นห้างร้านของชาวต่างชาติ

ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การใช้สอยตึกแถวริมถนนเจริญกรุงในอดีต เป็นทั้งอาคารพักอาศัย อาคารพาณิชย์ และอาคารพาณิชย์กึ่งพักอาศัย ที่ประกอบกิจการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การใช้สอยตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก

คนไทย ประกอบด้วย ชุนนาง ข้าราชการ ทหาร ประชาชนทั่วไป เป็นต้น มีการใช้สอยอาคารหลายประเภท อาทิเช่น ที่พักอาศัยและเป็นเจ้าของตึกแถวให้เช่า ร้านขายยาฝิ่น ร้านขายบุหรี่ปั้ว ร้านขายของชำ ร้านขายอาหาร เช่น ข้าวแกง ขนมจีน ร้านตัดผม ร้านขายไม้ซุง ร้านหมอยา โรงเช่ารถรวมไปถึงช่องและบ่อน

คนจีน ประกอบด้วย ชุนนาง ประชาชนทั่วไป จับกัง กรรมกร ลูกจ้างต่างชาติ เช่น ฝรั่งเศส ฮอลันดา โปรตุเกส อังกฤษ อเมริกัน โดยคนจีนใช้เงินผูกปี้เช่าตึก คนจีนส่วนใหญ่ใช้เป็นอาคารพักอาศัยและอาคารพาณิชย์

ซึ่งมีกิจการหลายประเภท ดังนี้คือ ร้านขายสุรา ร้านขายยาฝิ่น ร้านขายใบชา ร้านขายบุหรี่ปั้ว ร้านขายยา ร้านขายเครื่องเงินอับ ร้านขายขมิ้น ร้านขายเครื่องยาจีน ร้านตัดเย็บรองเท้า ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านขายผ้า ร้านย้อมผ้า ร้านตัดผม ร้านซ่อมนาฬิกา ร้านทำหัวเปี้ย ร้านขายทอง ร้านขายแข่ง ร้านขายเครื่องสาน ร้านขายถั่วยวขาม ร้านขายแก้อี้ ร้านทำเครื่องรถ (อะไหล่) ร้านขายของชำ ร้านขายพริกเกลือ ร้านเพาะเปิดขาย ร้านเลี้ยงหมูขาย ร้านขายถั่วถอก ร้านขายเนื้อวัวสด ร้านขายผัก ร้านขายเต้าหู้ ร้านขายเครื่องดอง ร้านขายข้าวสาร ร้านขายน้ำปลา ร้านขายถั่วต่างๆ ร้านขายหนังวัว ร้านขายปลาแห้ง ร้านขายปลาตาก ร้านขายปลาเค็ม ร้านขายมันเทศ ร้านขายอาหาร เช่น ก๋วยจั๊บน้ำร้อน ก๋วยเตี๋ยว ข้าวต้มหมู เกาเหลา ข้าวแกง ขนมปัง ขนมถ้วย ขนมแข่ง กาแฟ ช่างตีบุก ช่างทำรถ ช่างเย็บร่ม ช่างกลึง ช่างทอง ช่างสลักทองเงิน ช่างไม้ ช่างปูน ช่างตีและหล่อเหล็ก ร้านหมอยา โรงรถเช่า โรงรับจำนำ โรงเขียนหอย ร้านหมอดู ร้านหนังจีน รวมทั้งช่องและบ่อน

แขก ประกอบกิจการต่างๆ คือ ที่พักอาศัย โรงฆ่าวัว โรงรถจ้าง โรงรถเช่า รับจ้างเย็บเสื้อผ้า รับจ้างขับรถ

ชาวตะวันตกหรือฝรั่ง ประกอบด้วย ชาวอังกฤษ ชาวเยอรมัน ชาวฮอลันดา ชาวฝรั่งเศส ชาวโปรตุเกสมีการใช้เป็นอาคารพักอาศัย และเป็นเจ้าของตึกแถวให้เช่า นอกจากนี้ยังได้ประกอบกิจการอื่นๆ อาทิเช่น ร้านขายวัว ร้านขายสุรา

พม่า ใช้อาคารเป็นที่พักอาศัย เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นกรรมกร ใช้แรงงาน

2. การใช้สอยตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน

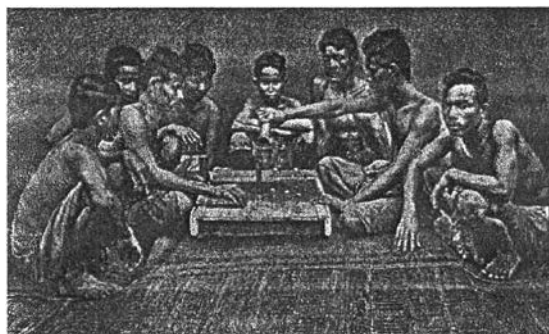
ประชาชนที่อยู่ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน มีทั้งชาวไทย จีน แขก ชาวเยอรมัน และชาวตะวันตกอื่นๆ ซึ่งตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนในนี้เป็นทั้งที่พักอาศัย และร้านค้าประกอบกิจการหัตถกรรมในครัวเรือน ดังนี้

คนไทย ประกอบด้วย ชุนนาง ข้าราชการ ทหาร ประชาชนทั่วไป เป็นต้น มักใช้เป็นที่พักอาศัยและประกอบกิจการประเภทอื่น คือ ร้านเย็บเสื้อผ้า ร้านซ่อมนาฬิกา ร้านหมอยา ร้านหมอความและโรงเช่ารถ

คนจีน ประกอบด้วย ชุนนาง ประชาชนทั่วไป จับกัง กรรมกร ลูกจ้างต่างชาติ เช่น ฝรั่งเศส ฮอลันดา โปรตุเกส อังกฤษ ใช้เงินผูกปี้เช่าตึกหลวง มีการใช้สอยตึกแถวดังนี้ คือ ที่พักอาศัย ร้าน

ขายสุรา ร้านขายยาฝิ่น ร้านขายของชำ ร้านขายทอง ร้านขายผ้า ร้านตัดเย็บรองเท้า ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า
ร้านตัดผม ช่างทอง ช่างสลักทองเงิน ช่างก่ออิฐถือปูน ช่างปูน ช่างเลี่ยม รวมทั้งโรงรับจำนำและโรงเขียน
หอย

แขก ใช้ตีกแถวเป็นที่พักอาศัย และเป็นร้านค้าขายเครื่องประดับ แหวน พลอย เป็นต้น
ชาวตะวันตกหรือฝรั่ง ประกอบด้วย ชาวเยอรมันซึ่งขึ้นกับอเมริกัน ฯลฯ ส่วนมากใช้ตีกแถว
เป็นที่พักอาศัย

ที่มา : Fournereau, L. **Siamese Sketches**. Bangkok:White Lotus Co.,Ltd., 1994. P.37.

ภาพที่ 23 การใช้สอยตีกแถวเป็นโรงหอย ในสมัยรัชกาลที่ 5

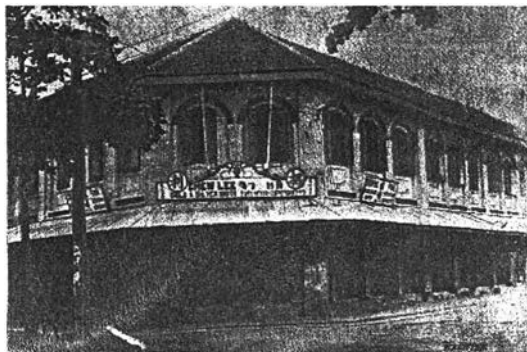
ที่มา : Fournereau, L. **Siamese Sketches**. Bangkok:White Lotus Co.,Ltd., 1994. P.36.

ภาพที่ 24 การใช้สอยตีกแถวเป็นโรงฝิ่น ในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา : Fournereau, L. **Siamese Sketches**. Bangkok:White Lotus Co.,Ltd., 1994. P.34.

ภาพที่ 25 การใช้สอยตีกแถวเป็นร้านค้าของชาวจีน ในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา : อเนก นาวิกมูล. โฆษณาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โนรา, 2543.หน้า 36.
 ภาพที่ 26 ห้างจิ๋วหลี ร้านทำทอง นาก เงิน รูปพรรณ บริเวณแยกถนนเจริญกรุงกับถนนตรีเพชร
 เป็นตึกแถวสองชั้นที่ก่อตั้ง พ.ศ. 2458 ในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา : อเนก นาวิกมูล. โฆษณาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โนรา, 2543.หน้า 34.
 ภาพที่ 27 ห้างชายยาเซียะเทลิง (ตรามังกรบิน) ขายเครื่องมือแพทย์และยา เป็นตึกแถวสองชั้น
 ริมนถนนเจริญกรุง หน้าโรงหนังพัฒนาการ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2443

ที่มา : สำนักพิมพ์โบราณ. หนังสือที่ระลึก
 สยามรัฐ. พิพิธภัณฑสถานสวนลุมพินี, 2468.
 ภาพที่ 28 ห้างชายยาบุญมี บริเวณ
 สามแยกถนนเจริญกรุง

ที่มา : สำนักพิมพ์โบราณ. หนังสือที่ระลึก
 สยามรัฐ. พิพิธภัณฑสถานสวนลุมพินี, 2468.
 ภาพที่ 29 ห้างสุนชุยโท โรงน้ำแข็ง
 เชียงสะพานพิทยเสถียร

ส่วนการใช้สอยตึกแถวในปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยซึ่งมีได้แตกต่างไปจากในอดีตมากนัก และเริ่มมีการใช้สอยตึกแถวประเภทสำนักงาน ธนาคาร คลินิก ร้านขายเครื่องเขียน ร้านขายหนังสือ ภัตตาคาร ร้านอาหาร พับ ฯลฯ มากขึ้น เนื่องจากการสร้างตึกแถวใหม่ในปัจจุบันนั้นมีราคาค่อนข้างสูง ประกอบกับทำเลที่ตั้งนั้นอยู่ติดถนนหลัก ซึ่งสะดวกในการประกอบกิจการต่างๆ จึงนิยมปรับปรุงตึกแถวเก่าเพื่อการใช้สอยใหม่

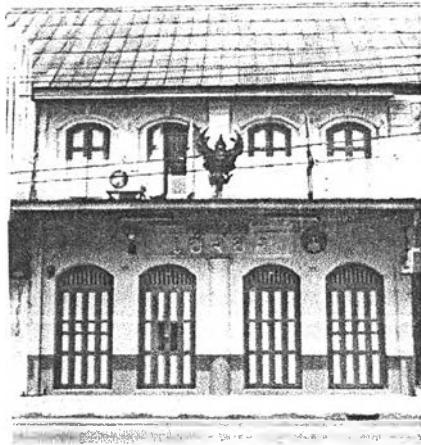
กรณีศึกษาตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

1. ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4

จากการสำรวจ ไม่พบตึกแถวริมถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 จึงสันนิษฐานว่าปัจจุบันได้มีการรื้อถอนตึกแถวในยุคนั้นไปแล้ว

2. ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5

2.1. ชุตตึกแถวริมถนนเจริญกรุงเชิงสะพานมอญถึงสี่แยกสามยอด (ถนนมหาไชย)

ถ่ายปี พ.ศ. 2542

ภาพที่ 30 ตึกแถวเชิงชง เชิงสะพานมอญ

- เจ้าของและผู้ครอบครอง บริษัท บี เอ็น ฮิว
- ประวัติการก่อสร้าง

ตึกแถวชุดนี้เป็นของหลวงประดิษฐบาทุกา สร้างประมาณ พ.ศ. 2430-2440 ซึ่งอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 และต่อมาท่านชายให้บริษัท บี เอ็น ฮิว จากนั้นบริษัทนี้ก็เปิดให้เช่าบ้าง หรือเปิดให้ซื้อบ้าง จนถึงปัจจุบัน

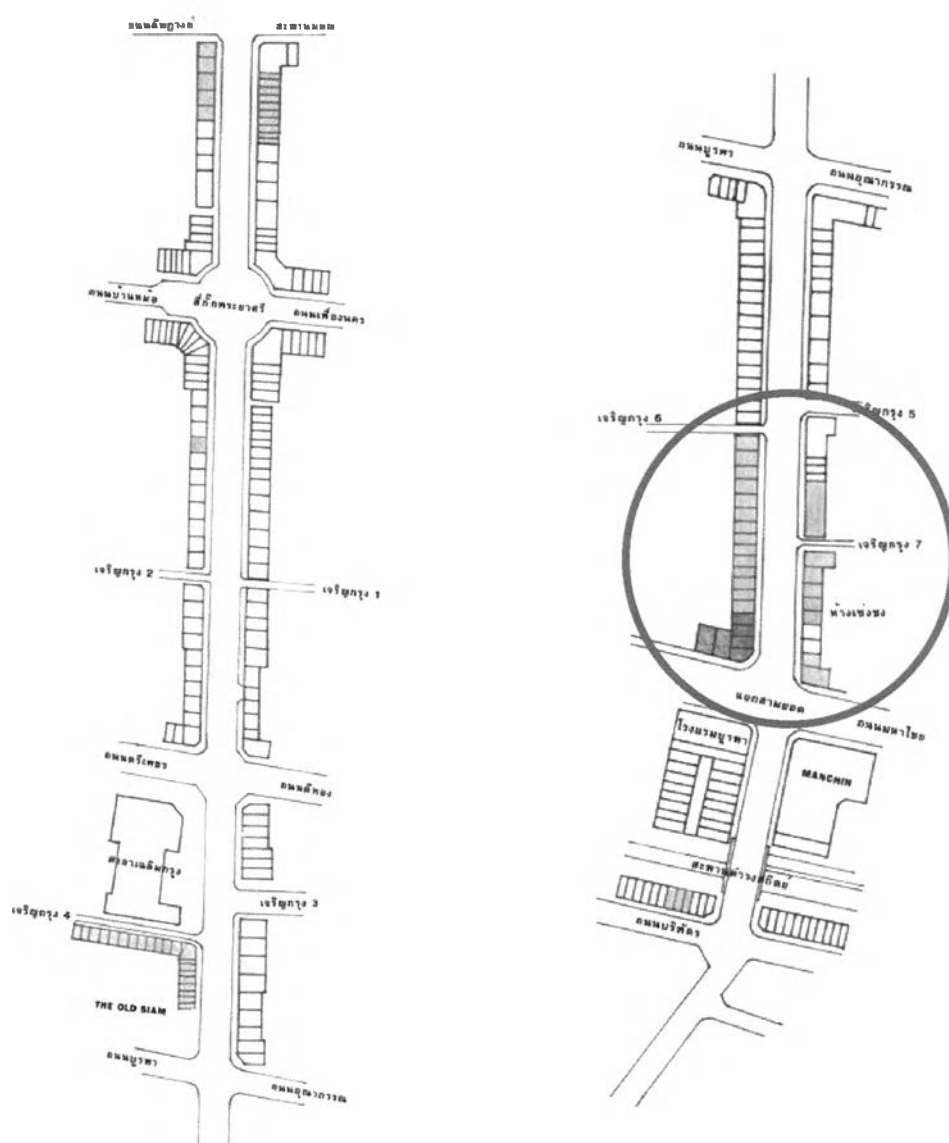
ภาพที่ 31 หลวงประดิษฐบาทุกา

รูปแบบของอาคารยังไม่มีเปลี่ยนแปลงจากสมัยเริ่มต้น เว้นแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างในส่วนเล็กน้อย เช่น มีการปูพื้นใหม่ในบางร้าน ทาสีอาคาร เปลี่ยนหน้าต่างจากไม้เป็นกระจก เปลี่ยนประตู เปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคา รูปด้านหน้าบางคูหาที่มีการบุวัสดุใหม่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 ได้เกิดอัคคีภัยขึ้นในบริเวณนี้ ตึกแถวชุดนี้ได้รับความกระทบกระเทือน แต่อาคารฝั่งตรงข้ามถูกไฟไหม้ และมีการสร้างใหม่ซึ่งเลียนแบบตึกแถวชุดนี้ สำหรับตึกแถวชุดถัดไปก็เช่นกัน ได้สร้างขึ้นภายหลัง ส่วนตึกแถวด้านหลังเป็นของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในปี พ.ศ. 2542 ได้ถูกรื้อลง

■ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ทำเลที่ตั้ง ริมถนนเจริญกรุงตอนในเชิงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอดหรือถนนมหาไชย บริเวณนี้ไม่ค่อยมีผู้คนสัญจรมากนัก ผู้คนจะหนาแน่นเฉพาะช่วงเวลาเช้าและเย็น ถนนเจริญกรุง เป็นถนนที่มีการจราจรคับคั่งมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเช้า เย็นและเย็น

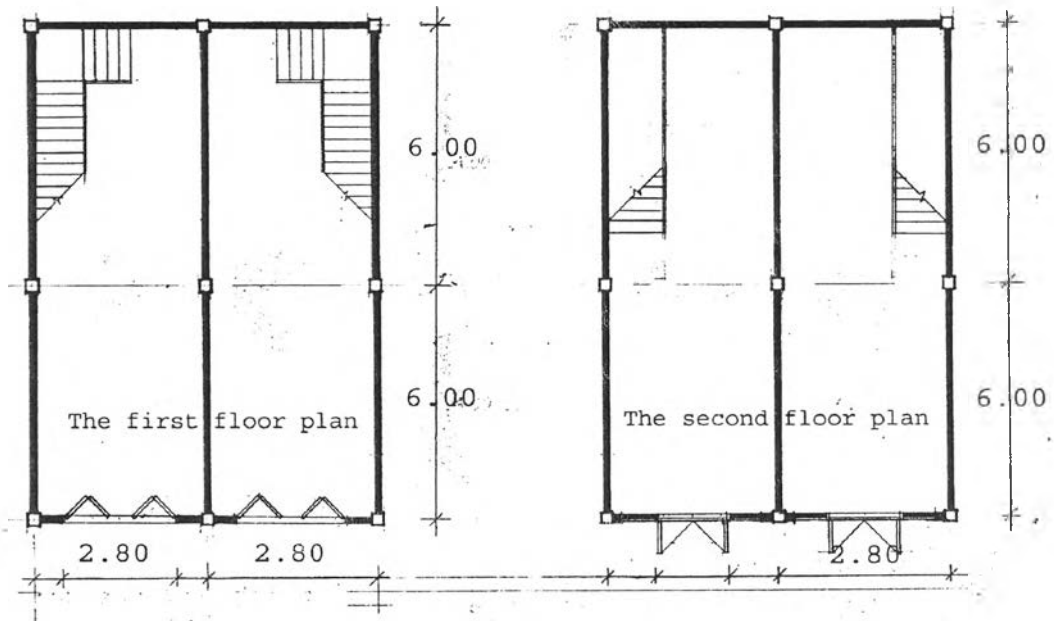
ภาพที่ 32 แผนที่แสดงตำแหน่งของห้างเซ่งชงและชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน

การวางผัง

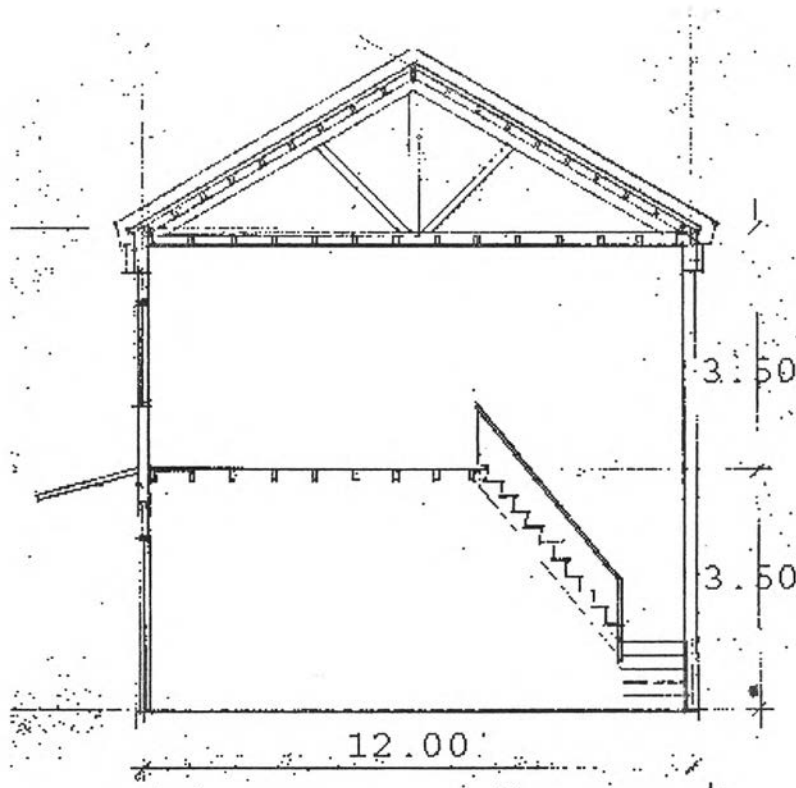
การสร้างตึกแถวขนานไปกับแนวถนน

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม**จำนวนชั้น**

2 ชั้น ประกอบด้วยผังพื้นที่ชั้น 1 เป็นร้านค้า ส่วนชั้น 2 เป็นห้องนอน

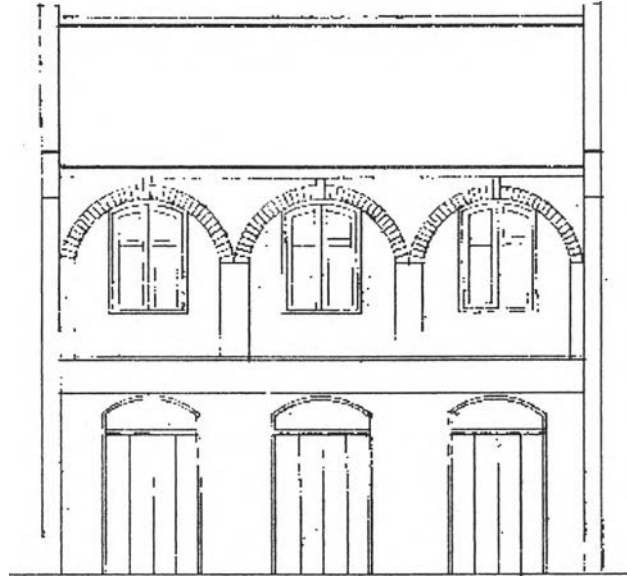
ภาพที่ 33 ผังพื้นที่ของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

ภาพที่ 34 รูปตัดของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

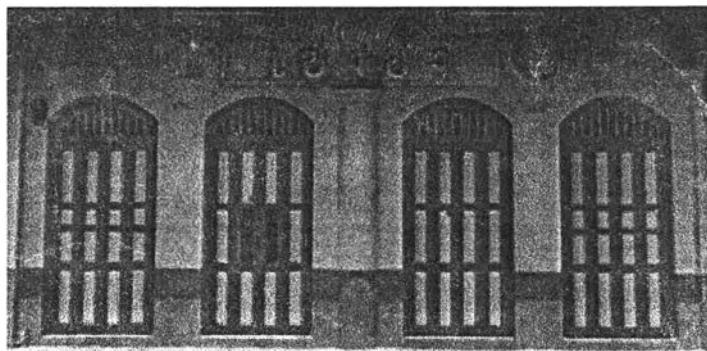
หลังคา หลังคาของตึกแถวชุดนี้มีทั้งทรงจั่วและทรงปั้นหยา นอกจากนี้ระหว่างชั้นล่างและชั้นบนมีกันสาดยื่นจากตัวอาคารประมาณ 1.00 – 1.50 ม.

ผนังด้านหน้าตึกแถว ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีประดับด้วยลวดลายปูนปั้นมีการนำองค์ประกอบซึ่งได้รับอิทธิพลตะวันตกมาใช้ คือ ลักษณะโค้ง Arch ที่มี Keystone

ภาพที่ 35 รูปด้านชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

ประตู ประตูภายนอกชั้นล่างหรือประตูด้านหน้าเป็นประตูบานเฟี้ยม วงกบไม้เนื้อแข็งทาสีน้ำมัน ส่วนประตูภายในเป็นประตูไม้บานเปิดคู่ ทั้งประตูภายนอกและภายในเป็นประตูลูกฟักไม้กระดานดุนแบบสองและสามตอน

ภาพที่ 36 ประตูด้านหน้าของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

หน้าต่าง หน้าต่างไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักไม้กระดานดุนแบบสองและสามตอน โค้งตามลักษณะลายประดับปูนปั้นเหนือหน้าต่าง

ช่องลมและช่องแสง ช่องแสงเหนือประตูด้านหน้า เป็นช่องแสงโค้ง ซี่ลูกกรงเป็นไม้ ส่วนช่องแสงสำหรับประตูชั้นในเป็นช่องแสงสี่เหลี่ยม ซี่ลูกกรงเป็นไม้เช่นเดียวกับช่องแสงด้านหน้า

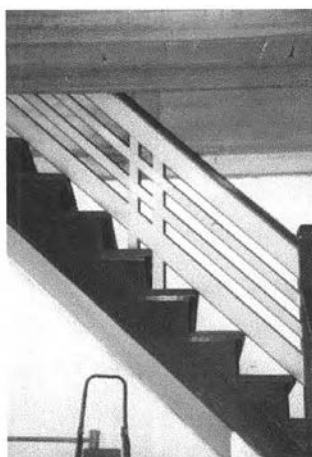
ภาพที่ 37 ช่องแสงและช่องลมของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

พื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้นปูนกรูกระเบื้องหินขัดขนาด 0.30 x 0.30 ม. พื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้เข้าลิ้นหรือตีชน วางบนตงไม้

บันได

บันไดที่มีชันพัก 1 ตอน เป็นบันไดไม้ทึบ มีไม้บังระหว่างชั้นบันได ราวและลูกกรงบันไดเป็นไม้กลึงหรือไม้ซี่

ภาพที่ 38 ลักษณะบันไดไม้ของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

ส่วนประดับ

ป้ายของตึกแถวเป็นป้ายปูนปั้น และมีการทาสีตัวอักษร บางหลังเป็นป้ายไม้เนื้อแข็งทาสี ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.40 ตร.ม. จนถึง 4.00. ตร.ม.

โครงสร้างและวัสดุ

ภาพที่ 39 ภายในตึกแถว

โครงสร้างหลัก

โครงสร้างของอาคารจะเป็น โครงสร้างแบบผนังรับน้ำหนัก

หลังคาและวัสดุผนัง

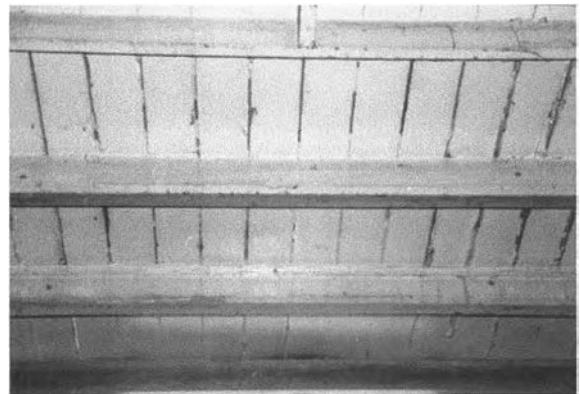
โครงหลังคาเป็นไม้ มุงกระเบื้องดินเผา มีทั้งทางเหยี่ยวและทางมน มี ผนังรับน้ำหนักกันไฟทุก 3 ท้อง กันสาดของตึกแถวเป็นโครงไม้เนื้อแข็ง มุงด้วยแผ่นสังกะสี

ภาพที่ 40 วัสดุผนังหลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา

ฝ้าเพดาน

ชั้นล่างเป็นโครงสร้างของพื้นไม้ชั้นบน ซึ่งเป็นพื้นไม้เขาลิ้นหรือตีชน วางบนตงไม้ ส่วนฝ้าเพดานชั้นบนเป็นฝ้าเพดานไม้ตีชน ประดับด้วยบัวไม้สัก

ภาพที่ 41 ฝ้าเพดานชั้นล่าง ซึ่งเป็นพื้นไม้ชั้นบน ทาสี

ผนัง

ผนังภายนอกเป็นผนังรับน้ำหนักก่ออิฐฉาบปูนทาสี ส่วนผนังภายใน เป็นผนังโครงคร่าวไม้เนื้อแข็งขนาด 1 นิ้ว x 6 นิ้ว ทาสี ซึ่งมีทั้งฝ้าตีตาม ตั่งและตีตามนอน

พื้น

พื้นชั้นล่างเป็นปูนปาดด้วยกระเบื้องหินขัด ขนาด 0.30 x 0.30 ม. ตึก แถวบางชุดกรุด้วยกระเบื้องเซรามิกหรือกระเบื้องดินเผา ส่วนพื้นชั้นบน เป็นพื้นกระดานไม้เนื้อแข็ง (ไม้สัก ไม้ตะแบก ไม้ตะเคียน) ขนาด 1 นิ้ว x 6 นิ้ว เขาลิ้นหรือตีชน วางบนตงไม้ขนาด 2 นิ้ว x 4 นิ้ว ทาสี

- **การใช้สอยตึกแถว**

แต่ละคูหาเป็นร้านค้าขาย เช่น ขายเครื่องหนัง ขายวิทยุ ฯลฯ ซึ่งบางส่วนเป็นตึกแถวของบริษัท บี.เอ็น.ซี. และบางส่วนได้มีการซื้อตึกแถวเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 42 ภายในร้านเซ่งซง ซึ่งมีการใช้สอยเป็นร้านขายรองเท้าและเครื่องหนัง ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5

- **ปัญหา**

- **ปัญหาทางภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม**

ชุดตึกแถวเก่าดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตึกแถวประมาณ การจราจรบนถนนเจริญกรุงที่หนาแน่น เกิดมลพิษ เช่น ควันดำจากท่อไอเสีย ทำให้เกิดความสกปรกแก่ภายนอกของอาคาร

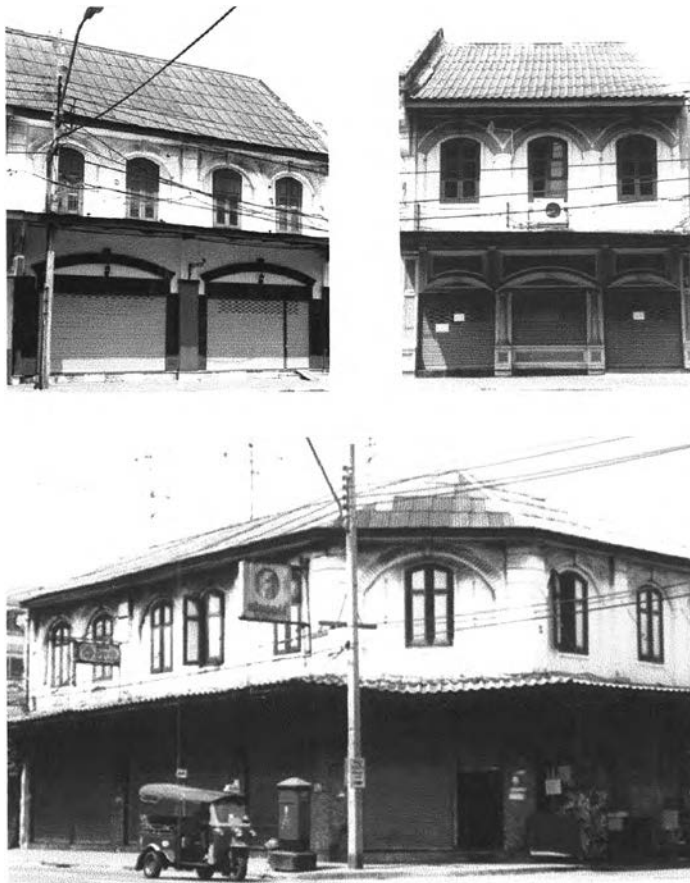
- **ปัญหาทางสถาปัตยกรรม**

ปัจจุบันสภาพโครงสร้างของตึกแถวยังมั่นคงแข็งแรง แต่ปูนฉาบและสีเดิมเสื่อมสภาพ จะเห็นได้จากปูนฉาบเดิมกระเทาะและสีจางไปตามกาลเวลา นอกจากนี้ยังมีปัญหาความชื้นโดยหลังคามีการรั่วซึม ส่วนโครงชายคาหรือกันสาดเดิมเสื่อมสภาพ เป็นเหตุให้ทรุด เจ้าของจึงมีการใช้ลวดสลึงยึดกันสาดกับตัวอาคาร นอกจากนี้แผ่นสังกะสีที่เป็นวัสดุเมื่อนั้นเป็นสนิมและชำรุด

เจ้าของตึกแถวได้ปรับปรุงตึกแถวใหม่ เช่น ทำสีใหม่ เปลี่ยนวัสดุเมื่อนั้นหลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่ ปูพื้นใหม่ เปลี่ยนหน้าต่างจากไม้เป็นกระจก เปลี่ยนประตู และบางคูหาที่มีการตกแต่งหน้าร้านเสียใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการต่อเติมเพิ่มขึ้น จาก 2 ชั้น เป็น 4 ชั้น โดยมีการต่อเติมเพิ่มขึ้น 3 และชั้น 4 เป็นส่วนเก็บของ ในปี พ.ศ. 2527 รวมทั้งมีการเพิ่มส่วนประกอบ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบทางวิศวกรรม ซึ่งมีความจำเป็นในปัจจุบัน ดังเช่น กันสาดผ้าใบ ป้ายโฆษณา สายไฟฟ้า ระบบปรับอากาศ เสาอากาศสำหรับโทรทัศน์ เป็นต้น

ภาพที่ 43 ปัญหาทางภูมิทัศน์ของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนใน เชิงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

ภาพที่ 44 ปัญหาทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง เชียงสะพานมอญจนถึงสี่แยกสามยอด

▪ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

ตึกแถวชุดนี้เป็นตึกแถวที่เก่าแก่อายุประมาณ 100 กว่าปี ซึ่งนับเป็นอาคารรุ่นแรกที่สร้างบนถนนเจริญกรุง โดยสภาพของตึกแถวยังอยู่ในสภาพดี ตัวอาคารและโครงสร้างยังแข็งแรง นอกจากนี้ตึกแถวเก่าส่วนใหญ่ยังมีการใช้สอยในปัจจุบัน ซึ่งถ้าได้รับการปรับปรุงก็จะก่อให้เกิดความงามและสุนทรีย์ภาพทางสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นสถาปัตยกรรมที่แสดงความผูกพันและความต่อเนื่องของเหตุการณ์ บรรยากาศจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

▪ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์

ตึกแถวแต่ละคูหาควรจะปรับปรุงให้มีความกลมกลืนกัน ปรับปรุงตึกแถวโดยคงลักษณะและวัสดุดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด ส่วนเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ป้าย กันสาด และ Condensing Units ของเครื่องปรับอากาศนั้น ควรเลือกรูปแบบที่เหมาะสมและติดตั้งให้เป็นสัดส่วน นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมความรู้เรื่องคุณค่าและการอนุรักษ์ตึกแถวให้กับเจ้าของอาคารด้วย

2.2. ชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนจักรวรรดิ – ถนนวรจักร

■ เจ้าของและผู้ครอบครอง

เจ้าของตึกแถวชุดนี้ คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แต่ผู้ครอบครองตึกแถว คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเฉลิมนคร และสำนักงานหนังสือพิมพ์ชินเสียนยะเป้า

ปัจจุบันเป็นอาคารที่ขึ้นทะเบียนอนุรักษ์ของกรมศิลปากร การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงอาคาร ต้องขออนุญาตก่อน (อาคารนี้เป็นอาคารรุ่นเดียวหรือใกล้เคียงกับกรมแผนที่ทหารที่สร้างในช่วงปี พ.ศ. 2430-2450)

■ ประวัติการก่อสร้าง

ตึกแถวชุดนี้ประกอบด้วยตึกแถว 2 ชุด ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนปลาย ตึกแถวชุดแรกคือ ห้าง เอส.เอ.บี. ซึ่งเป็นที่ตั้ง บริษัทโซโซเอต อานอนนิม เบลซ์ ของเบลเยียม ซึ่งเป็นบริษัทตัวแทนจำหน่ายรถยนต์และเครื่องอาทลีย์ โคมรยนต์เบลอริโอและยางมิเซลิน นอกจากนั้นยังเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าอื่นๆ เช่น นาฬิกา เป็นต้น ปัจจุบันเป็นสำนักงานหนังสือพิมพ์จีน ชิน เสียน เยอะ เป้า ส่วนตึกแถวอีกหนึ่งชุดเป็นสถาปัตยกรรมแบบเดียวกับกับห้าง เอส. เอ.บี. แต่อยู่ตรงกันข้าม เดิมตึกแถวนี้เป็นบริษัท สเปเชียลตี้ เอ็นจิเนียริง จำกัด ที่เป็นสำนักงานขายเครื่องไฟฟ้า ของ ไวท์ เวสต์ิง เฮาส์ หลังจากนั้นประมาณเดือน เมษายน พ.ศ. 2531 ธนาคารก็มาเช่าต่อ และมีการซ่อมบำรุงกันขนานใหญ่ เช่น เปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคาใหม่ ตกแต่งภายในใหม่หมด ทาสีภายนอกอาคาร เปลี่ยนบริเวณยอดอาคาร โดยการเอานาฬิกาที่ยอดออกแล้ว เชิญครุฑขึ้นไปติดแทน ฯลฯ

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

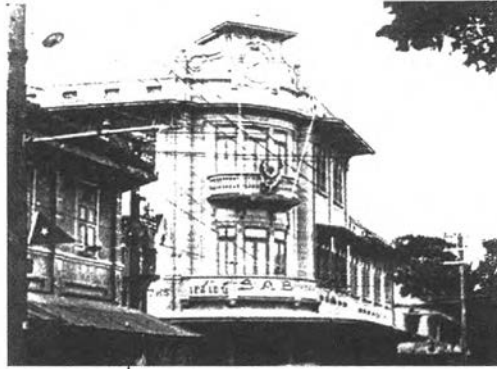
ภาพที่ 45 ถนนเจริญกรุงตัดกับถนนจักรวรรดิ – ถนนวรจักร หรือบริเวณสี่แยกเอส.เอ.บี. ในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

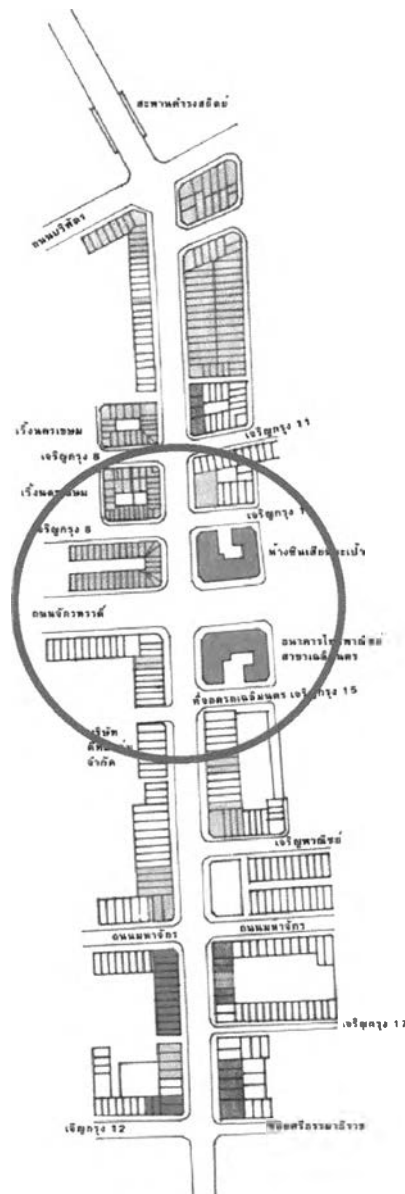
ภาพที่ 46 ถนนเจริญกรุงตัดกับถนนจักรวรรดิ – ถนนวรจักร หรือบริเวณสี่แยกเอส.เอ.บี. ในสมัยรัชกาลที่ 6

■ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 47 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของห้าง เอส.เอ.บี. ในสมัยรัชกาลที่ 5
ทำเลที่ตั้ง ตึกแถวชุดนี้ตั้งอยู่หัวมุมสี่แยกถนนเจริญกรุงตัดกับถนนจักรวรรดิ

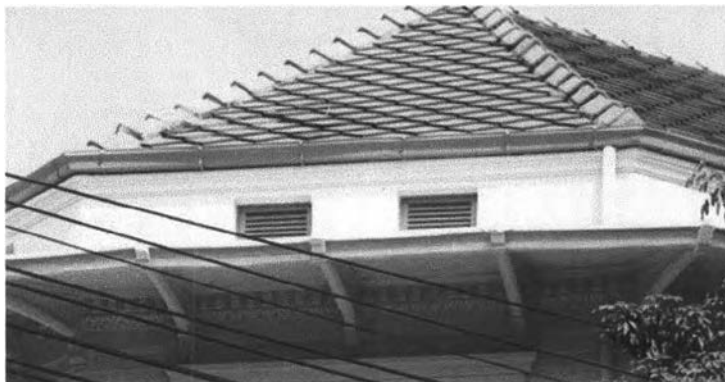
ภาพที่ 48 แผนที่แสดงตำแหน่งชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนในตัดกับถนนจักรวรรดิ

การวางผัง เป็นตึกแถวหัวมุมสี่แยก ติดถนนหลักสองด้าน และมีพื้นที่ว่างด้านหลัง และด้านข้างของตึกแถวชุดนี้ติดถนนย่อย

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

จำนวนชั้น 2 และ 3 ชั้น

หลังคา ทรงมนิลาและบริเวณหัวมุมตึกแถวด้านหลังตัดมุม ซึ่งผสมทรงปั้นหย่า

ภาพที่ 49 หลังคาของตึกแถวหัวมุม ซึ่งเป็นทรงมนิลาผสมทรงปั้นหย่า

ผนังด้านหน้าตึกแถว เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนประดับด้วยลายเซาะร่องและปูนปั้นที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมตะวันตก สืบเกิดได้จากลักษณะของยอดของตึกแถวมุมมีการเน้นความสำคัญด้วยลายปูนปั้นรูปนาฬิกา และ ระเบียงส่วนสี่เหลี่ยมเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าในเนื้อปูนฉาบ สันนิษฐานว่าเป็นสี่เหลี่ยมหรือสี่หน้าปูน

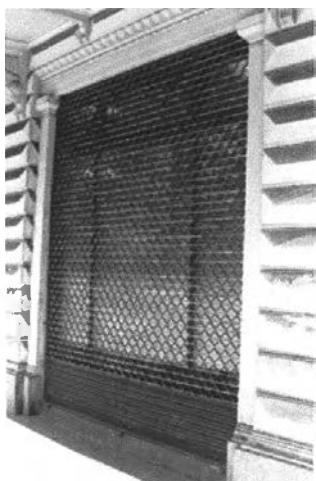
ภาพที่ 50 ผนังด้านหน้าตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนในตัดกับถนนจักรวรรดิ - ถนนวรจักร
ถ่ายภาพ ปี พ.ศ. 2542

ภาพที่ 51 ผนังด้านหลังของตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนในตัดกับถนนจักรวรรดิ - ถนนวรจักร
ถ่ายภาพ ปี พ.ศ. 2542

ประตู

ประตูด้านหน้าเดิม สันนิษฐานว่าเป็นประตูไม้บานเฟี้ยม แต่ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2542 เป็นประตูบานเปิดลูกฟักกระจกใส และประตูเหล็ก ส่วนประตูภายในเดิมเป็นประตูบานเปิดไม้

ถ่ายภาพ ปี พ.ศ. 2542

ภาพที่ 52 ลักษณะประตูด้านหน้าตึกแถวที่ถูกเปลี่ยนเป็นประตูเหล็ก

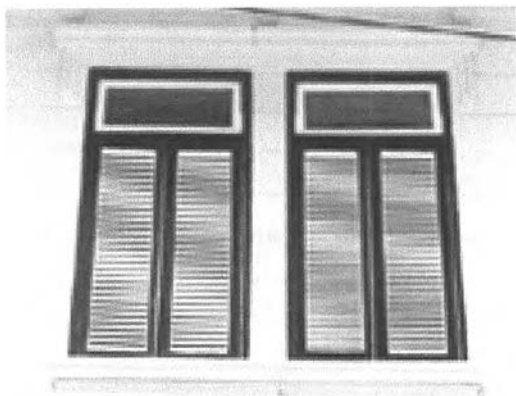

ถ่ายภาพ ปี พ.ศ. 2542

ภาพที่ 53 ลักษณะประตูภายในตึกแถว ซึ่งเป็นประตูไม้บานเปิดคู่ ขนาด 1.20 x 2.40 ม.

หน้าต่าง

เป็นหน้าต่างบานเปิดคู่ไม่มีทั้งลูกฟักบานเกล็ดไม้ ลูกฟักไม้กระดานดุน

ภาพที่ 54 ลักษณะช่องแสงและหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ มีทั้งที่เป็นลูกฟักไม้กระดานดุนและลูกฟักบานเกล็ดไม้

**ช่องลมและช่องแสง
พื้น**

เป็นช่องเปิดสี่เหลี่ยมวงกบไม้ ทาสีน้ำมัน ประกอบด้วยซี่ลูกกรงไม้
พื้นชั้นล่างเป็นพื้นปูนปูด้วยกระเบื้องเซรามิก ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้
เข้าลิ้น

บันได

บันไดที่มีชันพัก 1 ตอน เป็นบันไดไม้ทึบ มีไม้บังระหว่างชั้นบันได ราว
และลูกกรงบันไดเป็นไม้กลมกลึง

ถ่ายภาพ ปี พ.ศ. 2542

ภาพที่ 55 ลักษณะบันไดไม้ภายในธนาคารไทยพาณิชย์ และสำนักงานหนังสือพิมพ์ซินเสียนเยอะเป่า

ส่วนประดับ

ตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก โดยเฉพาะยอด
ตึกแถวหัวมุม มีการตกแต่งด้วยสัญลักษณ์ที่เป็นรูปนาฬิกา แต่ตึกแถว
ชุดที่เป็นธนาคารไทยพาณิชย์ ได้มีการเปลี่ยนเป็นครุฑแทน

ถ่ายภาพ ปี พ.ศ. 2542

ภาพที่ 56 ยอดอาคารของตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนในตัดกับถนนจักรวรรดิ - ถนนราชจักร

โครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างหลัก

ระบบโครงสร้างเสาและคาน คอนกรีตเสริมเหล็ก นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งหัวเสาและด้วยลวดลายปูนปั้น

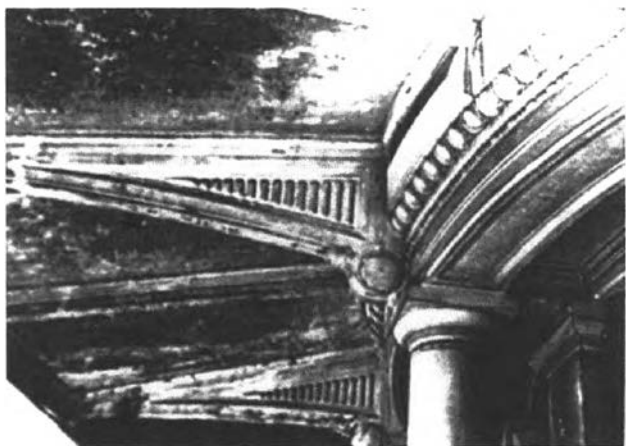
ภาพที่ 57 โครงสร้างระบบเสาและคานของตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนจักรวรรดิ - ถนนราชจักร

หลังคาและวัสดุผนัง

หลังคาโครงสร้างไม้ทรงมณฑปสามชั้น และผนังด้วยกระเบื้องซีเมนต์หรือกระเบื้องขาว

ฝ้าเพดาน

ฝ้าเพดานชั้นล่างคอนกรีตเสริมเหล็ก ตกแต่งด้วยบัวปูนปั้นซึ่งมีลวดลายที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะและสถาปัตยกรรมตะวันตก ส่วนฝ้าเพดานชั้นบนเป็นฝ้าเพดานไม้ตีชน ทาสี

ภาพที่ 58 ฝ้าเพดานชั้นล่างและชั้นบนของตึกแถว

ผนัง

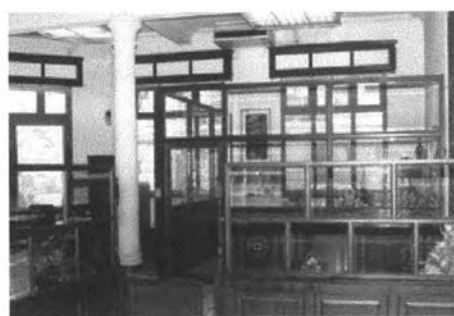
ก่ออิฐฉาบปูน

พื้น

พื้นเป็นคอนกรีต ชั้นล่างปูด้วยกระเบื้องเซรามิก ขนาด 0.30 x 0.30 ม. ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้

■ การใช้สอยตึกแถว

การใช้สอยเดิมเป็นร้านค้าและสำนักงานของชาวต่างชาติ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนการใช้สอยเป็นธนาคารและสำนักงานหนังสือพิมพ์

ภาพที่ 59 การปรับปรุงการใช้สอยตึกแถวใหม่เป็นธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเฉลิมนคร

ภาพที่ 60 การปรับปรุงการใช้สอยตึกแถวใหม่เป็นสำนักงานหนังสือพิมพ์ซินเสียนเยอะเป่า

- ปัญหา

- ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม**

สภาพแวดล้อมของตึกแถวในบริเวณนี้ติดถนนหลักสองสาย คือ ถนนเจริญกรุงและถนนจักรวรรดิ - ถนนวรจักร ดังนั้นในย่านนี้จึงมีปัญหาในเรื่องของการจราจร นอกจากนี้พื้นที่นี้ยังเป็นในเขตเมืองเก่าชั้นนอก ยังต้องพิจารณาในเรื่องความงามของสถาปัตยกรรมและเมืองด้วย แต่ปัจจุบันได้มีการต่อเติมและตัดแปลงภายนอกตึกแถว เช่น เปลี่ยนสี ติดป้าย ทาสีใหม่ เป็นต้น

ภาพที่ 61 ปัญหาของตึกแถวที่มีต่อภูมิทัศน์ริมถนนเจริญกรุง เช่น ปัญหาเรื่องป้าย ระเบียบวิศวกรรม เป็นต้น

- ปัญหาทางสถาปัตยกรรม**

ตึกแถวทั้งสองหลังสร้างในยุคเดียวกัน แต่การดูแลรักษาต่างกัน จะเห็นได้ชัดเจนจากสภาพภายนอกอาคารไทยพาณิชย์สาขาเฉลิมนครนั้น ได้มีการทาสีใหม่ นับถอยไปได้มากกว่า 10 ปี (ปัจจุบัน พ.ศ. 2534 ข้อมูลจากผู้คนในย่านนั้นเก่าแก่) ทำให้สภาพของซิงเสียนเยอะเปื้อนดูโทรมกว่าอาคารพาณิชย์มาก มีการกระเทาะของปูนฉาบและการลอกของสี นอกจากนี้การใช้สอยของอาคารทั้งสอง ซึ่งมีการใช้สอยแตกต่างกัน ทำให้สภาพภายนอกแตกต่างกันไปด้วย

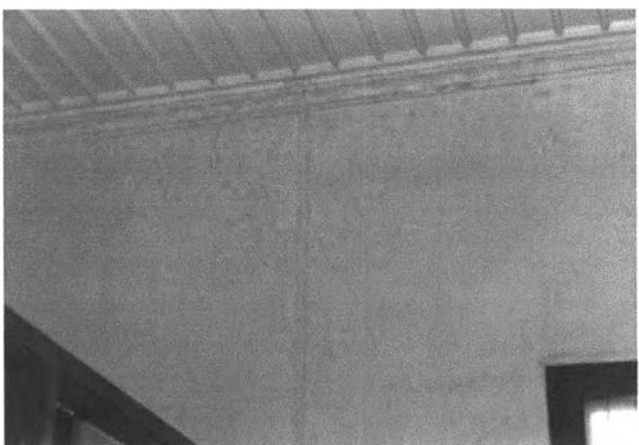

ภาพที่ 62 ผนังปูนฉาบหลุดร่อนและเสื่อมสภาพ เนื่องจากกาลเวลาและความเก่าของตึกแถว

ซินเสียนเยอะเป้านั้น เป็นบริษัทหนังสือพิมพ์ มีโรงพิมพ์ อยู่ด้านในซอย ซึ่งจะเห็นเขม่าควันของเครื่องจักรขนาดใหญ่ที่เป็นแท่นพิมพ์เกาะอยู่เป็นคราบบริเวณผนังภายนอกของอาคาร ในขณะที่ธนาคารไทยพาณิชย์ ไม่มีเครื่องจักรกลเหล่านี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาทั่วไปที่อาคารที่มีอายุชุนานนี้ คือ การร่อนของปูนฉาบ และสีที่ทาใหม่ ในปี พ.ศ. 2531 แต่ต้องประสบปัญหาการร่อนของสีเพราะสภาพของปูนฉาบนั้นหมดอายุแล้ว ซึ่งจะพบเห็นสภาพนี้อยู่ทั่วไปในผนังอาคารทั้งภายนอกและภายใน ประกอบกับความชื้นซึ่งมีมาก เพราะภายในใช้ระบบปรับอากาศ แต่ภายนอกอุณหภูมิของอากาศร้อนมาก ความชื้นที่ไม่เท่ากันนี้ ก็ทำให้สีร่อนด้วย และทำให้เกิดปัญหาในผนัง อันเนื่องมาจากเดิมระบายน้ำฝน ซ่อนอยู่ในผนังอาคาร เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า ตะกอนต่างๆ เข้าไปอุดตัน ทำให้เกิดความชื้นภายใน เป็นผลให้ผนังบริเวณนั้นเกิดรอยร้าว

ภาพที่ 63 ผนังปูนฉาบและฉาบเพดานภายนอกเสื่อมสภาพ เนื่องจากปัญหาเรื่องความชื้น

ภาพที่ 64 ผนังปูนฉาบและฉาบเพดานภายใน เนื่องจากปัญหาเรื่องความชื้นจากหลังคา

นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงและต่อเติมตึกแถว โดยฝ่ายตกแต่งภายในของธนาคารไทยพาณิชย์ ทำการตกแต่งเมื่อปี พ.ศ. 2531 คือ เปลี่ยนโคมไฟติดเพดาน เปลี่ยนประตูด้านหน้าเดิมเป็นประตูบานเหล็กม้วน ซ่อมแซมส่วนประดับต่างๆ ต่อเติมเพิ่มผนังกันภายใน ทำเฟอร์นิเจอร์กับเคาน์เตอร์ เพิ่มป้ายบอกบริการต่างๆ ของธนาคาร รวมทั้งงานระบบต่างๆ เช่น เครื่องปรับอากาศ ไฟฟ้า เป็นต้น เมื่อเปลี่ยนมาใช้เครื่องปรับอากาศ ทำให้มีส่วนต่างๆ ติดตั้งเพิ่มขึ้น เช่น Condensing Units ระบายความร้อนเหนือกันสาด และท่อสายไฟกับสายโทรศัพท์ เป็นต้น

ภาพที่ 65 ปัญหาเรื่องระบบวิศวกรรม เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบปรับอากาศ เป็นต้น

ภาพที่ 66 ปัญหาเรื่องระบบระบบปรับอากาศที่มีผลต่อรูปด้านภายนอกตึกแถว

ภาพที่ 67 ปัญหาเรื่องระบบวิศวกรรมและการต่อเติมกันสาดที่มีผลต่อรูปด้านภายนอกตึกแถว

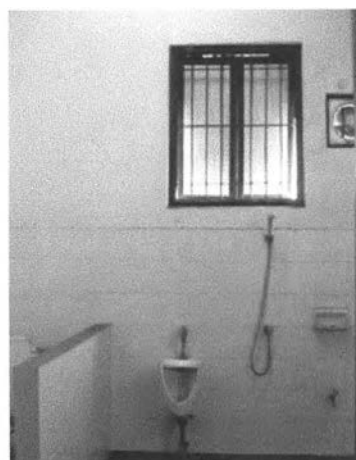
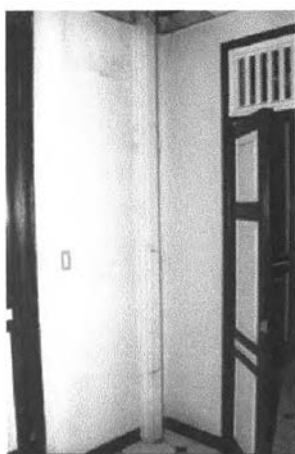
ภาพที่ 68 ปัญหาเรื่องระบบปรับอากาศที่มีผลต่อลักษณะภายในตึกแถว

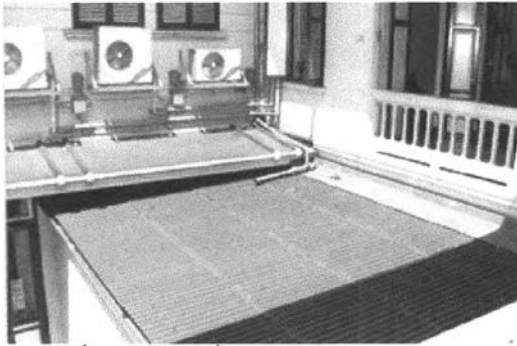
ภาพที่ 68 ปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าที่มีผลต่อลักษณะภายในตึกแถว

ภาพที่ 69 การเปลี่ยนแปลงฝ้าเพดานภายในอาคาร เป็นการทำลายลักษณะฝ้าเพดานเดิมของตึกแถว

ภาพที่ 70 การปรับปรุงบางส่วนของตึกแถวเก่าเป็นห้องน้ำทำให้ต้องมีการเพิ่มระบบสุขาภิบาล

ภาพที่ 71 การเปลี่ยนแปลง โดยใช้ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมและวัสดุสมัยใหม่ มีผลต่อลักษณะเดิมของตึกแถวเก่า เช่น การปิดหน้าต่างเดิม การต่อเติมพื้นที่ และการเปลี่ยนเป็นประตูเหล็กม้วน เป็นต้น

ปัญหาในการอนุรักษ์

ตึกแถวทั้งสองชุดเป็นอาคารที่สร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ฉะนั้นมีการเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา ดังเช่น วัสดุที่ฉาบผิวอาคาร ทั้งปูนฉาบและสีทาร์อนเป็นผง เป็นต้น นอกจากนี้ลักษณะของตึกแถวนั้นเป็นสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก ที่เข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วงรัชกาลที่ 5 โดยมีการประดับตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น แต่ในประเทศไทยมีปริมาณน้ำฝนมากกว่าในประเทศแถบตะวันตก ฉะนั้นเป็นปัญหาในการประยุกต์รูปแบบเข้าหาภูมิอากาศของประเทศไทย ซึ่งมีการชอนท่อน้ำฝนในอาคาร เป็นเหตุให้ตะกอนต่างๆ เข้าไปอุดตัน และสร้างความเสียหายแก่อาคาร การแก้ไขโดยการใส่ท่อระบายน้ำฝนสังกะสี ส่วนเรื่องการปรับเปลี่ยนรูปแบบนั้น ก็คงเป็นเรื่องของกรมศิลปากร ซึ่งอาคารนี้ขึ้นทะเบียนอยู่ การต่อเติมก็ต้องได้รับอนุญาตก่อน

เจ้าของอาคาร อาคารทั้งสองเป็นเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งการซ่อมแซมจึงเป็นเรื่องใหญ่ ที่ต้องใช้เวลาและการตกลงกันก่อน นอกจากนี้ยังถูกจำกัดในเรื่องงบประมาณของการซ่อมแซมตึกแถวด้วย ซึ่งอาคารนี้ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร ฉะนั้นการซ่อมแซมและการต่อเติมใดๆ ภายนอกอาคารต้องผ่านกรมศิลปากร แต่กรมศิลปากรเองได้รับงบประมาณก็ไม่เพียงพอ ธนาคารไทยพาณิชย์ก็เป็นคนออกเงินเองทั้งหมด

▪ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

ความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม เนื่องจากตึกแถวชุดนี้มีรูปแบบเป็นของตะวันตกที่เข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วงรัชกาลที่ 5 ซึ่งสามารถเห็นรูปแบบเช่นนี้อยู่มากมาย เช่น กรมแผนที่ทหาร ตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ทำให้มีความต่อเนื่องของรูปแบบสถาปัตยกรรมในบริเวณนี้ และทำให้เกิดความงามตามแก่บริเวณ ทั้งในรูปแบบของโครงสร้างอาคารที่สะท้อนถึงวิธีการและวัสดุก่อสร้างสมัยนั้น

ความสำคัญในแง่ความผูกพันของผู้คนในย่าน และความเป็นเอกลักษณ์ของบริเวณ คนในย่านนี้ได้เห็นและรู้จักอาคารนี้มาหลายสิบปี แต่เดิมรู้จักสี่แยกนี้ในชื่อของ “สี่แยก เอส เอ บี” ซึ่งหมายถึงอาคารซึ่งเสียนะยะเป้า เดิมเป็นบริษัทชายนาฬิกาชื่อ S.A.B. ของสวิสเซอร์แลนด์ และเป็นที่รู้จักกันดีของคนในย่านนั้น ทางถนนเจริญกรุง พันกำแพงเมืองประตูสามยอดออกไปข้ามสะพานเหล็ก สะพานดำรงสถิตย์ทางซ้ายเป็นโรงบ่อน ซึ่งดูเหมือนจะใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ ลักษณะโรงบ่อนก็คล้ายๆ บ่อนตลาดพลู แต่ทางริมข้างหนึ่ง ทำเป็นเฉลียงหรือระเบียงโล่งๆ ยื่นออกมายาว ตั้งโต๊ะเก้าอี้เป็นหมู่ๆ สำหรับพวกเศรษฐีนั่งแทงถั่ว (หลวงฤทธิณรงค์รอนกับต้นเจ๊ก ที่อยู่ในคลองบางหลวงก็ดูเหมือนเคยมานั่งที่นี้ จะเป็นหุ้นส่วนหรือคนแทงไม่ทราบ) ข้างโรงบ่อนมีละครยี่เกเพลง ฯลฯ ผลัดกันเล่นเรื่อยอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเป็นเด็กเคยเข้าไปดูหลายครั้ง ถัดโรงบ่อนก็ถึงสี่แยกเรียกว่า “สี่แยกวรจักร” ดูเหมือนโอสถสภา (เด็กเฮงหยู) ก็จะมีอยู่แถวนี้ ที่ตึกหัวมุมจะมีห้างเอสเอบีชายนาฬิกาแล้วหรือยังจำไม่ได้ เมื่อมีห้างเอสเอบีแล้วมักเรียกกันว่า “สี่แยกเอสเอบี” ข้ามถนนไปก็ถึงโรงหนังพระองค์เจ้าปรีดา ซึ่งนายขุนใช้ห้างรัตนมาลาจัดการโรงหนังอยู่ริมคลองเล็ก (ดูเหมือนจะเป็นคลองมาจากสะพานแมนศรี แล้วเลยไปริมหลังวัดจักรวรรดิออกแม่) ต่อไปมักจะเป็นตึกแถวรูปร่างต่างๆ ตลอดไปจนถึงตึกที่เยื้องตรงข้าม กับถนนราชวงศ์มาจดถนนเจริญกรุง มีร้านหมอล้อซึ่งค่อนข้างจะสมัยใหม่ ร้านหนึ่งชื่อ “ห้างหมอล้อ” เป็นหมอล้อแผนปัจจุบัน

▪ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์

ตึกแถวทั้งสองชุดนี้มีคุณค่าในหลายด้าน การอนุรักษ์ควรทำไปพร้อมๆ กันในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ การซ่อมแซมส่วนประกอบของตึกแถวที่มีปัญหาจากการเสื่อม เช่น ท่อระบายน้ำฝน หรือผนังปูนที่ร่อนหมดอายุ ควรจัดการซ่อมแซมครั้งใหญ่ทีเดียว เพื่อให้อยู่ต่อไปได้อีกนาน และรักษาสภาพอาคารให้คงเดิม ไม่ทำให้ทรุดลงกว่านี้ เพื่อให้คุณค่าความงามเกิดจากอายุของตัวอาคารเอง

ตึกแถวที่มีการใช้สอยที่เป็นอาคารสำนักงานควรแบ่งพื้นที่ใช้สอยไว้สำหรับระบบปรับอากาศ ซึ่งควรใช้ระบบปรับอากาศแบบรวม แล้วแบ่งส่วนงานระบบ ให้เป็นสัดส่วนเป็นส่วน ถ้าใช้ระบบปรับอากาศแบบแยก (Split Type) ตัว Condensing Units ที่ติดอยู่บริเวณกันสาดต้องหาทางออกแบบกล่องใส่ให้เข้ากับอาคารและระบายความร้อนได้เหมือนเดิม นอกจากนี้สายไฟและหม้อแปลงไฟต่างๆ ควรฝังลงใต้ดินหรือเดินสายไฟให้เป็นระเบียบ เพื่อมิให้บดบังสายตา และความงามของอาคารไม่ถูกรบกวน ส่วนสำนักงานหนังสือพิมพ์นั้น ควรหาที่ติดตั้งอุปกรณ์ให้เหมาะสม เช่น เครื่องจักรของโรงพิมพ์ที่สร้างความเสื่อมโทรมให้อาคาร เช่น คราบน้ำมัน เขม่าควัน ควรนำไปไว้ในส่วนอื่น เป็นต้น

เรื่องลักษณะทางสถาปัตยกรรมและส่วนประดับอาคาร เช่น ป้ายชื่อบริการต่างๆ ของธนาคาร ซึ่งติดอยู่ที่กันสาด ควรมีการควบคุมรูปแบบและตำแหน่งให้เป็นระเบียบหรือออกแบบใหม่ให้เข้ากับอาคารนี้โดยเฉพาะ ส่วนประกอบต่างๆ ที่มีอยู่เดิม เช่น หน้าต่างบานเกล็ด ควรมีการทำความสะอาดและใช้งานบ้าง ส่วนประกอบที่ทำขึ้นใหม่ เช่น ประตูเหล็กม้วนควรออกแบบให้เข้ากับอาคารโดยเฉพาะ

ที่จอดรถภายในอาคาร ควรมีการปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อให้ร่มเงาและให้ความร่มรื่นแก่ผู้ใช้อาคาร ควรเช่าที่จอดรถเฉลิมนครสำหรับลูกค้าเพิ่ม นอกจากนี้การเปิดคอร์ทตรงกลางเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมภายในบริเวณให้ร่มรื่น ใช้เป็นที่พักผ่อน เหมาะกับบรรยากาศการทำงาน และทำให้ผู้ใช้สอยประทับใจ ได้หลบจากความรีบร้อนภายนอก เป็น Landmark ของชุมชน ที่มีความงดงามทั้งตัวอาคารที่ได้รับการบำรุงรักษาและบรรยากาศ

2.3. ชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

- เจ้าของและผู้ครอบครอง เป็นอาคารเก่าแก่ของตระกูล “สุนทรตระกูล” เจ้าของอาคารในปัจจุบัน คือ อาจารย์ชัชวัญชัย สุนทรตระกูล
- ประวัติการก่อสร้างและการปรับปรุง

อาคารนี้เป็นอาคารเก่าแก่ของตระกูล “สุนทรตระกูล” เจ้าของอาคารปัจจุบัน คือ อาจารย์ชัชวัญชัย สุนทรตระกูล ผู้ที่ริเริ่มก่อสร้างอาคารนี้ คือ นายกิมฮั่ว และ กิมฮวด โดยได้ร่วมกับพี่น้องทั้งหมดรวม 5 คน ทำกิจการนำเข้าน้ำหอมและหัวน้ำหอม โดยใช้ชื่อ “สุนชุยโหว” (ปัจจุบันหลงเหลือป้ายชื่อร้านอยู่ทางด้านที่ติดกับคลองผดุงกรุงเกษม เนื่องจากในสมัยนั้นการขนส่ง ยังต้องอาศัยทางน้ำเป็นหลักด้านหน้าอาคารในยุคนั้น จึงเป็นด้านติดคลองดังกล่าว แต่ด้านหน้าทางถนนเจริญกรุงก็มีการทำป้ายชื่อเช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้สร้างถาวร

อาคารนี้ได้รับการออกแบบและควบคุมการก่อสร้างโดยวิศวกรชาวสก็อตแลนด์ สร้างขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ.2443 แรกเริ่มสร้างนั้นมีอาคารข้างเคียงด้วย สร้างเป็นโรงน้ำแข็ง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น 3 คูหา ภายหลังจากนายกิมฮวด และนายกิมฮั่ว ได้แบ่งให้บุตรชาย 2 คน โดยให้คนโต 2 คูหา และคนเล็ก (คุณพ่อของเจ้าของบ้านปัจจุบัน) 1 คูหา ภายหลังจากเลิกกิจการก็ให้เช่าแก่บริษัทข้างเคียงเพื่อทำเป็นโกดังเก็บของ จนเมื่อปี พ.ศ. 2538 ได้มีผู้ขอเช่าเพื่อทำเป็นร้านขายอาหารจวบจนถึงปัจจุบัน

ตึกแถวนี้ได้มีการต่อเติมพื้นที่ 2 ออกไปติดกับผนังอาคารด้านโรงน้ำแข็ง (เดิม) แต่ยังคงมีบันไดเดิมของโรงน้ำแข็ง ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่เดิมเป็นบันไดที่ขึ้นจากภายนอกอาคาร แต่เมื่อมีการต่อเติมจึงทุบบันไดจากพื้นที่ล่าง และ ชั้น 2 ออก แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นการต่อเติมในช่วงเวลาใด ส่วนต่อเติมออกไปทางด้านติดคลอง เป็นโครงสร้างไม้และต่อเติมเป็นห้องตรงบริเวณชานพักบันได เป็นลักษณะชั้นลอย แต่ก็สันนิษฐานเป็นการต่อเติมในช่วงเวลาใกล้เคียงกับของเดิม เนื่องจากมีการใช้ลักษณะช่องเปิดประตูหน้าต่างที่ใกล้เคียงกับอาคารเดิม

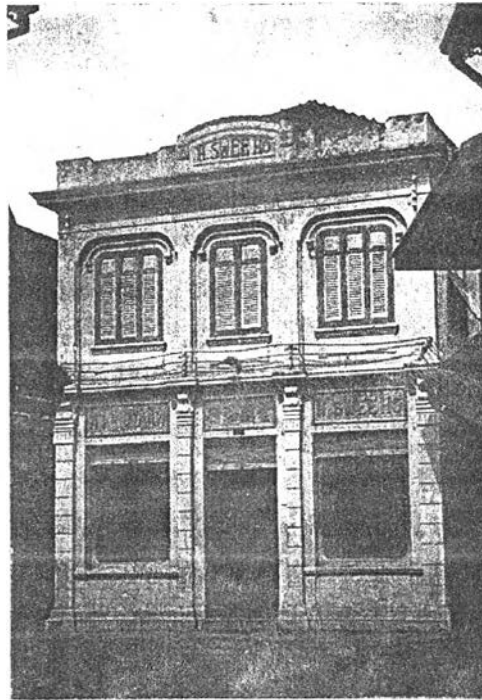

ภาพที่ 72 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5

H. SWEE HO.

ห้าง ฮุน ซุย โห.

Manufacturers and
Suppliers of Soluble
and
Fruit Essences,
Colours, etc.
Importers of
Essential Oils and
General Providers
to the Aerated
Water and
Confectionery
Trades.

เป็น ห้างทำ น้ำหอม

เช็ช ลูกไม้ ต่าง ๆ

สำหรับ ปรุ้ง น้ำโซดา

น้ำ หอม ไซดกริม

เด ชนม

รับ สั่ง ของ ต่าง ประเทศ

คณ

PROPRIETORS OF

THE CRYSTAL ICE FACTORY

AND

THE BANGKOK MANUFACTURING Co.,

Telegraphic Address :

"SWEEHO," Bangkok.

Tel. No. 317.

Codes. A. B. C. 4th & 5th Editions.

โรงงานแข็ง ฮุนซุยโห,

โทรศัพท์เลขที่ ๓๑๗

๖๑๑ เชียงสะพานพิทยเสถียร กรุงเทพฯ

Telegraphic Address :

"NAMKENG."

Tel. No. 287.

Codes : Bentley's, A. B. C. 5th Edition.

บริษัท บีนแอมซ์

โทรศัพท์เลขที่ ๒๘๗

๓๖๓ เชียงสะพานพิทยเสถียร กรุงเทพฯ

เป็นเจ้าของ

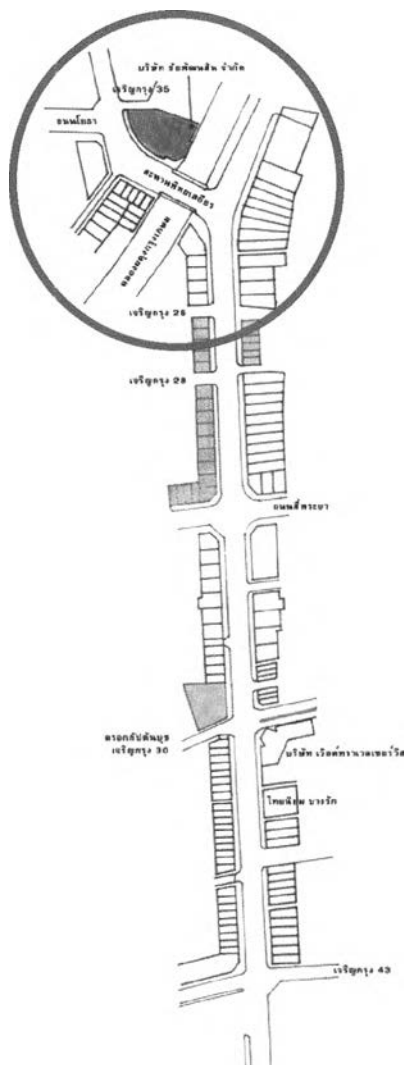
ที่มา : อเนก นาวิกมูล. โฆษณาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โนรา, 2543. หน้า 26.

ภาพที่ 73 ภาพโฆษณาของห้างฮุนซุยโห เชียงสะพานพิทยเสถียร ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5

■ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ทำเลที่ตั้ง

อาคารตึกแถวหลังนี้ตั้งอยู่ที่ซอยเจริญกรุง 35 (ตรอกโรงงานแข็ง) ถนนเจริญกรุง เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ เป็นอาคารที่เห็นได้ชัดจากถนนเจริญกรุง (บริเวณจุดต่อของถนนเจริญกรุงตอนในและถนนเจริญกรุงตอนนอก) ปากซอยอยู่ทางขวามือของเชิงสะพานพิทยเสถียร ถ้ามาจากถนนเจริญกรุงตอนนอก (ถนนตก) เป็นอาคารหลังแรกของซอยนี้ ด้านหลังอาคารติดคลองผดุงกรุงเกษม

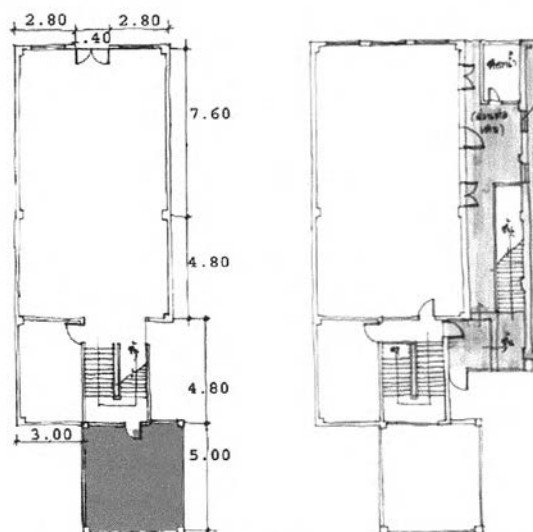

ภาพที่ 74 แผนที่แสดงตำแหน่งของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

การวางผัง วางลึกเข้าไปในถนนสายรองจากถนนเจริญกรุง
ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม
จำนวนชั้น 2 ชั้น

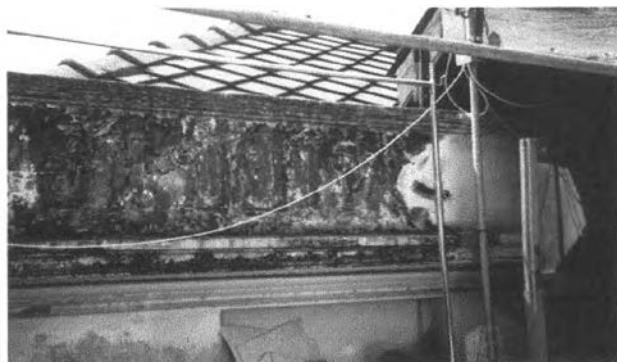
ภาพที่ 75 รูปด้านหน้าของตึกแถวซอย 35

ภาพที่ 76 แผนผังชั้น 1 และ ชั้น 2 ของตึกแถวซอย 35

หลังคา

ทรงปั้นหยาและหลังคาแบบแบนราบ (Flat Parapet)

ภาพที่ 77 ลักษณะหลังคาปั้นหยา มุงกระเบื้องซีเมนต์ และหลังคาแบบแบนราบ

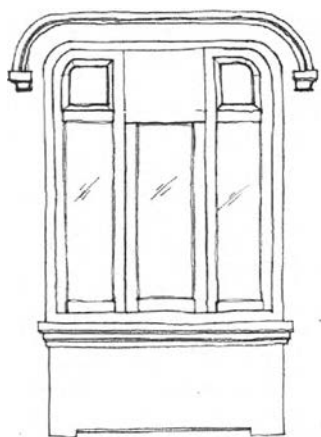
ผนังด้านหน้าตึกแถว ลวดลายแบบตะวันตกที่เป็นจุดเด่นของอาคารนี้ คือ หัวเสาและลายปูนปั้นเหนือวงกบหน้าต่าง ซึ่งในส่วนนี้มีการให้รายละเอียดได้อย่างงดงาม และประณีตมาก เสาทั้ง 4 ต้น (เสาจริง 2 ต้น และเสาก่อหลอกอีก 2 ต้นตรงกลาง) มีการเจาะร่องอย่างละเอียด นอกจากนี้ยังให้รายละเอียดในส่วนของฐานหน้าต่าง เนื่องจากอาคารนี้เป็นลักษณะ 3 คูหา จึงมีการออกแบบในส่วนหัวมุมทั้ง 2 ช้างให้สูงขึ้นมาแล้วเจาะร่องปูนทำให้อาคารนี้ดูเป็นอาคารหลังเดียว ไม่รู้สึกว่าเป็น 3 คูหา ส่วนคูหาตรงกลาง ซึ่งมีความกว้างน้อยกว่า 2 คูหา ด้านข้างก็มีการพินิจพิเคราะห์เป็นพิเศษ โดยบนยอดอาคารก่อเป็นผนังโค้ง แล้วตกแต่งด้วยลายปูนปั้นในส่วนโค้งนี้มีอิทธิพลจีน สันนิษฐานว่าเป็นความต้องการของเจ้าของที่ต้องการให้มีลักษณะแบบจีนเล็กน้อย เนื่องจากเป็นคนเชื้อสายจีน แต่อย่างไรก็ตามอิทธิพลตะวันตกจะมีความเด่นกว่ามาก เนื่องจากเจ้าของอาคารทำกิจการเกี่ยวกับน้ำหอมที่มาจากต่างประเทศ จึงต้องการแสดงเอกลักษณ์ในส่วนนี้มากกว่า

ภาพที่ 78 ลักษณะด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

**ประตู
หน้าต่าง**

ภายนอกและประตูภายในเป็นประตูบานเปิดคู่ ลูกฟักกระดานดุน มีทั้งหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ บานเปิดเดี่ยว และบานเฟี้ยม ลูกฟักบานเกล็ดไม้และลูกฟักไม้กระดานดุน

ภาพที่ 79 ลักษณะหน้าต่างด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

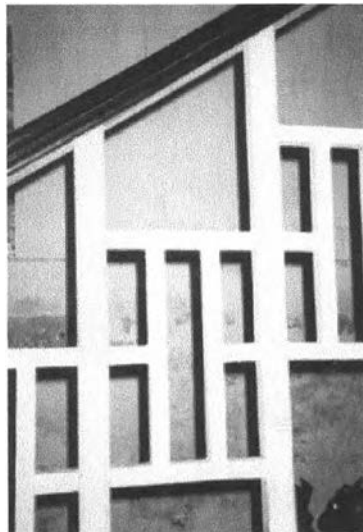
ภาพที่ 80 ลักษณะหน้าต่างด้านข้างของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

ช่องลมและช่องแสง ช่องลมจลุลวดลายเรขาคณิตแบบที่ได้อิทธิพลจากจีน ส่วนชั้นล่างใช้การระบายอากาศ โดยเจาะช่องโล่งแล้วติดเหล็กกลม

ภาพที่ 81 ลักษณะช่องลมเหนือหน้าต่างของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

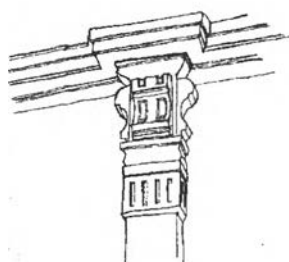
- พื้น** ชั้นล่างเป็นพื้นกรูกระเบื้องเซรามิกขนาด 0.30 x 0.30 ม. ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้เข้าลิ้น
- บันได** โครงสร้างไม้ มีชานพัก 1 ตอน เป็นบันไดไม้ทึบ มีไม้บังระหว่างชั้นบันได ราวและลูกกรงบันไดเป็นไม้ซี่ทาสี

ภาพที่ 82 ลักษณะลูกกรงบันไดของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

ส่วนประดับ

ประดับด้วยลวดลายปูนปั้นบริเวณเสา รอบหน้าต่าง ช่องเปิด และส่วนยอดตึกแถว รวมทั้งภายในตึกแถวชุดนี้

ภาพที่ 83 ลายปูนปั้นประดับตกแต่งของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

โครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างหลัก

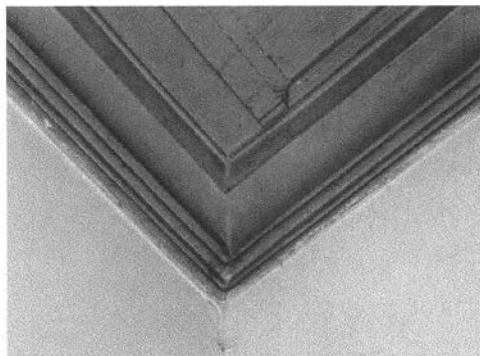
ระบบเสาและคานารับน้ำหนัก ในช่วงเสาแรกเป็นโครงสร้าง Span ยาว 7.60 ม. จึงมีการออกแบบให้เป็นคานาหูช้างลึกมาก เพื่อช่วยรับน้ำหนัก อาคารนี้เป็นอาคารที่ออกแบบเพื่อรับโครงสร้าง Span กว้าง เช่นเสาด้านหน้า Span กว้างถึง 7.60 x 7.00 ม. และไม่มีเสากลางอาคาร

ภาพที่ 84 ระบบเสาและคานาโครงสร้างหลักของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

**หลังคาและวัสดุผนัง
ฝ้าเพดาน**

โครงสร้างหลังคาเป็นโครงสร้างไม้สัก มุงด้วยกระเบื้องดินเผา
ชั้นล่างเป็นฝ้าเพดานฉาบปูนประดับด้วยลายปูนปั้น ส่วนฝ้าเพดานชั้น
บนมีการทำบัวด้วยไม้สักแล้วตีฝ้าด้วยไม้ตีขีด

ภาพที่ 85 ฝ้าเพดานชั้นล่างและชั้นบนของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

ผนัง

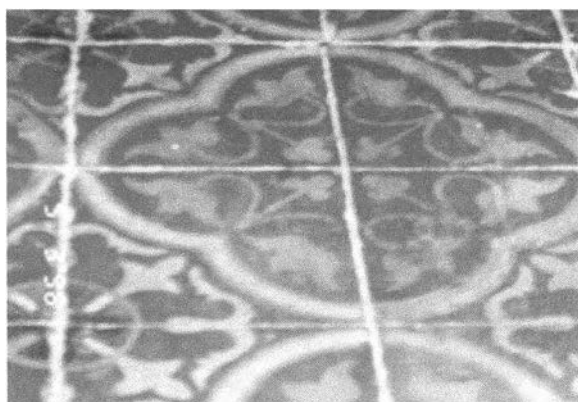
ผนังจะเป็นผนังหนา ก่ออิฐฉาบปูน

ภาพที่ 86 ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

พื้น

โครงสร้างพื้นชั้นล่างเป็นพื้นคอนกรีตปูด้วยกระเบื้องเซรามิกลวดลาย
ต่างๆ ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้สักวางบนตอกไม้สักตีขีด ตงจะฝังในคาน
ค.ส.ล.

ภาพที่ 87 พื้นชั้นบนของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 เชียงสะพานพิทยเสถียร

- การใช้สอยตึกแถว

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปบนถนนเจริญกรุงตอนในนี้ เป็นย่านค้าขายของชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ และเป็นย่านการค้า ชนถ่ายสินค้าด้วย ส่วนใหญ่เป็นการค้าขนาดใหญ่ เช่น เหล็กเส้น ท่อแก๊ส ออกซิเจน และยังรวมถึงกิจการจำพวกโรงงานด้วย เช่น โรงงานทำน้ำปลา โรงงานทำรองเท้า และโกดังเก็บของจำนวนมาก ดังนั้นการใช้สอยจึงเป็นอาคารพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ และเป็นอาคารเก่าแก่มากมาย

- ปัญหา

- ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

ตึกแถวชุดนี้อยู่ในบริเวณที่เป็นตึกแถวเก่า เชียงสะพานพิทยเสถียร ติดคลองผดุงกรุงเกษม แต่อาคารนี้ได้มีการต่อเติมเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผลให้คุณค่าด้านความเป็นเอกลักษณ์ของย่านลดลง

ภาพที่ 88 สภาพแวดล้อมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 บริเวณเชียงสะพานพิทยเสถียร

ภาพที่ 89 การต่อเติมตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 35 ที่มีผลต่อภูมิทัศน์ของย่าน

ภาพที่ 90 ปัญหาเรื่องสายไฟฟ้าที่มีผลต่อภูมิทัศน์ของบริเวณเชียงสะพานพิทยเสถียร

ปัญหาทางสถาปัตยกรรม

ตึกแถวชุดนี้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ดังนั้นจึงมีการเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา ประกอบกับสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยที่เป็นภูมิอากาศเขตร้อนชื้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการปรับปรุงอาคารโดยการต่อเติมพื้นที่ใช้สอยและเปลี่ยนวัสดุ ซึ่งมีผลต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถว

ภาพที่ 91 ปัญหาเรื่องการปรับปรุงอาคารเดิมโดยการต่อเติมอาคารและการเปลี่ยนวัสดุสมัยใหม่

อาคารนี้มีการเพิ่มเติมพื้นที่ชั้น 2 ไปเชื่อมต่อกันกับอีกอาคารหนึ่ง ผลก็คือทำให้เสียคุณลักษณะของรูปด้านไป ดังนั้นควรมีมาตรการหรือกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารเก่า ผลเสียอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร ยังรวมไปถึงการทำให้รูปลักษณะอาคารดูไม่กลมกลืนกับอาคารเดิม เช่น ต้องนำเอาสังกะสี เศษพลาสติกมาปะผนัง

ภาพที่ 92 การต่อเติมพื้นที่ชั้น 2 ของตึกแถวเชิงสะพานพิทยเสถียรเป็นผลให้รูปลักษณะของอาคารเปลี่ยนไป

นอกจากนั้นการเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยของอาคารยังอาจทำให้ต้องเปลี่ยนรูปลักษณะของอาคาร เช่น การเพิ่มส่วนห้องน้ำ นอกจากนี้ยังมีการใช้ประตูล็อกม้วนแทนประตูบานไม้เดิม การปิดหน้าต่างเดิมเนื่องจากไม่มีการใช้งาน เป็นต้น ผู้ใช้อาคารควรมีความทราบซึ่งในความงามของสถาปัตยกรรมที่ตนได้ครอบครอง การซ่อมแซมในส่วนที่พึงจะทำได้หรือเพียงแต่การทำความสะอาดและใช้อาคารตามหน้าที่ของมันอย่างรู้คุณค่า

ภาพที่ 93 ปัญหาทางสถาปัตยกรรม เช่น การเพิ่มส่วนห้องน้ำ การเปลี่ยนประตูเดิมเป็นประตูเหล็กม้วน การปิดหน้าต่างเดิม เป็นต้น ซึ่งทำให้ลักษณะดั้งเดิมของอาคารถูกทำลาย

- **ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์**

เนื่องจากอาคารตั้งอยู่ในย่านที่มีอาคารเก่าแก่มากมาย และยังอยู่ติดกับคลองผดุงกรุงเกษม ซึ่งเป็นคลองที่ขุดในสมัยรัชกาลที่ 4 รวมทั้งสะพานพิทยเสถียรด้วย ดังนั้นคุณค่าทุกอย่างจึงอยู่ในตัวสถาปัตยกรรมอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังได้รับการออกแบบอย่างประณีตบรรจง ลวดลายปูนปั้นต่างๆ แสดงถึงความประณีตของช่าง การใช้ระบบโครงสร้างที่ทำให้ได้ Span ที่กว้าง

3. ตึกแถวริมถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6

3.1. ชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 28

- **เจ้าของและผู้ครอบครอง** เป็นของพระยาภักตินรเศรษฐ์ หรือนายเลิศ แต่ได้ให้ผู้เช่าเข้าปัจจุบันเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิม แต่ให้ผู้เช่าต่างๆ กันไป คือ

1. บริษัท โปลิโหม อุตสาหกรรม
2. บริษัท ศิลปทวี
3. บริษัท โฆษะ โฮสดีง
4. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตั้งเหยียบเส็ง
5. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตั้งเหยียบเส็ง อิมพอร์ต

- **ประวัติการก่อสร้าง**

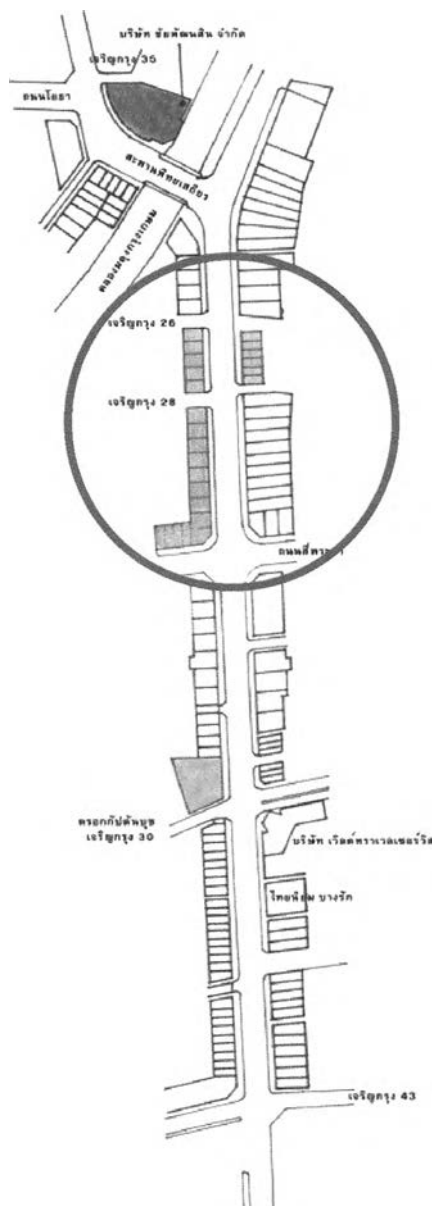
ตึกแถวนี้เป็นของพระยาภักตินรเศรษฐ์ หรือนายเลิศ คหบดีชื่อดังผู้เป็นเจ้าของกิจการ เรือเมล์ รถเมล์ขาว เป็นอาคารชุดเดียวกับอาคารตึกแถวข้างเคียงไปจนถึงตึก 7 ชั้นที่อยู่ถัดไป สร้างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 หรือประมาณ 70-80 ปีมาแล้ว อยู่ใกล้กับโรงน้ำแข็งของนายเลิศ ซึ่งโรงน้ำแข็งนี้เองที่ทำให้ให้นายเลิศ ได้ชื่อว่า ผู้ปั้นน้ำเป็นตัว ปัจจุบันยังเป็นของเจ้าของเดิม แต่ได้ให้ผู้เช่าทำสำนักงานไปแล้ว จึงมีการต่อเติมจนด้านหน้าอาคารมีลักษณะแตกต่างกันออกไป การใช้สอยปัจจุบันจึงเป็นอาคารสำนักงาน

■ **ลักษณะทางสถาปัตยกรรม**

เป็นตึกแถวที่มีความกว้าง 1 Bay 3.60 เมตร เรียงต่อกัน 17 ห้อง ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นผนังที่ก่ออิฐโชว์แนว ช่องเปิดเป็นชุดในทางตั้งและทางนอนเป็นลักษณะรูปทรงเรขาคณิตสี่เหลี่ยมเป็นหลัก คาดว่าได้รับอิทธิพลจากทางตะวันตก ในแบบ ART DECO มีการใช้กระจกสี หน้าต่างเป็นลักษณะหน้าต่างบานเปิดคู่ ลูกฟักบานเกล็ดกระทุ้ง

ทำเลที่ตั้ง

ริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

ภาพที่ 94 แผนที่แสดงตำแหน่งตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

การวางผัง

ติดถนนหลักคือถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

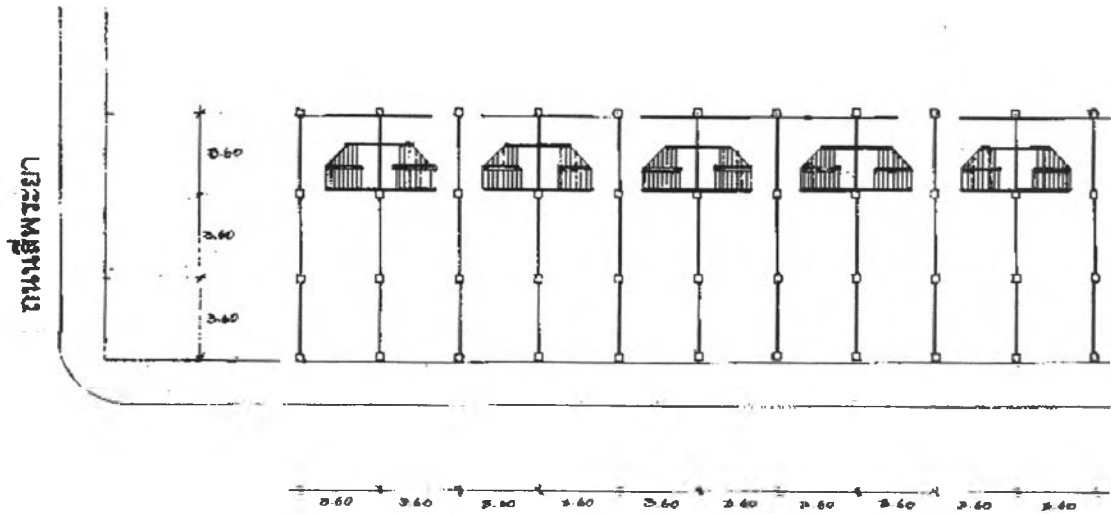
ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

จำนวนชั้น

เป็นอาคารสูง 3 ชั้น

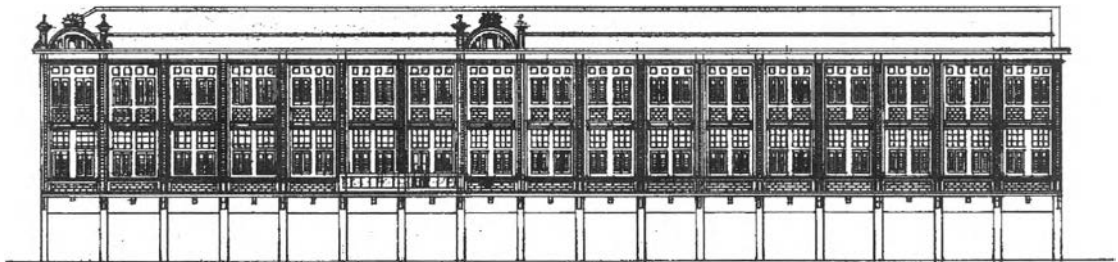
หลังคา

ทรงมณฑิลา

ถนนเจริญกรุง

ภาพที่ 95 ผังพื้นของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

ภาพที่ 96 ลักษณะด้านหน้าของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

ผนังด้านหน้าตึกแถว ตึกแถวชุดนี้เป็นตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลทางตะวันตก ซึ่งลักษณะผนังด้านหน้าเป็นผนังก่ออิฐโชว์แนว มีการตกแต่งด้วยลายปูนปั้นบริเวณยอดของอาคาร

ภาพที่ 97 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

ภาพที่ 98 ลักษณะผนังด้านหน้าของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

ประตู

ประตูด้านหน้าเดิมเป็นประตูบานเฟี้ยม แต่ปัจจุบันถูกเปลี่ยนเป็นประตูเหล็กดัด และประตูลูมิเนียมลูกฟักกระจกใน ส่วนประตูด้านในเป็นประตูไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักกระดานดุน

หน้าต่าง

หน้าต่างไม้บานเปิดคู่ มีทั้งลูกฟักกระดานดุน และกระจกฝ้าลายสีน้ำเงินติดตาย

ช่องลมและช่องแสง ช่องแสงวงกบไม้เหนือหน้าต่างชั้นสองเป็นช่องเปิดสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 1.20 x 1.20 ม. วงกบไม้ทาสีลูกฟักกระจกฝ้าสีน้ำเงินติดตาย ส่วนช่องแสงชั้นสามเป็นช่องเปิดสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดประมาณ 0.40 x 0.40 ม. ลูกฟักกระจกฝ้าลายสีน้ำเงินติดตาย

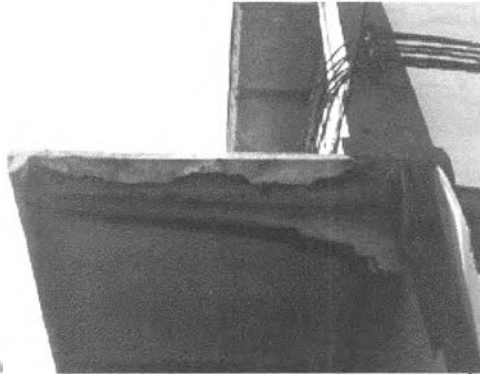
ภาพที่ 98 ลักษณะผนังด้านหน้าของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

พื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้นกระเบื้องเซรามิกขนาด 0.30 x 0.30 ม. ส่วนพื้นชั้นสองและชั้นสามเป็นพื้นไม้วางบนตงไม้ฝังบนคานคอนกรีต

บันได**ส่วนประดับ**

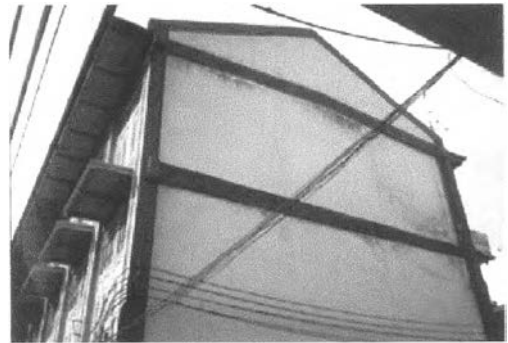
บันไดภายในเป็นบันไดไม้ มีชานพัก 1 ตอน รวบบันไดเป็นไม้กลึงกลม เป็นลวดลายปูนปั้น ดังเช่น ค้ำยันเหนือทางเดินชั้นล่างตึกแถวชุดนี้ เป็นค้ำยันรับกันสาดคอนกรีต นอกจากนี้ยอดอาคารยังมีการตกแต่งด้วยลายปูนปั้นเป็นชื่อของอาคาร

ภาพที่ 99 ลักษณะส่วนประดับที่เป็นลายปูนปั้นของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

โครงสร้างและวัสดุ**โครงสร้างหลัก**

เสาและคาน ค.ส.ล.

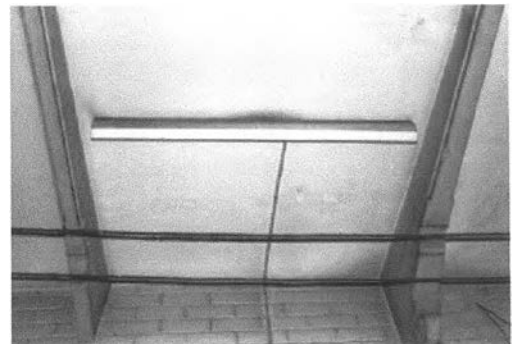
ภาพที่ 100 โครงสร้างระบบเสาและคานของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

หลังคาและวัสดุมุง

หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ส่วนชั้นล่างและชั้นที่สองมีกันสาดเหนือประตูและหน้าต่างคอนกรีต

ฝ้าเพดาน

ฝ้าเพดานภายนอกชั้นล่างเป็นฝ้าเพดานคอนกรีตฉาบปูน ส่วนภายในชั้นล่างและชั้นสองเป็นฝ้าเพดานไม้ที่เป็นส่วนของพื้น นอกจากนี้ฝ้าเพดานชั้นสามเป็นฝ้าเพดานไม้

ภาพที่ 101 ฝ้าเพดานภายนอกของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 28

ผนัง	ผนังด้านหน้าเป็นผนังก่ออิฐโชว์แนว ส่วนผนังด้านข้างและด้านหลังเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสี
พื้น	พื้นชั้นล่างเป็นพื้นปูด้วยกระเบื้องดินเผาขนาด 0.30 x 0.30 ม. ส่วนพื้นชั้นสองและชั้นสามเป็นพื้นไม้วางบนตง ซึ่งฝังบนคานคอนกรีต

■ การใช้สอยตึกแถว

ส่วนใหญ่ตึกแถวชุดนี้มีการใช้สอยเป็นอาคารร้านค้าตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นสำนักงานและบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท โพลีโพน อุตสาหกรรม บริษัท ศิลปทวี บริษัท โฆษะ โฮลดิ้ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตั้งเหยียบเส็ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตั้งเหยียบเส็ง อิมพอร์ต เป็นต้น

■ ปัญหา

ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

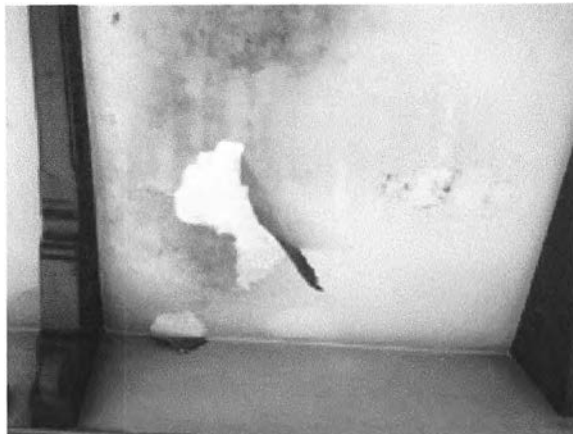
เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำจึงเกิดปัญหาความชื้นได้ง่าย เสาไฟฟ้าที่ระโยงระยางอยู่เต็มหน้าอาคารทำให้มีทัศนียภาพที่ไม่ดีปัญหาจากเสียงรบกวนจากการจราจร มีมากเพราะอยู่ใกล้ป้ายรถเมล์และท่าเรือ ซึ่งหน้าต่าไม้เดิมไม่สามารถกันเสียงรบกวนเหล่านี้ได้ จึงต้องเปลี่ยนเป็นวัสดุอื่น อากาศที่ร้อนก็ทำให้ต้องติดเครื่องปรับอากาศ ทำให้มีการวาง Condenser ตูไม่สวยงาม

ภาพที่ 102 ปัญหาจากการต่อเติมเพิ่มขึ้นของตึกแถว ซอย 28 ที่มีผลต่อภูมิทัศน์ของเมืองและย่าน

ปัญหาทางสถาปัตยกรรม

สภาพอาคารมีปัญหาทางด้านความชื้นทำให้เกิดคราบตะไคร่ การหลุดร่อนในบางส่วนและการผุกร่อนในบางส่วน เนื่องจากตึกแถวนี้เป็นตึกแถวเก่าที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีการเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลาและความเก่าของวัสดุ วัสดุที่หมดอายุแล้วก็เกิดการชำรุดทรุดโทรม แตกหักลงมาหรือพังทลายไป เช่น มีการหลุดร่อนของสีและคราบตะไคร่ กันสาดบางส่วนก็แตกหักผุพัง เป็นต้น

ภาพที่ 103 ปัญหาการเสื่อมสภาพ เช่น การหลุดร่อนของปูนฉาบของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 28

นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องของการต่อเติมและการเปลี่ยนแปลงอาคาร โดยมีผู้เช่าหลายราย ในอาคารเดียวกัน ทำให้มีการแก้ไขรูปร่างหน้าต่างไปต่างๆ กัน เกิดการไม่สอดคล้องกัน และการที่มีผู้เช่าหลายราย เช่น ลักษณะตึกแถวชั้นที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จากการต่อเติมของผู้เช่าที่ทำการตกแต่งหน้าร้านของตัวเอง ชั้นที่ 2 และ 3 ผนังเป็นหน้าต่างและแผงกันสาด มีบางส่วนที่ถูกดัดแปลง คือ เพิ่มระบบปรับอากาศ ทำให้มีการติดตั้ง Condenser ภายนอกอาคาร หรือมีการเปลี่ยนบานหน้าต่าง

ภาพที่ 104 ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลง การใช้สอย ส่วนประกอบและวัสดุสมัยใหม่ เช่น ระบบทางวิศวกรรม การเปลี่ยนประตูหน้าต่าง วัสดุผนังหลังคา เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรม

▪ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

ตึกแถวนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากตึกแถวอื่นในสมัยเดียวกัน คือเป็นอาคารก่ออิฐโชว์แนว โดยการเว้นจังหวะช่องเปิดต่างๆ นอกจากนี้ลักษณะของหน้าต่างยังมีการแสดงถึงการที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เป็นหลักฐานที่สำคัญ ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์ของประเทศทางด้านธุรกิจ

อาคารชุดนี้เป็นส่วนที่สำคัญของภูมิทัศน์ของถนนเจริญกรุงมาก ถ้าอนุรักษ์ตึกแถวเก่านี้ให้ดีจะมีผลต่อภาพพจน์ความเป็นเอกลักษณ์ของถนนมาก ซึ่งจะแสดงถึงความยาวนานของประวัติศาสตร์ของตัวถนนเองด้วย

- **ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์**

ควรปรับปรุงให้อยู่ในรูปแบบเดิม คือเปลี่ยนส่วนต่างๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมให้กลับมาอยู่ในสภาพดั้งเดิม โดยทำบานหน้าต่างใหม่ในรูปแบบเก่า ทาสีเดิม ซ่อมแซมส่วนที่เสื่อมสภาพให้อยู่ในสภาพเดิม และทำการแก้ปัญหาด้านความชื้นที่เกิดขึ้นในและนอกตัวอาคาร โดยวิธีการต่างๆ เช่น การใส่แผ่น DPC กัน Rising Damp เป็นต้น นอกจากนี้ควรออกแบบตกแต่งลักษณะด้านหน้าตึกแถวในส่วนที่เป็นบริษัทต่างๆ ให้สอดคล้องกับส่วนบนของอาคารและมีรูปแบบที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งออกแบบส่วนปิดบัง Condenser ให้ดูกลมกลืนกับตัวตึก และเดิมสายไฟที่ระโยงระยางอยู่หน้าตึกให้เรียบร้อย หรืออาจฝังลงใต้ดิน ก็ได้

3.2. ชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 34 ตรอกวัดม่วงแค

- **เจ้าของและผู้ครอบครอง**

คุณเล็ก นานา เข้าโดยคุณ บุญมา วัฒนา และ Mr. Jacques Deen

- **ประวัติการก่อสร้าง**

ตึกแถวนี้สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 ตึกแถวชุดนี้ได้รับการบูรณะในปี พ.ศ. 2535 ตามแนวความคิดของเจ้าของอาคาร คือ การสงวนรักษาอาคารในอดีตไว้ให้อยู่ในสภาพที่ดี ในประโยชน์ใช้สอยใหม่ โดยที่เก็บรักษารายละเอียดไว้ให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นรายละเอียดของเหล็กดัด ประตูหน้าต่าง บันได และตำแหน่งของช่องเปิดต่างๆ ของอาคาร โดยพยายามสร้างต่อเติมให้น้อยที่สุด ส่วนที่เปลี่ยนแปลง คือ เพียงต่อเติมส่วนบริการด้านหลังและสร้างหลังคาแก๊สโซลิต โดยที่บรรยากาศ และความรู้สึกของอาคารในยุคสมัยเดิมยังมีอยู่

- **ลักษณะทางสถาปัตยกรรม**

ทำเลที่ตั้ง

ตรอกวัดม่วงแค ถนนเจริญกรุง ซอย 34

ทิศเหนือของโครงการ ติดกับอาคารแถว 3 ชั้น ริมถนนเจริญกรุง

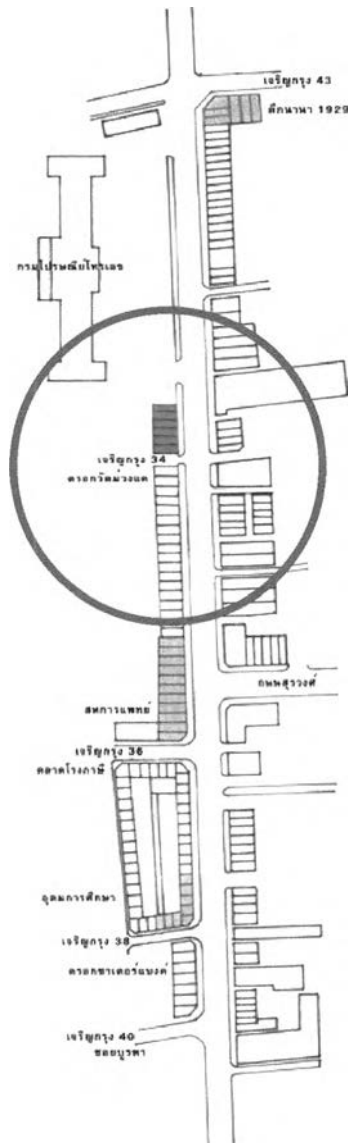
ทิศใต้ ติดกับสถานีย่อยของตำรวจสูงชันเดียว

ทิศตะวันออก ติดกับตึกแถวชุดที่อยู่ริมตรอกวัดม่วงแค

ทิศตะวันตก ติดกับไปรษณีย์กลาง

การวางผัง

มีการจัดแบ่งที่ดิน เป็นตึกแถว 3 ชุด โดยชุดริมถนนเป็นตึกแถวค.ส.ล. 3 ชั้น จำนวน 5 ห้อง ส่วนตึกแถวชุดที่ 2 เป็นชุดตึกแถว ค.ส.ล. 2 ชั้น จำนวน 5 ห้อง ส่วนชุดที่ 3 คือตึกแถว ค.ส.ล. 2 ชั้น จำนวน 5 ห้อง สมัยก่อนบริเวณโครงการที่เป็นตึกแถวชุดที่ 3 มีการวางผังคล้ายกับทาว์นเฮาส์ในปัจจุบัน โดยทางเข้าจากตึกแถว ริมถนน ในแต่ละห้องจะมีลานหน้าบ้านเป็นของตัวเอง แต่ห้องพักเป็น Outdoor Space ของตนเอง โดยชั้นล่างประกอบด้วย ลานโล่งหน้าบ้าน และ บริเวณพักผ่อนรับแขก ส่วนชั้นบนเป็นส่วนนอน

ภาพที่ 105 แผนที่แสดงตำแหน่งตึกแถววิถ่ม่วงแคเจริญกรุงตอนนอก ซอย 34 ตรอกวิถ่ม่วงแค

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

จำนวนชั้น 2 และ 3 ชั้น

ภาพที่ 106 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถววิถ่ม่วงแคเจริญกรุง ซอย 34 ตรอกวิถ่ม่วงแค

ภาพที่ 107 พื้นที่ว่างระหว่างด้านหลังตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

หลังคา ทรงมณีลาตสมทรงปั้นหยา และมีกันสาด ค.ส.ล. ชั้นล่างและชั้นสอง
ผนังด้านหน้าตึกแถว ตกแต่งด้วยลายปูนปั้นบริเวณรอบหน้าต่าง
ประตู ด้านหน้าตึกแถวเป็นประตูบานเฟี้ยมไม้ ส่วนด้านในเป็นประตูไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักกระดานดุน

ภาพที่ 108 ลักษณะประตูไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักกระดานดุนของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

หน้าต่าง หน้าไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักกระดานดุน วงกบไม้ ทาสีน้ำมัน

ภาพที่ 109 ลักษณะหน้าต่างด้านหน้าชั้นสองของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 34 ตรอกวัดม่วงแค

ภาพที่ 110 ลักษณะหน้าต่างด้านหน้าชั้นสามของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 34 ตรอกวัดม่วงแค

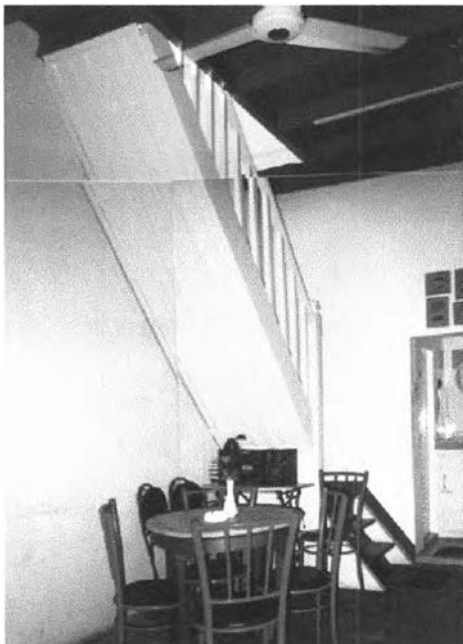
ช่องลมและช่องแสง ช่องลมและช่องแสงเหนือหน้าต่างมีทั้งหน้าต่างบานเปิดกระทั่ง ลูกฟัก กระจกฝ้าและลูกกรงไม้

ภาพที่ 111 ลักษณะช่องลมและช่องแสงเหนือหน้าต่างของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

**พื้น
บันได**

พื้นชั้นล่างเป็นกระเบื้องเซรามิก ส่วนพื้นชั้นสองและชั้นสามเป็นพื้นไม้
บันไดไม้ที่มีไม้บังระหว่างชั้นราวบันไดเป็นลูกกรงไม้

ภาพที่ 112 ลักษณะบันไดไม้ของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

ส่วนประดับ

ส่วนประดับของตึกแถวชุดนี้เป็นลวดลายปูนปั้นที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก มีการตกแต่งผนังด้านหน้าบริเวณเหนือประตูและหน้าต่าง และมีค้ำยันคอนกรีตรับกันสาด

โครงสร้างและวัสดุ**โครงสร้างหลัก**

ระบบเสาและคาน ค.ส.ล.

หลังคาและวัสดุผนัง

โครงสร้างไม้ มุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์หรือกระเบื้องว่าว และมีกันสาดคอนกรีต เหนือประตูชั้นล่าง รวมทั้งหน้าต่างชั้นสองและชั้นสาม

ฝ้าเพดาน

ฝ้าเพดานชั้นล่างและชั้นสองเป็นฝ้าเพดานที่เป็นพื้นไม้ ส่วนฝ้าเพดานชั้นสามเป็นฝ้าเพดานไม้ แต่ฝ้าเพดานภายนอกเป็นคอนกรีต

ผนัง

ก่ออิฐฉาบปูน ทาสี ซึ่งเดิมเป็นสีที่ผสมในน้ำปูน

ภาพที่ 113 ลักษณะผนังและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

พื้น

ชั้นล่างเป็นพื้นซีเมนต์บนดินถมอัดแน่น วัสดุที่ใช้ปูคือกระเบื้องเซรามิก ส่วนพื้นชั้นสองและชั้นสามเป็นพื้นไม้วางบนตงที่ฝังบนคานค.ส.ล.

■ **การใช้สอยตึกแถว**

การใช้สอยเดิมเป็นที่พักอาศัย แต่ปัจจุบันตึกแถวชุดนี้ ได้มีการปรับปรุงโดยเปลี่ยนการใช้สอยใหม่ ซึ่งประกอบด้วยร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของเก่า โดยรวมให้ทั้งหมดเป็นร้านเดียวกัน โดยรวม 2 ชุด เดิมเป็นร้านกาแฟ โดยทุกผนังที่คั่นออกและคองผนังของร้านเดิมไว้แบ่งประโยชน์ใช้สอยของร้านขายของเก่าและร้านอาหาร และในชั้นล่างมีการปรับปรุงห้องน้ำเพราะเดิมไม่มี ส่วนชั้นบน ยังคงเป็นส่วนนอนอยู่ โดยการเชื่อมต่อกับชั้นบนนั้นเชื่อมโดยบันไดห้องสุดท้ายเท่านั้น และแยกไปตาม 4 ห้องที่เหลือโดยระเบียงซึ่งต่อเติมใหม่ และทำหลังคากระจกคลุม

แต่ละส่วนนอนมีห้องน้ำส่วนตัว โดยลงบันไดมาห้องน้ำชั้นล่าง ส่วนระเบียงชั้นล่าง จากประโยชน์ใช้สอยเดิมที่เป็นส่วนลานอเนกประสงค์ ก่อนเข้าบ้านเป็นส่วนตัวของแต่ละชุดอาศัยนั้นได้คงแนวรั้วไว้ และรวมลานโล่งเป็นแนวลานยาวเดียวกัน ต่อเติมส่วนหลังคาบริเวณส่วนชั้นล่างและระเบียงชั้นสอง ชั้นล่างทำเพื่อเชื่อมประโยชน์ใช้สอยต่างๆ เข้าด้วยกัน (ร้านกาแฟ-อาหาร-ชายของเก่า) ส่วนชั้นบนเป็นลานแยกก่อนเข้าห้องเช่า

ภาพที่ 114 ลักษณะทางเข้าของตึกแถวชุดสองชั้นด้านในตรอกวัดม่วงแค ซึ่งปัจจุบันเป็นร้านอาหาร

ภาพที่ 115 ลานโล่งอเนกประสงค์ก่อนเข้าตึกแถวสองชั้นในตรอกวัดม่วงแคแต่ละคูหา

▪ ปัญหา

ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

การต่อเติมเปลี่ยนแปลงตึกแถวชุดนี้มีผลต่อทัศนียภาพและเอกลักษณ์ของบริเวณริมถนนเจริญกรุง นอกจากนี้การติดป้ายของอาคารและกันสาดผ้าใบในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการเดินสายไฟเสาไฟฟ้าที่ไม่เป็นระเบียบยังมีส่วนในการทำลายความงามของตึกแถวเก่าด้วย

ภาพที่ 116 ตึกแถวสามชั้นริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค ที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนทำให้มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวของบริเวณ

ภาพที่ 117 ตึกแถวสองชั้นริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค ที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนทำให้มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวของบริเวณ

ปัญหาทางสถาปัตยกรรม

ปัญหาด้านความชื้นจากผิวดิน (Rising Damp) ทำความเสียหายให้ปูนฉาบ โดยทำให้ปูนฉาบบางส่วนหลุดร่อน หรือทำให้ส่วนของผนังบางส่วนมีตะไคร่น้ำจับหรือมีเชื้อราขึ้น แนวทางแก้ไข สอดแผ่น D.P.C. (Damp Proof Cost) กันความชื้นจากผิวดิน นอกจากนี้วัสดุเดิมของตึกแถวชุดนี้ได้มีการเสื่อมสภาพ เช่น กระเบื้องวาวเป็นกระเบื้องเดิมชำรุดแตกหัก ปูนฉาบกระเทาะหลุดร่อน เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีการต่อเติมพื้นที่การใช้สอยใหม่ เช่น บริเวณส่วนต่อเติมหลังคาตั้งเสาไม่ตรงกับแนวเสาปูนเดิม เป็นเพราะความไม่เอาใจใส่ของผู้รับเหมา และยังมีข้อจำกัดของสัญญาเช่าที่ไม่ใช่สัญญาถาวรต่อสัญญาทุก 3 ปี ไม่เป็นเจ้าของถาวร นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มระบบวิศวกรรมสมัยใหม่ ดังเช่น ระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้า เป็นต้น

ภาพที่ 118 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะภายนอกของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

ภาพที่ 119 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะภายในของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตรอกวัดม่วงแค

▪ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

ตึกแถวชุดนี้เป็นตึกแถวเก่าแก่ที่สร้างบนถนนเจริญกรุง โดยสภาพของตึกแถวยังอยู่ในสภาพดี ตัวอาคารและโครงสร้างยังแข็งแรง นอกจากนี้ตึกแถวเก่าส่วนใหญ่ยังมีการใช้สอยในปัจจุบัน ซึ่งถ้าได้รับการปรับปรุงก็จะก่อให้เกิดความงามและสุนทรียภาพทางสถาปัตยกรรม เนื่องจากเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีคุณค่าในด้านความเป็นเอกลักษณ์ของย่าน รวมทั้งเป็นความต่อเนื่องของเหตุการณ์ บรรยากาศในอดีต

3.3. ชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุง เขตบางรัก

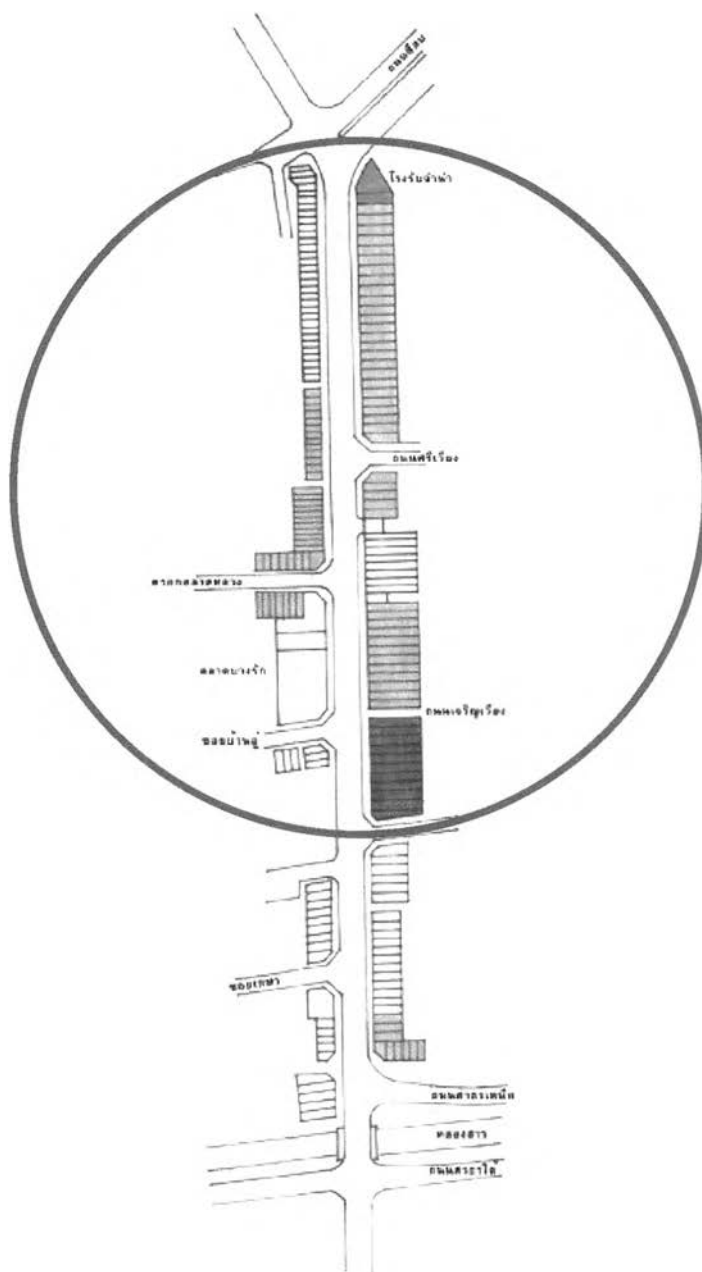
- เจ้าของและผู้ครอบครอง แต่ละคูหาเป็นของเอกชน
- ประวัติการก่อสร้าง

สมัยรัชกาลที่ 6 เขตบางรักได้พัฒนาอย่างกว้างขวาง เนื่องจากความเจริญในด้านสังคมและเศรษฐกิจมีการติดต่อกับชาวต่างประเทศในยุโรป อเมริกามากขึ้น การขยายตัวของนครหลวง กรุงเทพฯ ได้เริ่มจากบริเวณสี่พระยาจนถึงบริเวณถนนสีลม บางรัก สาทร บริเวณการค้าได้ขยายตัวไปบนสองฟาก

ถนนตก และบริเวณอุตสาหกรรมขยายตัวเลียบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณดังกล่าวนี้เรียกว่า เขตชาวตะวันตก การที่เขตบางรักมีเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและประกอบการพาณิชย์กรรมของพวกฝรั่งชาวตะวันตกที่บ้านเมืองจึงเป็นผลให้พื้นที่เขตบางรัก มีความเจริญรุดหน้าในอดีตกว่าเขตอื่นๆ จึงมีการสร้างตึกแถวริมถนนเจริญกรุงบริเวณบางรัก

▪ **ลักษณะทางสถาปัตยกรรม**

ทำเลที่ตั้ง อยู่หัวมุมสามแยกที่ถนนสีลมตัดกับถนนเจริญกรุง บริเวณโบรินสันบางรัก และบริเวณถนนเจริญเวียง

ภาพที่ 120 แผนที่แสดงตำแหน่งของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง บริเวณบางรัก

การวางผัง

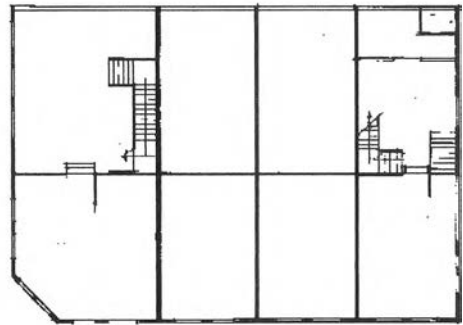
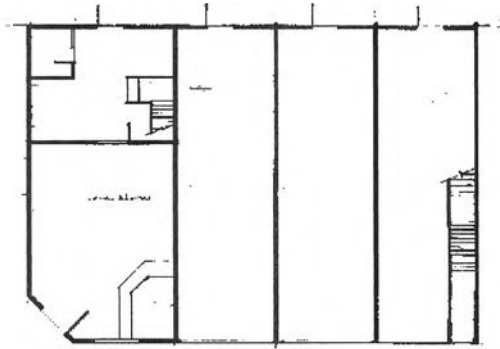
ตึกแถวชุดนี้ส่วนใหญ่ติดถนนเจริญกรุง บางหลังติดถนนสองสาย คือ ถนนเจริญกรุงและถนนซอย ถนนเจริญเวียง หรือถนนสีลม

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม**จำนวนชั้น**

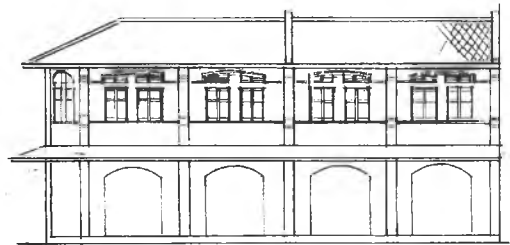
ตึกแถวชุดนี้มีทั้ง 2 ชั้นและ 3 ชั้น

หลังคา

ทรงมนิลาและทรงปั้นหยา บางหลังเป็นหลังคาแบบแบนราบ

ผนังด้านหน้าตึกแถว ผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสี

ภาพที่ 121 ผังพื้นชั้นหนึ่งและชั้นสองของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง บริเวณบางรัก

ภาพที่ 121 ลักษณะด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง บริเวณโรบินสัน เขตบางรัก

ภาพที่ 122 ลักษณะด้านหน้าของตึกแถวเขตบางรัก บริเวณถนนเจริญเวียงและหัวมุมถนนสีลม

ประตู

ด้านหน้าเป็นประตูบานเฟี้ยมไม้ ลูกฟักกระดานดานสามตอน มีความสูง 2.00 ม. ส่วนประตูภายในเป็นประตูไม้บานเปิดคู่ลูกฟักกระดานดาน

ภาพที่ 123 ลักษณะประตูด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง เขตบางรัก

หน้าต่าง

เป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ลูกฟักไม้กระดานดาน

ช่องลมและช่องแสง

ช่องลมเหนือประตูด้านหน้าเป็นช่องโค้ง มีการเว้นเป็นช่องซี่ไม้ตีตามตั้งเพื่อระบายอากาศ ส่วนช่องลมเหนือหน้าต่างเป็นช่องโค้งรับคล้ายกับประตู แต่ลักษณะของลูกฟักเป็นบานเกล็ดไม้ตีตาย ส่วนช่องแสงเหนือประตูภายในตึกแถวเป็นช่องสี่เหลี่ยม ลูกฟักกระฉกเม็ดผ้าสีขาว

ภาพที่ 124 ลักษณะหน้าต่างและช่องลมช่องแสงด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง เขตบางรัก

พื้น

ชั้นล่างเป็นพื้นซีเมนต์บนดินถมอัดแน่น ปูด้วยกระเบื้องหินขัด ขนาดประมาณ 0.30 x 0.30 ม. ชั้นบนเป็นไม้กระดานวางบนตงไม้

บันได

บันไดไม้มีชันพัก 1 ตอน ลูกกรงบันไดเป็นไม้

ส่วนประดับ

การประดับลวดลายปูนปั้นเป็นแบบตะวันตก ประดับเหนือช่องลมช่องแสง และบริเวณผนังด้านหน้า

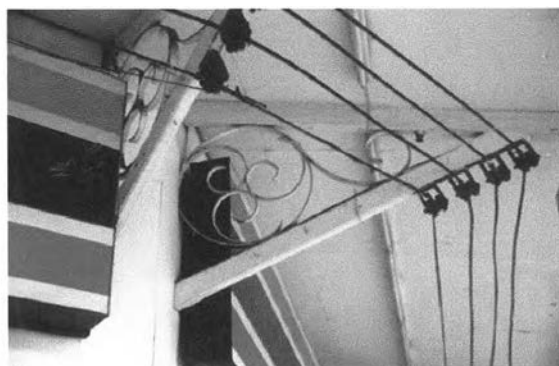
โครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างหลัก

โครงสร้างยังคงเป็นเสากับคาน แต่เป็นเสากับคานชนิดคอนกรีตเสริมเหล็ก แต่ขนาดของโครงสร้างใหญ่โตกว่าขนาดของโครงสร้าง ค.ส.ล. ที่ใช้กันในปัจจุบัน

หลังคาและวัสดุผนัง

โครงหลังคาไม้ของตึกแถวสองชั้นมุงด้วยกระเบื้องหางว่าว คูหาตรงมุมจะตัดเฉียงให้รับกับหัวมุมของถนนตรงส่วนนี้หลังคาจะเป็นปั้นหยาสวนปลายหลังคาทั้งสองด้านเป็นจั่ว นอกจากนี้ยังมีผนังกันไฟทุก 3 ห้อง และชุดถนนเจริญเวียงเป็นหลังคาแบบแบนราบ ตึกแถวสามชั้นมีหลังคาแบบแบนราบและมีการนำวัสดุ ค.ส.ล. มาทำส่วนอื่นต่างๆ ของอาคาร คือ ระเบียง กันสาด

ภาพที่ 125 หลังคาโครงสร้างไม้มุงด้วยกระเบื้องหางว่าวของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง เขตบางรัก

ฝ้าเพดาน

ตึกแถวสองชั้นมีลักษณะฝ้าเพดานชั้นล่างเป็นพื้นไม้ ส่วนฝ้าเพดานชั้นสองเป็นฝ้าเพดานไม้เข้าลิ้น แต่ตึกแถวสามชั้นฝ้าเพดานฉาบปูนเรียบทาสี มีการตกแต่งด้วยลายปูนปั้นและลวดบัวต่างๆ

ผนัง

ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี ผนังภายในเป็นผนังไม้เนื้อแข็งตีตามตั้ง

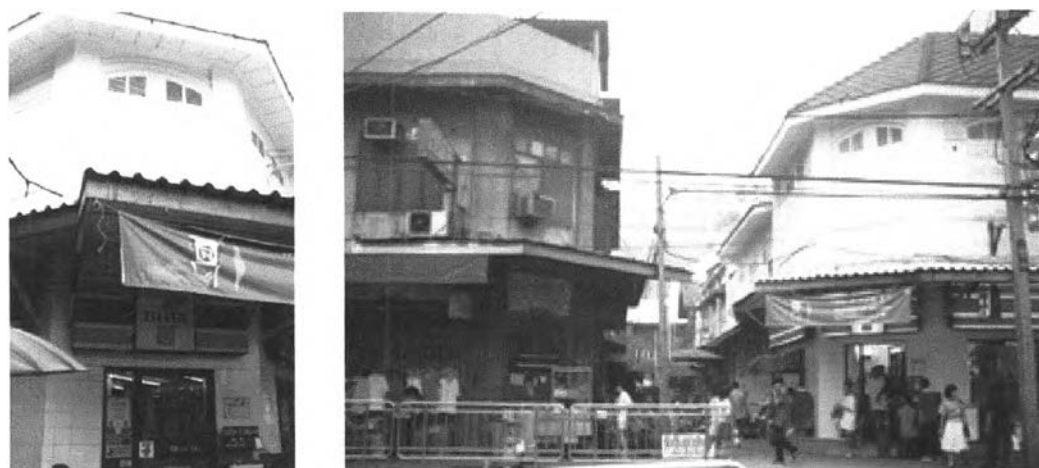
พื้น

ตึกแถวสองชั้นมีชั้นล่างเป็นพื้นซีเมนต์บนดินถมอัดแน่น ปูด้วยกระเบื้องหินขัด โดยชั้นสองเป็นพื้นไม้กระดานเข้าลิ้น วางบนตง ส่วนตึกแถวสามชั้นมีพื้นชั้นล่างเป็นพื้นซีเมนต์บนดินถมอัดแน่น ลักษณะชั้นสองและชั้นสามบางหลังเป็นพื้นไม้กระดาน แต่บางหลังเป็นพื้นไม้ปาร์เก้

■ การใช้สอยตึกแถว

ทำการปรับปรุงเป็นศูนย์ข่าวสารทางการค้าขาย อัญมณีและไหมไทย สาเหตุของการเลือกหน้าที่ใช้สอยชนิดนี้เนื่องจากถนนสีลมเป็นถนนสายหลักธุรกิจที่สำคัญเส้นหนึ่ง มีกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นบนถนนสายนี้อยู่ 2 อย่างคือ เป็นศูนย์รวมของอาคารสำนักงานอยู่ทางด้านถนนสีลมทางที่ติดกับถนนพระรามที่ 4 และเป็นย่านการค้าเพชรพลอยและเครื่องประดับสำหรับนักท่องเที่ยว บริเวณถนนเจริญกรุงติดกับถนนสีลม

ส่วนบริเวณโรบินสันบางรัก มีการใช้สอยเป็นที่พักอาศัยและร้านค้า เช่น ร้าน SEVEN ELEVEN อยู่ตรงมุม เช่าต่อจากเจ้าของเดิมด้านล่างเป็นร้านขายของ ด้านหลังเป็นห้องน้ำกับสำนักงาน รวมทั้งเครื่องเย็นด้วย ส่วนด้านบนชั้นสองจะเป็นที่เก็บของ นอกจากนี้ยังมีร้านบาจา ด้านล่างจะเป็นที่ขายของของร้านบาจา ซึ่งมาเช่าอยู่ชั้นสองจะเป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าของตึกแถว มีบันไดขึ้นทางด้านข้างแยกจากร้านบาจา โดยแบ่งเป็นห้องนั่งเล่น ดูทีวี ด้านหลังจะเป็นส่วนห้องครัวและห้องน้ำที่ได้รับการต่อเติมใหม่ อยู่ภายใต้หลังคาของเดิม ส่วนชั้นลอยของเดิมจะเป็นห้องนอนของแม่เจ้าของบ้าน ชั้น 3 ซึ่งต่อเติมใหม่เป็นห้องนอนของเจ้าของบ้าน ส่วนอีกสองร้านปิดตาย

ภาพที่ 126 การใช้สอยตึกแถวริมถนนเจริญกรุง เขตบางรัก ส่วนมากเป็นร้านค้า

▪ ปัญหา

ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

เป็นแหล่งการค้าที่จอแจ มีอาคารพาณิชย์อยู่ติดๆ กันเป็นแนวยาวไปตามสองฟากของถนนหนาแน่น การจราจรหนาแน่นเนื่องจากเป็นย่านการค้าด้วย คนมากและสับสนมีการตั้งแผงลอยขายของมากมายอยู่ตามริมถนน ทำให้กีดขวางการสัญจร

เนื่องจากเป็นร้านค้านี้เองทำให้แต่ละแห่งตึกแถวอื่นๆ บนถนนสายนี้มีการตกแต่งหน้าร้านที่หลากหลายก่อให้เกิดการบดบังตัวตึกเก่าเป็นส่วนใหญ่ เช่น ป้ายอาคาร กันสาด เป็นต้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่างๆ ของถนนสายนี้ เช่น พวกเสาไฟฟ้า หรือไฟตามถนน การเดินสายไฟได้บังวิวตัวอาคารเสียสิ้นจากคนที่ผ่านไปผ่านมา นอกจากนี้บริเวณทั้งด้านหน้าเป็นแผงลอยและด้านข้างของตึกเป็นร้านค้าเดี่ยว ที่เก็บของ ก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ และไม่สวยงาม

ภาพที่ 127 ป้ายอาคาร กันสาด เสาไฟฟ้า แผงลอยและที่เก็บของซึ่งไม่เป็นระเบียบ มีผลต่อภูมิทัศน์ของย่าน

ภาพที่ 128 การเปลี่ยนแปลงต่อเติมอาคารด้วยวัสดุสมัยใหม่ ทำให้มีผลต่อภูมิทัศน์ของย่าน

มีการสร้างอาคารพาณิชย์สมัยใหม่ขึ้นมากมายแทนของเก่าที่ถูกรื้อทิ้งไปทั้งอยู่ตามถนนสายนี้ ประปรกกันไปกับตึกแถวแบบเก่า ซึ่งมีทั้งที่ยังคงลักษณะแบบดั้งเดิมไว้ และที่ถูกดัดแปลงไปมากแล้ว ยังมีห้างสรรพสินค้าใหญ่โตทันสมัย ธนาคาร และอาคารกำลังสร้างอีก ทำให้ถนนสายนี้มีความหลากหลายของสมัย รูปแบบอาคารที่แตกต่างกันจนแทบจะครบทุกชนิด นับวันอาคารเหล่านี้ยิ่งมาแทนที่อาคารเดิมที่จะถูกรื้อ ถูkdดแปลง อย่างไม่รู้คุณค่า ซึ่งในตอนนี้ก็มีของเดิมเหลืออยู่ไม่มากนักที่จะได้เห็นสภาพอันแท้จริง

การออกแบบอาคารสมัยใหม่ซึ่งมาอยู่บนถนนสายนี้ ที่มีตึกแถวเก่าซึ่งเป็นวิวัฒนาการ การเจริญเติบโตของเมืองในสมัยก่อน ไม่ได้ออกแบบอย่างใส่ใจในการให้มีความกลมกลืนกันหรือส่งเสริมอาคารเก่าที่ยังหลงเหลืออยู่เลย แต่กลับแย่งความเด่นหลุดออกไปจากอาคารเก่าๆ เหล่านี้

เนื่องจากในสมัยที่แรกสร้างจำนวนรถยนต์ยังมีไม่มากนัก และยังมีที่จอดรถพอเพียง แต่ในปัจจุบันที่รถกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนที่อาศัยอยู่ในเมืองไปแล้ว คนที่อาศัยอยู่ในตึกแถวแต่ดั้งเดิมเหล่านี้ก็เช่นกัน ที่ต้องการรถในการคมนาคม ทำให้จำนวนรถยนต์มากขึ้น ที่จอดรถจึงไม่พอกแก่ความต้องการ

ภาพที่ 129 บริเวณหัวมุมถนนสีลมและโรบินสันบางรัก มีการสร้างอาคารใหม่ซึ่งมีผลต่อภูมิทัศน์ของย่าน

ปัญหาทางสถาปัตยกรรม

ตึกแถวเก่าบางคูหามีการต่อเติมตัดแปลงอาคารบางส่วน เช่น การต่อเติมภายในเปลี่ยนบันไดทางขึ้นจากตรงกลางมาเป็นด้านข้าง เนื่องจากให้ร้านบาจ่าเช่าพื้นที่ชั้นล่างของอาคาร ส่วนเจ้าของนั้นอยู่ด้านบนจึงต้องทำบันไดขึ้นทางด้านข้างแทน จากการสอบถามเจ้าของบ้านที่อยู่มาตั้งแต่ในตอนแรกสร้างได้รับคำบอกเล่าว่าแต่เดิมพื้นที่ชั้น 2 นั้น มีแต่ชั้นลอยตรงส่วนหน้าเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้เพื่อการอยู่อาศัยทำให้มีการต่อเติมเพิ่มพื้นที่ชั้น 2 ขึ้นมาตลอดทั้งชั้น รวมทั้งส่วนของชั้น 2 ที่เป็นครัวด้านหลังด้วย และยังมีมีการต่อเติมพื้นที่ชั้น 3 ขึ้นไปอีก เพื่อเป็นห้องนอนอีกสองห้อง มีการเปลี่ยนบานหน้าต่างจากบานไม้ของเดิมมาเป็นบานกระจก และติดตั้งระบบวิศวกรรมสมัยใหม่ เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบปรับอากาศแบบติดกับหน้าต่างๆ ทำให้เกิดความไม่สวยงามของอาคาร

ภาพที่ 130 การเพิ่มระบบระบบไฟฟ้าและระบบปรับอากาศ ที่ทำลายความงามของตึกแถวเก่า

นอกจากนั้น บางคูหามีการต่อพื้นที่ชั้น 2 ขึ้นออกไปเหมือนกัน แต่ยังคงตำแหน่งบันไดเดิมไว้ ยังคงรักษาสภาพภายนอกตัวอาคารชั้นบนไว้อย่างดีพอสมควร มีการทาสีใหม่ หน้าต่างยังอยู่ในลักษณะเดิม คุณภาพดี สองคูหากลาง ด้านซ้ายมีการเปลี่ยนทั้งวัสดุผนังหลังคาใหม่ เปลี่ยนบานหน้าต่างแบบเก่ามาเป็นบานกระจก ช่องระบายอากาศที่เป็นไม้แต่เดิมถูกปิดแล้ว ค้ำยันด้านล่างที่เป็นเหล็กหล่อก็ถูกปิดเป็นกล่องสามเหลี่ยมแทน และยังมีปัญหาที่สภาพอาคารชั้นล่าง คือที่เป็นส่วนร้านขายของทั้งหลายไม่เหลือเค้าประตูของเดิมไว้เลยสักคูหาเดียว เนื่องมาจากการทำกิจการที่ประตูในแบบเดิมคงไม่สะดวกนักในการค้าขายหรือปิดร้านซึ่งเป็นส่วนที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

ภาพที่ 131 การเปลี่ยนส่วนประกอบและวัสดุของอาคารใหม่ เช่น การเปลี่ยนวัสดุผนังหลังคา การเปลี่ยนหน้าต่าง เป็นต้น ที่มีผลลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวเก่า

เนื่องจากอาคารอยู่ในสภาพที่ไม่ทรุดโทรมเท่าใดนัก โดยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ดีจะมีแค่คราบความสกปรก และวัสดุต่างๆ เสื่อมสภาพตามกาลเวลาและจากปัญหาทางด้านความชื้น นอกจากนี้ตึกแถวเก่าส่วนใหญ่อยู่ติดถนนเจริญกรุง ทำให้เกิดปัญหาจากควันทิ้งของรถยนต์ด้วย

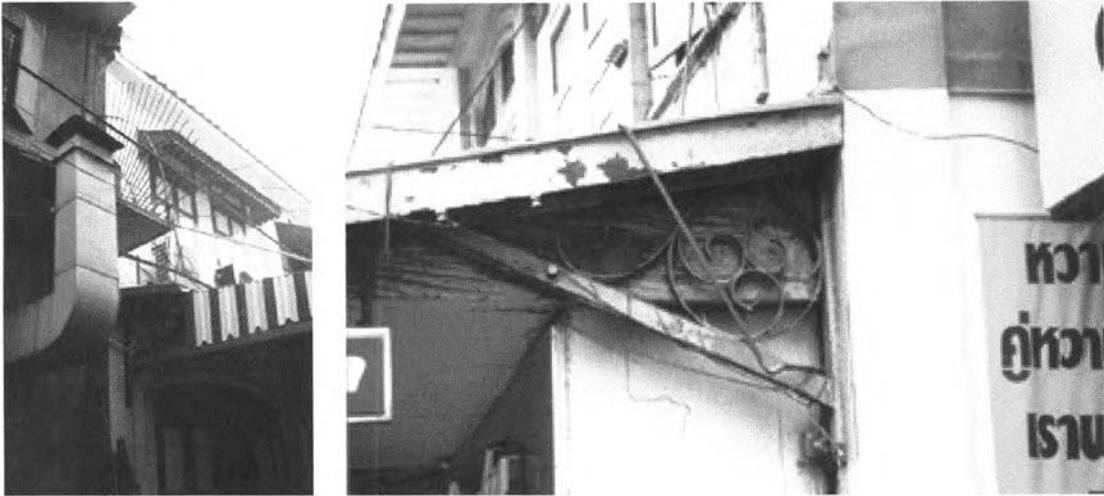
ภาพที่ 132 การเสื่อมสภาพของส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ที่เกิดจากกาลเวลาและฝุ่นควันรถยนต์

ตึกแถวบางหลังยังมีความหลากหลายของหน้าร้านที่แตกแยกออกไปคนละทางไม่มีความเป็นเอกภาพ คือ ร้านตรงหัวมุมจะเป็นร้าน SEVEN ELEVEN มีลักษณะการจัดร้านทั้งป้ายหน้าร้านเป็นเอกลักษณ์ของร้านค้า และมีความทันสมัยอย่างยิ่ง แต่สิ่งต่อเติมเหล่านี้เป็นส่วนที่บดบังความงามของอาคารเก่าเหล่านี้ เช่น คูหาสุดท้ายของตึกแถวจะเป็นร้านบาจา ซึ่งก็จะมีสไตล์การจัดร้านทั้งป้ายเป็นของตนเองอีก แตกต่างออกไปจากร้าน SEVEN อีกแต่ก็ยังไม่เข้ากับตึกแถวเดิมอยู่ดี แต่ละร้านก็มีป้ายที่สว่างแต่โดดเด่นเรียกร้องความสนใจต่อลูกค้าที่ผ่านไปผ่านมา แต่ยังไม่ได้ใส่ใจหรือเข้าใจกับความกลมกลืนไปกับตัวอาคารดั้งเดิม เมื่อสำรวจดูตึกแถวเก่าในบริเวณใกล้เคียงก็พบว่ามึลักษณะคล้ายกัน คือโดยส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งอยู่ที่การค้าขายโดยยังไม่ได้นึกไปถึงคุณค่าของอาคาร

ภาพที่ 133 การปรับเปลี่ยนอาคารในปัจจุบัน เช่น การติดตั้งป้ายร้านค้า และการเปลี่ยนแปลงประตูชั้นล่างทำลายลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวเก่า

นอกจากความหลากหลายของหน้าร้าน ที่มีเอกลักษณ์ของตึกแถวแต่ละคูหา ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมของตัวอาคาร ยังมีป้ายโฆษณา ฝ้าใบ และส่วนต่อเติมของร้านต่าง ได้ทำลาย ความงามของลวดลายปูนปั้นและลักษณะทางสถาปัตยกรรมเดิม

ภาพที่ 134 ส่วนต่อเติมในปัจจุบัน ทำลายลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวเก่าริมถนนเจริญกรุง

ปัญหาในการอนุรักษ์

เนื่องจากตึกแถวแต่ละคูหาเป็นของเอกชน ทำให้ยากแก่การเข้าไปควบคุมดูแลการต่อเติมหรือ การเปลี่ยนแปลงอาคาร นอกจากนี้เจ้าของอาคารไม่มีความรู้ ความเข้าใจหรือสนใจในเรื่องของการ อนุรักษ์ ทำให้ไม่สนใจว่าจะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อการอยู่อาศัยหรือทำการค้า แล้วทำให้รูปโฉมเดิม เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ดังจะเห็นได้ว่าหน้าร้านของเดิมได้ถูกรื้อออกหมดเพื่อทำเป็นของใหม่ เพื่อกิจ การต่อไปหรือการเปลี่ยนหน้าต่าง การเจาะช่องแอร์หรือการเปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคา ซึ่งทำให้สูญเสีย ของเก่าไปและเกิดความแตกต่างกันระหว่างของเก่ากับของใหม่ที่เห็นได้ชัด

นอกจากนี้ยังขาดการดำเนินการอย่างจริงจังที่จะรักษาสภาพเมืองเก่านี้เอาไว้ เนื่องจากในถนน สายนี้มีตึกแถวเก่าอันมีคุณค่ามากมาย แต่กลับไม่ได้รับการดูแล หรือรักษาสภาพที่ดีไว้ ควรมีการควบ คุมดูแลอย่างจริงจัง ทำให้อาคารใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาทำลายทัศนียภาพของเมืองเก่าเสียหายหมดสิ้น ซึ่งใน เรื่องนี้คงต้องอาศัยรัฐเข้ามาดำเนินการ

▪ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

คุณค่าด้านงานสถาปัตยกรรมเป็นตึกแถวที่มีการนำวิทยาการและศิลปะตะวันตก รวมทั้งมีการ นำเอาวัสดุสมัยใหม่ เช่น คอนกรีตเสริมเหล็กและกระจก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคุณค่าในแง่ของความ เป็นเอกลักษณ์ของย่าน ซึ่งแสดงชุมชนและบริเวณที่มีการติดต่อค้าขาย เป็นที่ทำการของชาวต่าง ประเทศมาก่อนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4

แสดงความสัมพันธ์ที่มีมาเป็นมิตรกับชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวตะวันตกที่พยายาม พัฒนารูปแบบบ้านเมืองให้มีความเป็นอารยประเทศ เท้าเทียมกับมิตรประเทศ จากช่วงสมัยตั้งแตรัช กาลที่ 1 ที่พัฒนาทางสัมพันธ์วงศ์ (สำเพ็ง) เขตบางรักยังไม่เจริญเทียบเท่ามาจนสมัยรัชกาลที่ 4 มีความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศทางยุโรป ได้พระราชทานที่ดิน บริเวณเขตบางรัก พระราชทานที่ให้ เป็นสถานกงสุล ทำให้มีการตั้งอาคารสำนักงาน บ้านเรือน ของชาวต่างประเทศ บริเวณนี้เพราะว่าใกล้ สถานกงสุล ทำให้เกิดถนนเจริญกรุง พระรามที่ 4 และถนนสีลม ตามชื่อเรียกของฝรั่ง ทำให้มีความ เจริญมากกว่าเขตอื่นๆ เพราะว่ามีความสัมพันธ์กับคนที่มาจากบ้านเมืองที่เจริญอยู่แล้ว

บริเวณริมถนนเจริญกรุงเป็นบริเวณที่มีความสัมพันธ์กับบริเวณที่เป็นแหล่งธุรกิจการค้า อาคารทำการ ทั้งของรัฐและเอกชนที่สำคัญ เช่น ธนาคารฮ่องกง และเซี่ยงไฮ้ อยู่ที่ปากคลองผดุงกรุงเกษม ถัดไปเป็นสถานกงสุลเยอรมัน ปอร์ตุเกศ อังกฤษ อเมริกา และฝรั่งเศส ตามลำดับ ทำให้ย่านตอนใต้คลองผดุงกรุงเกษม ฝรั่งเศสชอบตั้งบ้านเรือน เกิดเป็นย่านธุรกิจขึ้น จุดเด่นทางด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเป็นหลักฐานในการแสดงถึงการพัฒนาความเจริญ สาเหตุที่พัฒนาย่านชุมชนนี้ ถ้ารักษาไว้ก็จะทำให้ระลึกถึงที่มาได้ เกิดความเสียดาย ถ้าจะสูญหายไป หรือถูกทำลายไป เพราะเป็นตัวขยายความเข้าใจในอดีต ปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

รวมทั้งตึกแถวชุดนี้ยังเป็นตัวแทนของรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ใช้หน้าที่ใช้สอยได้หลายอย่าง โดยเฉพาะจุดเริ่มต้นเป็นอาคารพาณิชย์กรรม ค้าขายและบริการ การใช้ที่ดินหุ้มมุมซึ่งเป็นบริเวณที่มีคุณค่าที่สุด (ส่วนมากมักเป็นโรงรับจำนำแสดงถึงความสัมพันธ์หน้าที่ใช้สอยที่เป็นโรงรับจำนำที่ต้องเปิดเผยตัวเอง ซึ่งปัจจุบันคุณค่าของพื้นที่เพิ่มขึ้นกว่า)

ตึกแถวแม้จะไม่ได้มีคุณค่าสำคัญระดับชาติ หรือเป็นที่อยู่ของบุคคลสำคัญ แต่ก็มีความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการการเจริญเติบโตของชุมชนเมือง ความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยก่อน แม้ว่าเราจะไม่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เราสามารถศึกษาค้นคว้าได้จากสถาปัตยกรรมที่เป็นประวัติศาสตร์เหล่านี้ ซึ่งเราต้องอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมซึ่งพัฒนามาตั้งแต่สร้างด้วยไม้ ระบบเสาและคาน มี FLAT SLAB มีการรับอิทธิพลรูปแบบสถาปัตยกรรมของต่างชาติมา เป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองซึ่งค่อยๆ เติบโตจากศูนย์กลางแผ่ขยายออกไปรอบๆ

นอกจากนี้ยังทำให้เราได้เข้าใจวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์อันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละย่านที่ไม่เหมือนกันของคนและชุมชนที่อาศัยอยู่ที่นั่นในยุคหนึ่ง และได้เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงมาถึงปัจจุบัน

▪ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์

ถนนสายนี้มีตึกแถวเก่ามีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์มากมาย และกำลังถูกทำลายไปเรื่อยๆ มีเจ้าของหลายคน ซึ่งไม่รู้คุณค่าของอาคาร รัฐควรจะมีมือเข้ามาทำการควบคุมและมีการอนุรักษ์อาคารในย่านนี้ เช่น การออกกฎหมายควบคุมความสูงของอาคารในย่านนี้ การควบคุมลักษณะอาคารใหม่ให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกลมกลืนกันกับอาคารเก่า การควบคุมในเรื่องของการตกแต่งหน้าร้าน ไม่ให้มีการแขวนป้ายชื่อร้านหรือป้ายโฆษณาทั้งหลาย ที่มาดบังตัวอาคาร ส่วนในชั้นล่างก็ควรมีการควบคุมให้หน้าร้านเป็นประตูแบบเดิมหรือใกล้เคียงแบบเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับตัวหน้าต่างในด้านบน ที่ยังหลงเหลืออยู่ และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม รวมทั้งควบคุมในเรื่องการทาสีด้วย

นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงภูมิทัศน์ของย่าน โดยการควบคุมแผงลอยที่อยู่ตามริมฟุตบาทในบริเวณถนนสายนี้ ซึ่งนอกจากจะกีดขวางทางสัญจรคนเดินไปมาแล้ว ยังทำให้ถนนแถบนี้ดูไม่เป็นระเบียบมากขึ้น รวมทั้งการวางของเกินออกมาอย่างไม่เป็นระเบียบของร้านค้าทางด้านหน้าและด้านข้างที่วางของทิ้งๆ ขว้างอย่างไม่เป็นระเบียบ รวมทั้งองค์ประกอบของถนน ได้แก่ เสาไฟฟ้า การเดินสายไฟเข้าไปในตัวอาคารพักอาศัย และไฟตามถนนเป็นสิ่งทีบดบังความสวยงามของตัวอาคารอย่างมากทีเดียว ทั้งยังทำให้ถนนสายนี้ไม่มีความเป็นระเบียบด้วย ควรมีการแก้ไขโดยการฝังลงดิน เพื่อไม่ให้เป็นการทำลายทัศนียภาพของบริเวณเมืองเก่า

4. ดึกแถวริมถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7

4.1. ชุดดึกแถวริมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนข้าวหลาม - ทรวงวาด

▪ เจ้าของและผู้ครอบครอง

เจ้าของเดิมคุณเอี่ยมลออ ปัจจุบันคุณเอี่ยมลออยกให้กรมศาสนา โดยมีผู้เช่า 6 ราย ทำการค้า ดึกแถวชุดนี้มีคูหาทางด้านถนนเจริญกรุง 8 คูหา โดยจะเห็นการครอบครองอาคารได้ค่อนข้างชัดเจน จากรูปด้านที่มองจากถนนเจริญกรุง โดยผู้เช่าแต่ละรายได้ทาสีผนังและหน้าต่างของอาณาเขตครอบครองของตนเอาไว้ต่างกัน ผู้ที่เช่าหรือครอบครองดึกหัวมุม จะได้ครอบครองชั้นดาดฟ้าทั้งหมดด้วย เป็นการแบ่งแบบในช่องกึ่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

คูหาที่ 1 บริษัท กิมเฮ็งเซ็งเหล็กกล้า ครอบครองชั้น 1-3 (ไม่รวมดาดฟ้า) ทาผนังสีขาว หน้าต่างสีเทาเข้ม วงกรอบหน้าต่างเหล็ก

คูหาที่ 2 ร้านพูนสิน ชายกรอบรูป ทาผนังสีน้ำตาลแดง (สีลอกไปมากแล้ว) หน้าต่างสีฟ้า

คูหาที่ 3.4 นวสยาม ชายตาชั่ง หน้าต่าง วงกบ ผนัง สีเทาอ่อน

คูหาที่ 6.7 ชั้น 1 และ 2 บริษัทไทยแสงชายตาชั่ง หน้าต่างสีเทาเข้ม วงกบสีเทาเข้ม

คูหาที่ 5.6 และ 7 ชั้น 3 ชั้นดาดฟ้า (หัวมุม) ท่างุ้มส่วนจำกัด ง่วนเฮียงเส็ง ชายตาชั่ง ผนังสีส้ม วงกบหน้าต่างเหล็ก หน้าต่างขาว

▪ ประวัติการก่อสร้าง

ดึกแถวชุดนี้สร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2475 เป็นดึกแถวสูง 3-4 ชั้น มีผู้เช่า 6 ราย ซึ่งได้ทำการปรับปรุงสภาพอาคารภายนอก ดังนี้ คือ

คูหาที่ 1 ผู้เช่าประกอบธุรกิจเป็นบริษัท จึงติดแอร์และประตูทางเข้าจากบานเฟี้ยมและมีการยกระดับพื้นทางเข้า

คูหาที่ 2 เป็นร้านชายกรอบรูป ประตูทางเข้าเป็นประตูบานเฟี้ยม ตั้งใจทำสีให้สะอาดแต่ปัจจุบันสีลอกไปแล้ว

คูหาที่ 3.4 มีการเปลี่ยนประตูทางเข้าเป็นเหล็ก และยังคงสภาพเดิม

คูหาที่ 5 เป็นทางเข้าสู่ลานโล่งภายใน เมื่อมองจากภายนอกอาจคิดว่าข้างในเป็นห้อง ส่วนประดับตกแต่งปูนปั้นด้านหน้าที่เป็นรูปหัวนกยูงตรงทางเข้าชำรุด เนื่องจากปูนเสื่อมสภาพเกิดการกระเทาะออกหมดเหลือแต่เหล็กข้างใน

คูหาที่ 6.7 คงสภาพเดิม มีการเปลี่ยนประตูเป็นเหล็ก

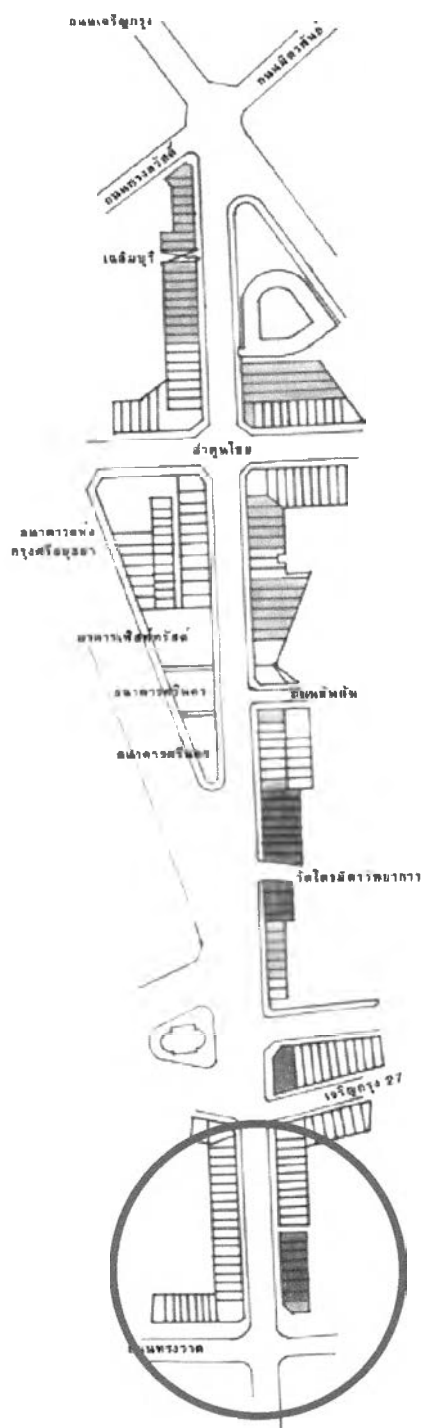
คูหาที่ 8 ดึกหัวมุม ประตูด้านหน้าเป็นบานเฟี้ยมไม้เดิม

โดยส่วนใหญ่ดึกแถวชุดนี้ยังคงสภาพเดิมเกือบทุกคูหา มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากเพราะไม่ได้เป็นเจ้าของโดยผูกขาด แต่เช่ากรมศาสนา โดยทำสัญญาปีต่อปี ผู้เช่าจึงไม่อยากจะดูแลรักษาหรือปรับปรุงมากนัก เนื่องจากระยะเวลาการเวนคืนไม่แน่นอน

■ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ทำเลที่ตั้ง

หัวมุมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

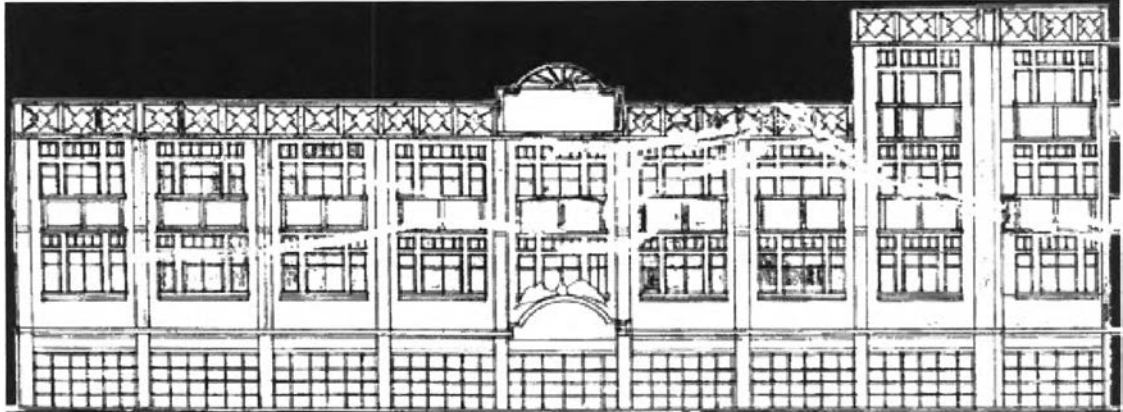
ภาพที่ 135 แผนที่แสดงตำแหน่งของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

การวางผัง

ติดถนนหลักสองด้าน คือถนนเจริญกรุงและถนนข้าวหลาม

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

ได้รับอิทธิพลจากทางตะวันตก คือ รูปแบบอาคารจะเป็นเรขาคณิตต่างๆ และหลังคาเป็นแบบแบนราบ (Flat Slab) นอกจากนี้มีการยื่นกันสาดเป็นแผ่นบางจากตัวอาคาร ช่วยกันแดดกันฝน และมีการจัดจังหวะของช่องเปิดต่างสวยงาม รวมทั้งมีการเน้นตรงกลางตึกแถวชุดนี้ให้เด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์ โดยหน้าจั่วอาคารหรือยอดอาคารของคูหานี้มีปูนปั้นเป็นชื่อของเจ้าของและปี พ.ศ. ที่สร้าง และมีหัวสิงห์อยู่ตรงมุม ซ้าย ขวา และตรงซุ้มโค้งทางเข้า มีปูนปั้น 3 มิติ เป็นรูปนกยูง

ภาพที่ 136 ลักษณะด้านหน้าของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุงติดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

จำนวนชั้น

3 ชั้น ส่วนตึกแถวหัวมุมมี 4 ชั้น

หลังคา

แบบแบนราบ (Flat Slab)

ผนังด้านหน้าตึกแถว

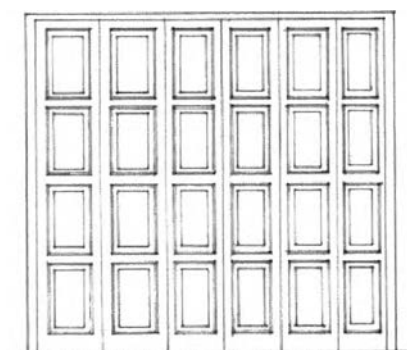
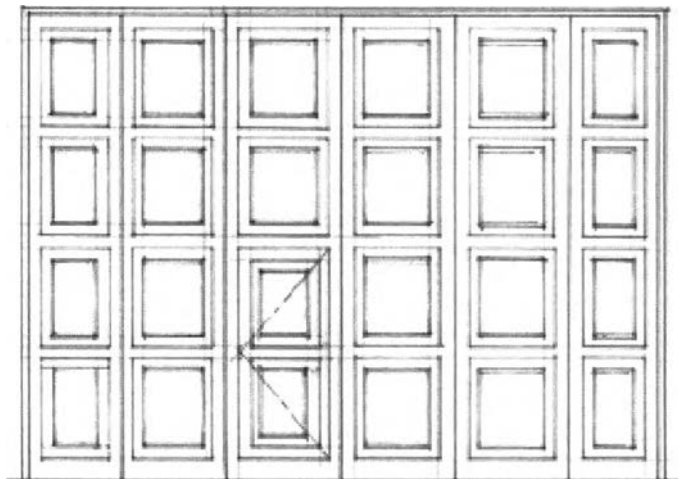
ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี

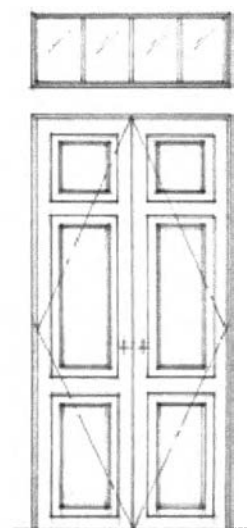
ภาพที่ 137 ผนังด้านหน้าเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสี ของชุดตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ติดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

ประตู

ประตูด้านหน้าเป็นบานเฟี้ยม วงกรอบไม้ ลูกฟักไม้ มี 6 บาน มีประตูบานเปิดเดี่ยวอยู่ตรงบานที่ 3 ของบานเฟี้ยม วงกรอบไม้ ลูกฟักไม้ สูงประมาณ 1.20 เมตร ส่วนประตูภายในเป็นประตูบานเปิดคู่ วงกรอบไม้ ลูกฟักไม้

ภาพที่ 138 ลักษณะประตูบานเฟี้ยมไม้ ซึ่งเป็นประตูทางเข้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

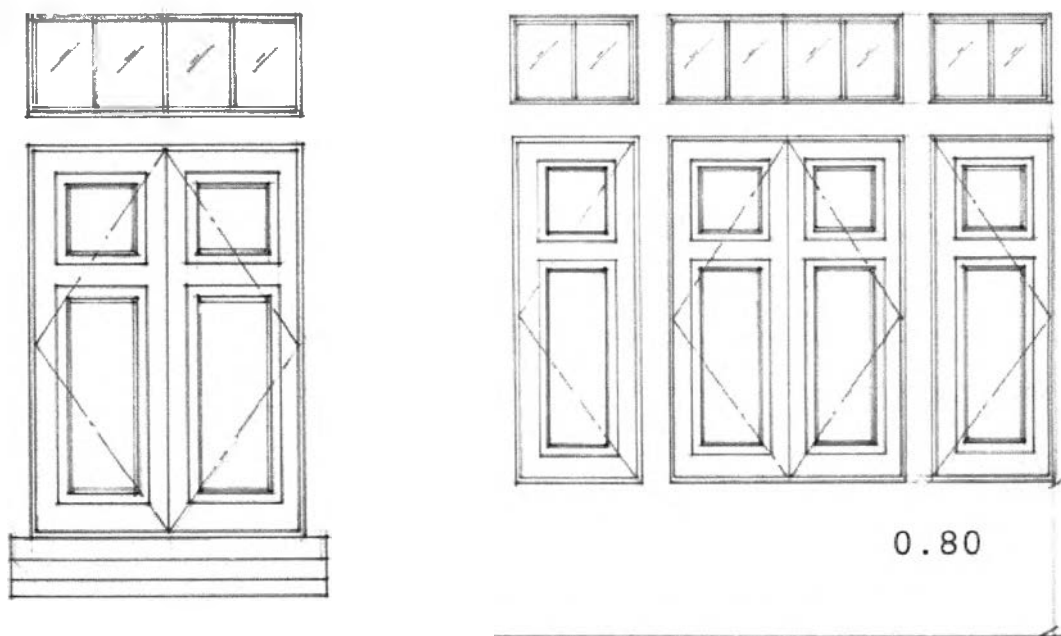
ภาพที่ 139 ลักษณะประตูไม้บ้านเปิดคู่ ซึ่งเป็นประตูภายในของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

ภาพที่ 140 อุปกรณ์ประกอบของประตูไม้บานเปิดคู่ ซึ่งเป็นประตูภายในของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

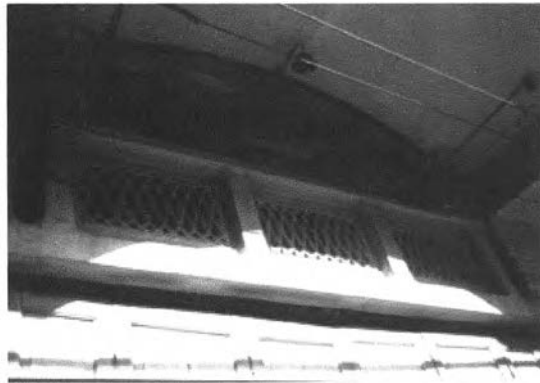
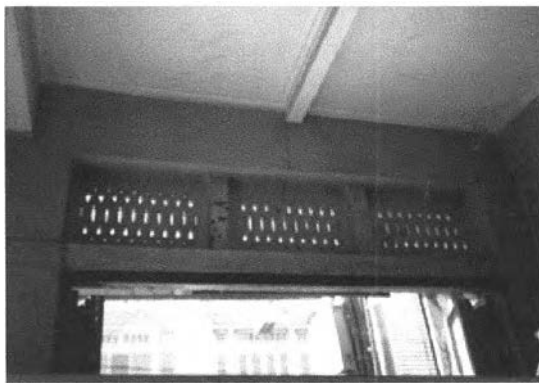
หน้าต่าง

หน้าต่างไม้มีทั้งบานเปิดคู่ วงกรอบไม้ ลูกฟักไม้ มีลูกกรงเหล็กภายใน สูงจากพื้น 0.80 เมตร และบานเปิดเดี่ยว วงกรอบไม้ลูกฟักไม้ มีลูกกรงเหล็กภายในสูงจากพื้น 0.80 เมตร

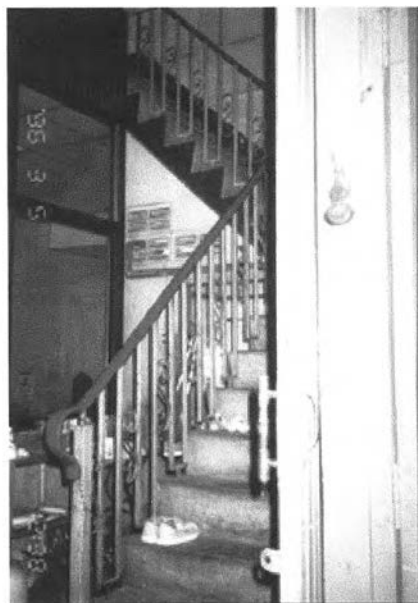
ภาพที่ 141 ลักษณะหน้าต่างไม้บานเปิดเดี่ยวและบานเปิดคู่ ซึ่งเป็นประตูภายในของตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

ช่องลมและช่องแสง ช่องแสงเหนือหน้าต่าง มีลักษณะเป็นช่องสี่เหลี่ยมวงกรอบไม้ กรูกระจาก ส่วนช่องลมเป็นการเจาะช่องสี่เหลี่ยมเหนือผนังหรือประตูด้านหน้า มีการตกแต่งด้วยลวดลายคอนกรีตสำเร็จเป็นช่องเล็กๆ เพื่อให้ระบายอากาศได้

ภาพที่ 142 ลักษณะช่องลมระบายอากาศเหนือประตูด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง
ตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

บันได บันไดภายนอกเป็นบันไดค.ส.ล. และมีราวลูกกรงเป็นปูน ส่วนบันได
ภายในเดิมเป็นบันไดที่มีชานพัก 1 ตอน

ภาพที่ 142 ลักษณะบันไดภายนอกและภายในของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง
ตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

ส่วนประดับ

ได้รับอิทธิพลตะวันตก มีการตกแต่งยอดอาคารด้วยปูนปั้นเป็นชื่อของ
เจ้าของและปี พ.ศ. ที่สร้าง และมีหัวสิงห์อยู่ตรงมุม ซ้าย ขวา และตรง
ซุ้มโค้งทางเข้า มีปูนปั้น 3 มิติ เป็นรูปนกยูง

ภาพที่ 143 ลักษณะส่วนประดับด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง
ตัดกับถนนข้าวทกลม - ถนนทรงวาด

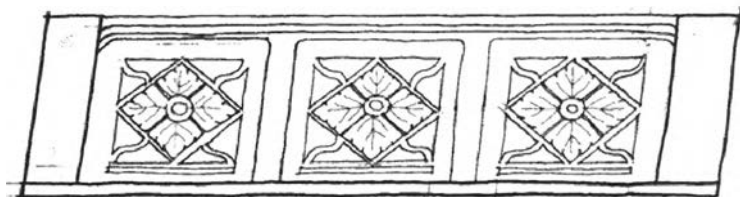
โครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างหลัก ระบบเสาและคาน ค.ส.ล. และมีการตกแต่งเสาเป็นร่องตามแนวนอน ส่วนใต้คานมีการประดับด้วยลายปูนปั้น

ภาพที่ 144 โครงสร้างหลักที่เป็นเสาและคาน ค.ส.ล. ของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง
ตัดกับถนนข้าวทกลม - ถนนทรงวาด

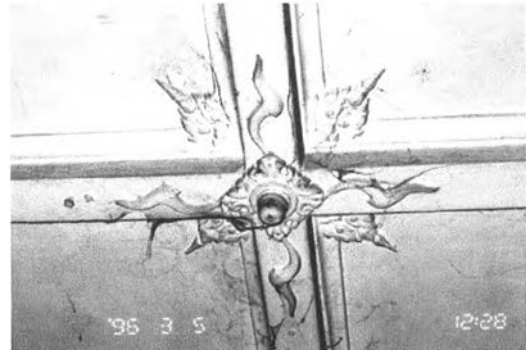
หลังคาและวัสดุมุง หลังคาแบบแบนราบ ค.ส.ล. มีราวกันตกบนดาดฟ้าที่เป็นคอนกรีตลายใบไม้ และแต่ละชั้นมีระเบียง ค.ส.ล. ยื่นจากผนังด้านหน้าประมาณ 1.50 ม.

ภาพที่ 145 ลักษณะราวกันตก ค.ส.ล. ชั้นดาดฟ้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง
ตัดกับถนนข้าวทกลม - ถนนทรงวาด

ฝ้าเพดาน

ฝ้าเพดานที่มีลายปูนปั้นประดับตกแต่งตรงกลาง ซึ่งมีที่ติดหลอดไฟหรือพัดลม

ภาพที่ 146 ลักษณะฝ้าเพดานที่มีการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด

ผนัง

ก่ออิฐฉาบปูน ทาสี

พื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้น ค.ส.ล. ปูด้วยกระเบื้องหินขัด ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้กระดาน ซึ่งมีโครงสร้างเป็นระบบดงไม้วางบนคาน ค.ส.ล.

- **การใช้สอยตึกแถว**

การใช้สอยตึกแถวในชุดนี้เป็นร้านค้า และสำนักงาน ส่วนมากเจ้าของเช่าตึกแถวเพื่อประกอบธุรกิจส่วนตัว และบางส่วนเป็นที่พักอาศัย ดังเช่น บริษัท กิมเฮงเซ่งเหล็กลูก้า ร้านพูนสินขายกรอบรูป ร้านนวยสยาม บริษัทไทยแสงชายตาซัง และห้างหุ้นส่วนจำกัด ง่วนเฮ็งเส็ง ชายตาซัง เป็นต้น

- **ปัญหา**

- **ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม**

ส่วนประกอบถนนริมถนนเจริญกรุง คือ เสาไฟฟ้า และสายไฟฟ้า บดบังทัศนียภาพโดยรวมของตึกแถวในย่านนั้น นอกจากนี้ทางเดินเท้าที่ไม่มีการควบคุมดูแลการจัดตั้งแผงลอยทำให้ขาดระเบียบและไม่สะดวกในการสัญจร

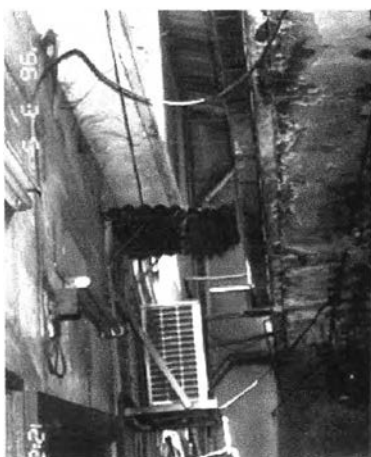
การต่อเติมเพิ่มขึ้นของตึกแถวชุดนี้ และอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ในบริเวณนั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงเอกลักษณ์ของตึกแถวชุดเดิมทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างอาคาร เกิดความไม่สวยงามขึ้นและยังเป็นการทำลายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านและเมือง

ภาพที่ 146 การปรับปรุงต่อเติมอาคารตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตัดกับถนนข้าวหลาม - ถนนทรงวาด ทำให้เกิดปัญหาด้านภูมิทัศน์ของเมือง โดยการทำลายเอกลักษณ์ของย่าน

ปัญหาทางสถาปัตยกรรม

สภาพภายนอกของตึกแถวชุดนี้ยังมั่นคงแข็งแรง แต่ภายในอาคารโดยเฉพาะห้องหัวมุม มีสภาพทรุดโทรมมาก เช่น บริเวณบันได ปูนกะเทาะจนเห็นโครงเหล็กข้างใน ช่องแสงบางส่วนแตกและหลุดไป นอกจากนี้วัสดุดั้งเดิมยังเสื่อมสภาพ อันเนื่องมาจากความเก่าแก่ การไม่ได้รับความดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ และปัญหาด้านความชื้น ซึ่งทำให้ตะไคร่จับเกาะติดตัวอาคารได้และปูนฉาบร่อน และปัญหาจากเขม่าควันรถยนต์ จึงยิ่งทำให้สภาพอาคารมีคราบดำสกปรกและทรุดโทรมเร็ว

ภาพที่ 147 การเสื่อมสภาพของวัสดุที่เกิดจากปัญหาความชื้น ที่เกิดจากระบายน้ำฝนของหลังคาไม่ดี

ภาพที่ 148 การเสื่อมสภาพของวัสดุที่เกิดจากความเก่าแก่ และปัญหาจากเขม่าควันรถยนต์ ริมถนน

นอกจากนี้ตึกแถวชุดนี้ยังมีการต่อเติมเพิ่มพื้นที่การใช้สอยอาคารและการติดตั้งระบบวิศวกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบปรับอากาศ เป็นต้น โดยเฉพาะการเดินสายไฟที่ไม่เป็นระเบียบ และ ตัว Condensing Units ที่มีการติดตั้งตามกันสาดด้านหน้าตึกแถว เป็นต้นซึ่งเป็นผลให้รูปร่างหน้าตาอาคารเปลี่ยนแปลงไป

ภาพที่ 148 การต่อเติมพื้นที่ใช้สอยอาคารทำให้ทำลายลักษณะดั้งเดิมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

ภาพที่ 149 การเพิ่มระบบวิศวกรรมสมัยใหม่ เช่น ระบบปรับอากาศ สายไฟฟ้า เป็นต้น มีผลกระทบต่อลักษณะดั้งเดิมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

ปัญหาในการอนุรักษ์

เนื่องจากผู้อาศัยอาคารกลุ่มนี้เช่าทำสัญญาปีต่อกับกรมศาสนา จึงไม่มีความผูกพันที่เป็นเจ้าของและขาดความมั่นใจในการใช้เงินบำรุงรักษาดูแลอาคารเพราะไม่รู้กำหนดของสัญญา นอกจากนี้ย่านเจริญกรุงเป็นย่านธุรกิจการค้าขายตลอดทั้งวัน ผู้อาศัยจึงละเลยในการดูแลรักษาอาคาร ทำให้อาคารทรุดโทรมไปตามกาลเวลา

นอกจากนี้การค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ เพื่อนำมาประกอบหารูปร่างที่แท้จริง รวมทั้งส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เนื่องจากหลักฐาน และรายละเอียดเหล่านี้หาได้ยาก เช่น ด้านหลังของตึกมีการต่อเติมที่ไม่เหมือนกัน บางส่วนก็ต่อเติมได้กลมกลืน บางส่วนก็แตกต่าง ทำให้ไม่ทราบบางส่วนใดเป็นส่วนที่มีการต่อเติมใหม่

■ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

ตึกแถวชุดนี้มืองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและโครงสร้างที่นิยมทำกันในสมัยรัชกาลที่ 7 เช่นระเบียงตึกแต่ละชั้น และผนังระเบียงคาดฟ้ามีการออกแบบตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นทั้งดงาม ได้แก่ หัวตึกมีสัญลักษณ์ที่เป็นรูปหัวสิงห์ บริเวณทางเข้าที่เป็นส่วนทางเข้าหรือทางเข้า Court เจ้าของตึกตั้งใจสร้าง เพื่อแสดงสัญลักษณ์ของการประกอบธุรกิจ คือ ภาพวาดสีแสดงรูปตาชั่งแบบต่างๆ อยู่เหนือประตูทางเข้า และยังมีนกยูงเป็นปูนยื่นออกมาเหนือโค้งทางเข้ามองเห็นได้อย่างเด่นชัด นอกจากนี้ส่วนยอดอาคารยังมีแผ่นป้ายที่เป็นปูน ระบุชื่อผู้สร้างและปี พ.ศ. ที่สร้าง การระบุปี พ.ศ. ทำให้สรุปได้ว่าตึกแถวชุดนี้มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม คุณค่าในแง่ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางด้านจิตใจที่ทำให้รำลึกถึงบรรยากาศในอดีต คือ บริเวณที่เป็นย่านการค้าพาณิชย์

■ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์

ควรรักษาอาคารให้คงสภาพเดิมที่สุด คือ ป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้น กับอาคารเพื่อรักษาคุณค่าและประโยชน์ที่สำคัญของอาคารให้คงอยู่และมีค่าเหมาะสมกับการเป็นอาคารที่สมควรอนุรักษ์ โดยการแนะนำผู้ใช้อาคารให้เห็นถึงคุณค่าของอาคารที่เขาอยู่ภูมิใจในอาคารเท่านั้นไว้ เพื่อเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จทางการค้าที่มีอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ส่วนเจ้าของอาคาร คือ กรมการศาสนากับผู้เช่าควรมีความสำนึกและภูมิใจในสถาปัตยกรรมที่ตัวเองอยู่ ว่านอกจากงดงามแล้วยังสนองประโยชน์ใช้สอยได้อย่างดีและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของบริเวณที่ตนอาศัยอีกด้วย

นอกจากนี้ควรรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติม (ส่วนต่อเติม) ที่ไม่ถูกต้องตามหลักการก่อสร้าง ออก แต่อาจต้องคงบางส่วนไว้และทำการซ่อมแซมส่วนชำรุดให้อยู่ในสภาพปลอดภัย หากพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอต้องการต่อเติม ควรมีวิศวกรและสถาปนิกให้คำปรึกษาแนะนำ โดยยังคงไว้ซึ่งลักษณะโดยรวมด้านหน้าของอาคาร การประดับประดาองค์ประกอบ การเจาะช่องเปิด ส่วนภายในควรได้รับการซ่อมแซม ด้วย

รวมทั้งการรักษาอาคารให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและปรับปรุงตามที่ได้กล่าวมา เพื่อผู้คนที่ผ่านไปผ่านมาจะได้รำลึกถึงบรรยากาศในอดีต ว่าบริเวณนี้เป็นย่านการค้าขาย (ย่านพาณิชย์) ที่มีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาความงามของสถาปัตยกรรมไว้เหมือนเดิม

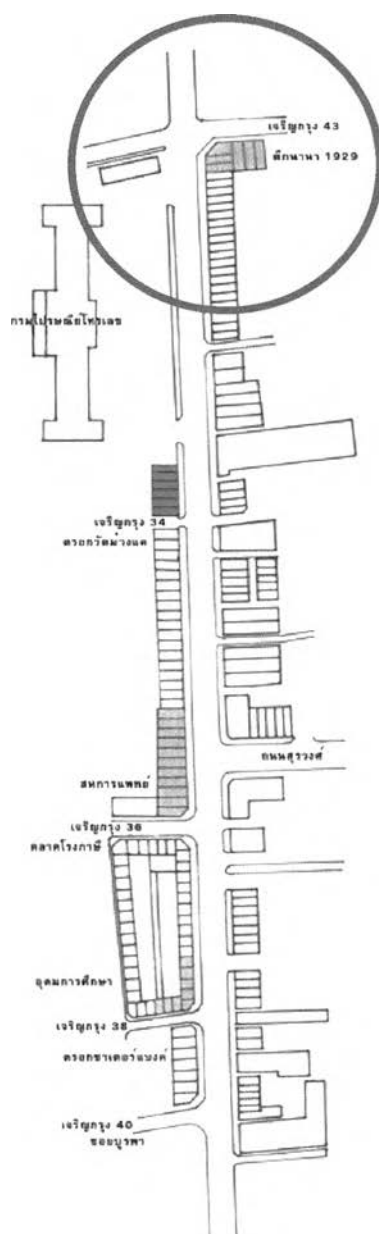
4.2. ชุดตึกแถววานานา ริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

- เจ้าของและผู้ครอบครอง คุณเล็ก นานา
- ประวัติการก่อสร้างและการซ่อมแซม

ก่อสร้างเมื่อ ปี พ.ศ. 2472 หรือ ค.ศ. 1929 สมัยรัชกาลที่ 7 ไม่มีการต่อเติมด้านสถาปัตยกรรม แต่มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างให้เข้ากับปัจจุบัน เช่น การติดตั้งเครื่องปรับอากาศได้ตรงหน้าต่างด้านหน้าอาคาร การเปลี่ยนหน้าต่างจากไม้ทึบเป็นกระจกใส บางหลังเปลี่ยนบานกรอบด้วยหรือเป็นบานเกล็ดกระจก คงเป็นเพราะต้องการแสงธรรมชาติมากขึ้น ในขณะที่ปิดหน้าต่างเปิดแอร์ เพื่อหลบเลี่ยงสภาวะ

- ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ทำเลที่ตั้ง ริมถนนเจริญกรุงตอนนอก ซอย 43

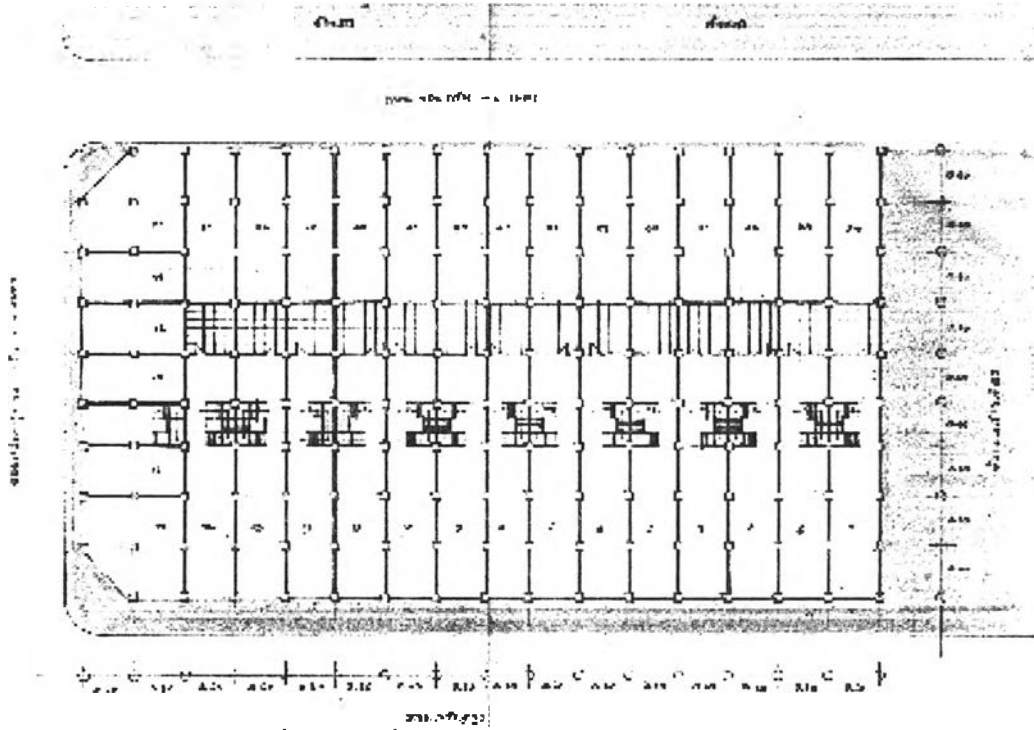

ภาพที่ 150 แผนที่แสดงตำแหน่งของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

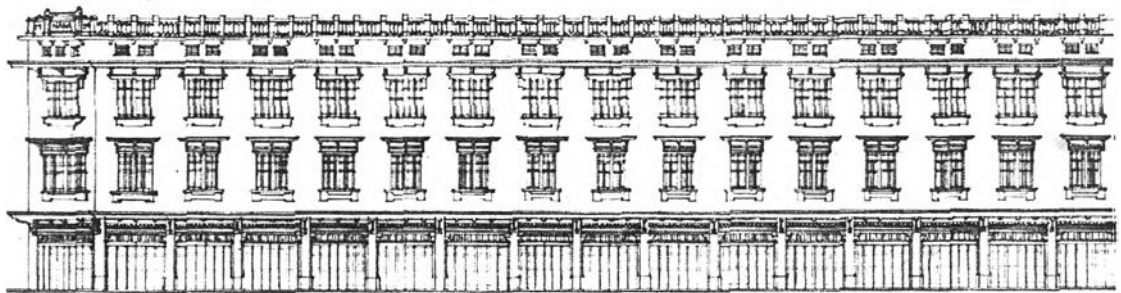
การวางผัง ตัดถนนหลัก คือ ถนนเจริญกรุง และถนนรอง คือถนนซอย 43

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

- จำนวนชั้น** ตึกแถวชุดนี้มีจำนวนห้องถึง 34 ห้อง และมีจำนวนชั้น 3 ระดับ คือ
- ชุดที่ติดถนนเจริญกรุง มี 3 ชั้น ลึก 21 เมตร
 - ชุดที่ติดซอยที่แยกจากซอยเจริญกรุง 43 มี 2 ชั้น ลึก 10.8 เมตร
 - ชุดที่ติดซอยเจริญกรุง 43 มีชั้นเดียว ส่วนชั้นบนทำเป็นห้องเช่า

ภาพที่ 151 ผังพื้นของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

ภาพที่ 152 ลักษณะด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

หลังคา มีลักษณะหลังคา 2 ชนิด คือ หลังคาของตึกแถว 2 ชั้น เป็นทรงจั่วผสมปั้นหยา ส่วนหลังคาของตึกแถว 3 ชั้น เป็นหลังคา ค.ส.ล. แบบแบนราบ

ผนังด้านหน้าตึกแถว ก่ออิฐฉาบปูนทาสี มีการตกแต่งด้วยลวดบัวปูนเป็นรอบหน้าต่างและช่องเปิด

ประตู

ประตูชั้นล่างเป็นประตูไม้บานเฟี้ยม ส่วนประตูภายในเป็นประตูไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักไม้กระดานดุนสองหน้า

ภาพที่ 153 ลักษณะประตูบานเฟี้ยมไม้ด้านหน้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

หน้าต่าง

หน้าต่างไม้บานเปิดคู่ มีทั้งลูกฟักไม้กระดานดุน และลูกฟักกระจกติดตาย

ช่องลมและช่องแสง

ช่องลมเหนือประตูด้านหน้าตึกแถวชุดนี้ เป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลูกกรงปูน มีลักษณะเป็นซี่เหล็ก เพื่อระบายอากาศ แต่ช่องระบายอากาศใต้หลังคาแบบแบนราบ เป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ค.ส.ล. มีลักษณะเป็นซี่ตามตั้ง ส่วนช่องแสงเหนือหน้าต่างเป็นหน้าต่างวงกบไม้ ลูกฟักกระจกติดตาย

ภาพที่ 154 ลักษณะหน้าต่างบานเปิดคู่และช่องลมช่องแสงของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

พื้น

เป็นพื้น ค.ส.ล. ชั้นล่างมีการปูกระเบื้องเซรามิก ส่วนชั้นบนเป็นพื้นไม้กระดานเข้าลิ้น

บันได

บันไดเป็นบันได ค.ส.ล.

ส่วนประดับ

มีส่วนประกอบประดับตกแต่งอาคาร เช่น ค้ำยันยื่นที่ค้ำกันสาดและ ส่วนผนังเหนือและใต้ช่องเปิด ซึ่งได้รับอิทธิพลตะวันตก นอกจากนี้บน ราวค้ำยันมีราวกันตก ในส่วนนี้เป็น ค.ส.ล. ที่มีลักษณะคล้ายลวดลาย แต่ ลวดลายละเอียดลง ชุดหัวมุมมีป้ายที่ระบุ ปีที่สร้างเป็นปูนปั้น

ภาพที่ 155 ลักษณะส่วนประดับตกแต่งด้านหน้า เช่น ป้ายระบุชื่อและปีที่สร้าง ลวดลายปูนปั้นฝ้าเพดาน ด้านนอก และราวกันตกชั้นดาดฟ้าของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

โครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างหลัก

ระบบเสาและคาน ค.ส.ล.

หลังคาและวัสดุผนัง

ตึกแถวชุด 2 ชั้น มีโครงหลังคาไม้ มุงกระเบื้องซีเมนต์ มีผนังกันไฟทุก 3 คูหา ส่วนตึกแถว 3 ชั้น มีลักษณะหลังคาเป็นแบบแบนราบ ค.ส.ล. และมีกันสาด ค.ส.ล. ระหว่างชั้น

ภาพที่ 156 ลักษณะผนังกันไฟบนหลังคาของชุดตึกแถว 2 ชั้น ริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

ฝ้าเพดาน

ฝ้าเพดานภายนอก เป็น ค.ส.ล. มีการตกแต่งด้วยบัวปูนปั้น ส่วนฝ้า เพดานภายในเป็นฝ้าเพดานไม้

ภาพที่ 157 ลักษณะฝ้าเพดาน ค.ส.ล. ภายนอก และฝ้าเพดานไม้ภายในตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

ผนัง

ผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสี

ภาพที่ 158 ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี ซึ่งสีเดิมเป็นสีเหลืองและสีน้ำปูน

พื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้น ค.ส.ล. ปูด้วยกระเบื้องเซรามิก ขนาด 0.30 x 0.30 ม. ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้น ค.ส.ล. เช่นกัน แต่ปูด้วยไม้กระดานหรือไม้ปาร์เก้

■ การใช้สอยตึกแถว

ตึกแถวชุดนี้มีทั้งหมด 34 คูหา การใช้สอยอาคารทั้งที่พักอาศัย ร้านค้า และสำนักงาน เนื่องจากเจ้าของตึกแถวชุดนี้เปิดให้เอกชนเช่าเพื่อประกอบธุรกิจ และทำการค้าขาย

■ ปัญหา

ปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

การต่อเติมเปลี่ยนแปลงตึกแถว และการเพิ่มส่วนประกอบของร้านค้า เช่น ป้ายอาคาร กันสาดผ้าใบ ระบบปรับอากาศ และการเดินสายไฟริมถนนเจริญกรุง ทำให้ทัศนียภาพอาคารดูสกปรกรกตา นอกจากนี้ยังทำลายลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของย่าน

ภาพที่ 159 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของตึกแถว และการเพิ่มส่วนประกอบต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา และกันสาดผ้าใบ รวมทั้งความไม่เป็นระเบียบของสายไฟฟ้าและแผงลอยข้างถนน เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ของบริเวณริมถนนเจริญกรุง ซอย 43

ปัญหาทางสถาปัตยกรรม

เนื่องจากสภาพอาคารโดยส่วนใหญ่ยังมั่นคงแข็งแรง ดังนั้นปัญหาทางสถาปัตยกรรมที่เด่นชัดของตึกแถวชุดนี้ คือ การปรับเปลี่ยนเพิ่มองค์ประกอบของตึกแถวบางส่วน เช่น การทาสีใหม่ที่ไม่กลมกลืนกันกับตึกแถวข้างเคียงและไม่สอดคล้องกับลักษณะเดิมของตึกแถว การเปลี่ยนแปลงประตูหน้าต่างใหม่ การติดตั้งระบบปรับอากาศและการเดินสายไฟฟ้าที่ไม่เป็นระเบียบ การติดป้ายชื่อร้านค้าที่มีขนาดใหญ่เกินพอดีทำให้บดบังทัศนียภาพที่ดีของอาคาร และบางห้องทึบกันสาดเดิมทิ้งไปแล้วโอบปูนเรียบ เป็นต้น นอกจากนี้ความเก่าแก่ ความชื้น เขม่าควันจากรถยนต์ ยังมีผลทำให้วัสดุดั้งเดิมเสื่อมสภาพลง

ภาพที่ 160 ปัญหาทางสถาปัตยกรรมที่เกิดจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของตึกแถว และการเพิ่มส่วนประกอบต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา กันสาดผ้าใบ ระบบปรับอากาศ สายไฟฟ้า เป็นต้น

ภาพที่ 161 ปัญหาทางสถาปัตยกรรมที่เกิดจากความเก่าแก่ของตึกแถว และเขม่าควันจากรถยนต์

ภาพที่ 162 ปัญหาทางสถาปัตยกรรมที่เกิดจากความชื้นที่ทำให้ผนังปูนฉาบเปื้อน เสื่อมสภาพ

ปัญหาในการอนุรักษ์

กรรมสิทธิ์ของตึกแถวชุดนี้เป็นของเอกชน ซึ่งมีผู้เช่าหลายราย ดังนั้นในการปรับปรุงตึกแถวแต่ละคูหนานั้นจึงมีความไม่กลมกลืนกัน นอกจากนี้ผู้เช่าหรือเจ้าของยังขาดความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมประเภทนี้ และขาดการดูแลรักษาอาคารให้อยู่ในสภาพและลักษณะดั้งเดิม รวมทั้งในการซ่อมแซมตึกแถวชุดดังกล่าวให้คงสภาพเดิมนั้นต้องใช้งบประมาณมาก ส่วนปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของเมืองนั้น ควรเป็นหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงดูแลความเป็นระเบียบในส่วนของการเดินเท้าสาธารณะ และระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการต่างๆ

■ ลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารในการอนุรักษ์

ตึกแถวชุดนี้เป็นตึกแถวริมถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งมีความสำคัญในแง่ที่เป็นเอกลักษณ์ของบริเวณ และยังแสดงถึงความสัมพันธ์ทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับลักษณะหน้าตาอาคารแสดงให้เห็นชัดเจนว่าได้รับอิทธิพลตะวันตกที่มีการสร้างอย่างประณีตจากฝีมือช่างในอดีต ทำให้ตึกแถวชุดนี้มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมด้วย

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง

จากการสำรวจตัวอย่างตึกแถวริมถนนเจริญกรุงทั้งตอนนอกและตอนในแต่ละยุค จำนวน 8 ชุด ประมาณ 100 คูหา โดยศึกษาจากการลักษณะทางกายภาพ การก่อสร้างและวัสดุ ปัญหาในด้านต่างๆ การใช้สอย รวมทั้งลักษณะและคุณค่าของตึกแถวที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงรัชกาลที่ 7 ทำให้ได้ข้อสรุปของลักษณะทางกายภาพของตึกแถวริมถนนเจริญกรุงตามยุคต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4

ลักษณะตึกแถวยุคนี้ เป็นยุคแรกของตึกแถวในสมัยรัตนโกสินทร์ สันนิษฐานว่ายังคงได้รับอิทธิพลจีน ซึ่งจะเห็นได้จากลวดลายประดับตกแต่งเป็นลวดลายปูนปั้นลวดลายจีน แต่ปัจจุบัน (พ.ศ. 2543) บริเวณริมถนนเจริญกรุงนั้น ไม่ปรากฏหลังเหล็อยู่แล้ว เนื่องจากถูกรื้อแล้วมีการสร้างขึ้นใหม่ทดแทน จึงได้เปรียบเทียบกับชุดตึกแถวบริเวณอื่น ที่สร้างในยุคนี้ ซึ่งยังหลงเหลืออยู่ คือ ตึกแถววัดบวรนิเวศวิหาร เป็นต้น

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่บนถนนพระสุเมรุตอนที่ตั้งติดกับถนนดินสอ ข้างวัดบวรนิเวศวิหาร

การวางผัง ติดถนนหลักโดยมีด้านหน้ากว้าง 2.80 ม. ลึกเข้าไป 12.00 ม.

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

จำนวนชั้น 1 ชั้นครึ่ง

หลังคา ทรงจั่ว

ผนังด้านหน้าตึกแถว ผนังก่ออิฐถือปูน

ประตู ประตูไม้แบบหน้าถ้ำ หรือประตูบานเฟี้ยมไม้ ลูกฟักไม้กระดานดุน

หน้าต่าง หน้าต่างไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักไม้กระดานดุน

ช่องลมและช่องแสง มีลักษณะเป็นซี่ไม้ตีตามตั้ง

พื้น พื้นชั้นล่างเป็นดินอัดแน่น

ส่วนประดับ มีการประดับตกแต่งบริเวณหน้าจั่วของตึกแถวแต่ละชุด เป็นลวดลายปูนปั้น

โครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างหลัก	เป็นกำแพงรับน้ำหนัก เสาไม้ และผนังก่ออิฐฉาบปูน
หลังคาและวัสดุค้ำ	โครงหลังคาไม้ มุงด้วยกระเบื้องดินเผา
ฝ้าเพดาน	-
ผนัง	ก่ออิฐฉาบปูน
พื้น	เป็นพื้นดินอัดแน่น

2. **ตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5**

ลักษณะตึกแถวในยุคนี้ ตรงกับศตวรรษที่ 19-20 ได้รับอิทธิพลตะวันตก ในแบบของนีโอคลาสสิก เรอเนสซองส์ ผสมผสานกับลักษณะตึกก่ออิฐฉาบปูนแบบจีน โดยอาคารเป็นอาคาร 2 ชั้น หน้ากว้างห้องละ ประมาณ 3.00 เมตร ลึก 12.00 เมตร ความสูงแต่ละชั้นประมาณ 3.15-3.50 เมตร และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทำเลที่ตั้ง	เกิดขึ้นตามแนวถนนหลักและถนนรอง
การวางผัง	มีลักษณะยาวขนานสองฝั่งถนน
ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม	
จำนวนชั้น	2 ชั้น
หลังคา	ทรงจั่วหรือทรงมนิลา (Gable Roof) หรือผสมซ้อน คือมนิลาผสมปั้นหย่า หลังคาไม่ยื่นมาก มุมหลังคามักไม่สูงชัน คือมีความชันประมาณ 30-45 องศา มุงกระเบื้องดินเผาไม่เคลือบ
ผนังด้านหน้าตึกแถว	เป็นการตกแต่งแบบตะวันตก มีเสาหลอกหรือเสาอิง ประดับกับตัวผนัง โดยไม่ได้รับน้ำหนัก มีลวดลายและหัวเสาประยุกต์จากกรีกหรือโรมัน อาจมีการตกแต่งผนังอาคารเป็นร่องลึกลงไปในตัว แบบก่อหิน (Rustication) มีการใช้ส่วนประกอบอาคาร เช่น ช่องประตูหน้าต่าง หรือช่องระหว่างผนังภายในเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลม (Round Arch) นอกจากนี้ยังมีการใช้ลวดบัวตกแต่งตามแนวคาน หน้าจั่ว รอบหน้าต่าง และยังมีไม้ฉลุลวดลายเครือเถาประดับตามช่องระบายอากาศเหนือหน้าต่าง
ประตู	เป็นชนิดบานลูกฟักไม้กระดานคู่หน้าและหน้าเดียว ลักษณะบานเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่และบานเฟี้ยมชนิดเปิดได้ตลอดทั้งช่วง
หน้าต่าง	เป็นบานลูกฟักไม้กระดานคู่หน้าและหน้าเดียว ชนิดบานเกล็ดไม้ติดตาย และชนิดผสมระหว่างบานเกล็ดไม้และลูกฟัก ลักษณะการเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่ เปิดออกภายนอกตัวบานแบ่งออกเป็น 2 หรือ 3 ตอน
ช่องลมและช่องแสง	ช่องแสงและช่องลมมักอยู่เหนือประตูหรือหน้าต่าง เป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือช่องโค้ง ลักษณะเป็นซี่ลูกกรงไม้ระบายอากาศ
พื้น	พื้นชั้นล่างเป็นดินอัดแน่น ปูด้วยกระเบื้องเซรามิก กระเบื้องดินเผา ส่วนพื้นชั้นบนเป็นไม้กระดานวางบนตงและคานไม้

บันได	เป็นบันไดขึ้นภายในตึกแถว ส่วนมากเป็นบันไดไม้ทึบ มีไม้บังระหว่างชั้นบันได ราวบันได ลูกกรงบันไดเป็นลูกกรงไม้กึ่งสัง บันไดภายในเป็นชนิดมีชานพัก 1 ตอน
ส่วนประดับ	มีการประดับตกแต่งบริเวณหน้าจั่วของตึกแถวแต่ละชุด เป็นลวดลายปูนปั้น
<u>โครงสร้างและวัสดุ</u>	
โครงสร้างหลัก	เป็นแบบเสาไม้หรือก่ออิฐฉาบปูนและคานไม้ รวมกับผนังรับน้ำหนัก (Wall Bearing) ก่ออิฐฉาบปูนทุก 3 ห้อง ทำหน้าที่เป็นกำแพงกันไฟ ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้ต่อกับผนังก่ออิฐฉาบปูน อิฐเป็นอิฐบางบัวทอง ขนาดเมื่อเผาสุก ประมาณ กว้าง 4 1/2 นิ้ว ยาว 9 นิ้ว หนา 2 1/2 นิ้ว
หลังคาและวัสดุมุง	เป็นโครงสร้างไม้เนื้อแข็ง มุงกระเบื้องดินเผาไม่เคลือบมีขนาดเล็ก ประมาณ 14 ซม. x 24 ซม. หนาประมาณ 1 ซม. กระเบื้องหางเหยี่ยวและกระเบื้องหางม่น
ฝ้าเพดาน	ไม้สักแผ่นแบบฝาดั้งตีชิดหรือเข้าลิ้น ทาสี
ผนัง	เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสีน้ำปูน ชั้นล่างเป็นอิฐก่อหนา 1 1/2 แผ่น ชั้นบนเป็นอิฐก่อ 1 แผ่น ผนังภายในชั้นบนเป็นผนังไม้สักหรือไม้เนื้อแข็งเข้าลิ้น ตีตามตั้งทาสี
พื้น	ภายในชั้นล่างเป็นพื้นซีเมนต์บนดินอัด วัสดุที่ใช้ปู ได้แก่ กระเบื้องดินเผา กระเบื้องหินขัด กระเบื้องเซรามิก เป็นต้น ขนาดประมาณ 1 ฟุต x 1 ฟุต ชั้นบน ส่วนใหญ่เป็นพื้นกระดานไม้ขนาดประมาณ 6 นิ้ว x 6 นิ้ว ตีชิดหรือเข้าลิ้น

3. ตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6

ตึกแถวแบบนี้ ได้รับอิทธิพลตะวันตกและมีการตกแต่งด้วยลวดลายศิลปะตะวันตกอย่างชัดเจน โดยจำนวนชั้นของอาคารเป็นอาคาร 2 และ 3 ชั้น หน้ากว้างห้องละประมาณ 3.00-3.50 เมตร ลึก 12.00 เมตรขึ้นไป ความสูงแต่ละชั้นประมาณ 3.15-3.50 เมตร และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

<u>ทำเลที่ตั้ง</u>	เกิดขึ้นตามแนวถนนหลักและถนนรอง มีลักษณะยาวขนานสองฝั่งถนน
<u>การวางผัง</u>	มีลักษณะยาวขนานสองฝั่งถนน

ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

จำนวนชั้น	2 และ 3 ชั้น
หลังคา	ทรงจั่วหรือทรงมนิลา (Gable Roof) หรือผสมซ้อน คือมนิลาผสมปั้นหย่า หลังคาไม่ยื่นมาก มุมหลังคามักไม่สูงชัน คือมีความชันประมาณ 30 องศา มุงกระเบื้องซีเมนต์ (กระเบื้องว่าว) หรืออาจมีการใช้กระเบื้องแอสเบสตอสซีเมนต์ ตัดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน บางแห่งเป็นหลังคาแบนราบ (Flat Parapet) เป็นพื้น ค.ส.ล. มี การนำวัสดุ ค.ส.ล. มาทำส่วนยื่นของอาคาร อาทิเช่น ระเบียง กันสาด เป็นต้น โดยมากชายคา กันสาด หรือระเบียง ยื่นประมาณ 1.00-1.20 เมตร

ผนังด้านหน้าตึกแถว	เป็นการตกแต่งแบบตะวันตก มีเสาหลอกหรือเสาอิง ประดับกับตัวผนัง โดยไม่ได้รับน้ำหนัก มีลวดลายและหัวเสาประยุกต์จากกรีกหรือโรมัน นอกจากนี้ยังมีการใช้ลวดบัวปูนปั้นตามอิทธิพลตะวันตก ตกแต่งตามแนวเสา คาน หน้าจั่ว รอบหน้าต่าง และส่วนที่เป็นระเบียงหรือชายคา รวมทั้งมีการเจาะช่องที่ผนังตามแนวนอนเป็นระยะ ราวลูกกรงระเบียง ลวดลายลูกมะหวดหรือลวดลายปูนปั้นแบบตะวันตก
ประตู	มีความสูง 2.00 เมตร ประตูเป็นชนิดบานลูกฟักไม้กระดานคู่ขนานสองหน้าและหน้าเดียว แบ่งเป็น 2 หรือ 3 ตอน ลูกฟักตอนบนอาจเป็นกระจกฝ้า กระจกใส กระจกสีหรือเกล็ดไม้ วงกรอบไม้ ลักษณะบานเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่และบานเพียงชนิดเปิดได้ตลอดทั้งช่วง
หน้าต่าง	เป็นบานลูกฟักไม้กระดานคู่ขนานสองหน้าและหน้าเดียว ชนิดบานเกล็ดไม้ติดตาย และชนิดผสมระหว่างบานเกล็ดไม้และลูกฟัก ลักษณะการเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่ เปิดออกภายนอกตัวบานแบ่งออกเป็น 2 หรือ 3 ตอน
ช่องลมและช่องแสง	ช่องแสงและช่องลมระบายอากาศมักอยู่เหนือประตูหรือหน้าต่าง เป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือช่องโค้งครึ่งวงกลม ช่องแสงมักเป็นกระจกเม็ด (ขาวและสีต่างๆ) หรือกระจกใสติดตายในกรอบไม้ตาตาราง ส่วนช่องลมเหนือประตูมีการเว้นช่องบนผนังเป็นช่องถี่ หรือช่องสี่เหลี่ยมเล็กๆ ให้ระบายอากาศได้ หรือบางแห่งเป็นไม้สลักโปร่ง
พื้น	พื้นชั้นล่างเป็นดินอัดแน่น ส่วนพื้นชั้นบนเป็นไม้กระดานวางบนตงและคานไม้
บันได	เป็นบันไดขึ้นภายในตึกแถว ส่วนมากเป็นบันไดไม้ทึบ มีไม้บังระหว่างชั้นบันได ราวบันได ลูกกรงบันไดเป็นลูกกรงไม้ บางแห่งเป็นกึ่งลึงและสลักลวดลาย บันไดภายในเป็นชนิดมีชานพัก 1 ตอน
ส่วนประดับ	มีการประดับตกแต่งบริเวณหน้าจั่วของตึกแถวแต่ละชุด เป็นลวดลายปูนปั้น
โครงสร้างและวัสดุ	
โครงสร้างหลัก	เป็นแบบเสาและคาน ค.ส.ล. ผสมกับผนังก่ออิฐฉาบปูน
หลังคาและวัสดุผนัง	เป็นโครงสร้างไม้ เช่นไม้สัก ไม้แดง หรือไม้เนื้อแข็งอื่นๆ หรือโครงสร้าง ค.ส.ล. ส่วนวัสดุผนังเป็นกระเบื้องหางว่าวหรือกระเบื้องซีเมนต์ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสทางทะแยง เป็นแผ่นขนาดประมาณ 24 ซม. x 24 ซม. หรืออาจมีการใช้กระเบื้องแอสเบสตอสซีเมนต์ ตัดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนมากเป็นสีเทาขาว
ฝ้าเพดาน	ไม้สักแผ่นทางยาวเข้าลิ้น ทาสี หรือเป็นฝ้าเพดานฉาบปูนเรียบ ทาสี บางแห่งมีการตกแต่งประดับประดาด้วยลวดลายปูนปั้นและลวดบัวต่างๆ
ผนัง	เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสี ชั้นล่างและชั้นบนเป็นอิฐก่อ ผนังภายในชั้นบนเป็นผนังไม้สักหรือไม้เนื้อแข็งเข้าลิ้น ติดตามตั้งทาสี

พื้น

ภายในชั้นล่าง มักเป็นพื้น ค.ส.ล. หรือ พื้นซีเมนต์บนดินถมอัดแน่น วัสดุที่ใช้ปู ได้แก่ กระเบื้องดินเผา กระเบื้องเซรามิก กระเบื้องหินขัด หรือหินอ่อน ขนาดประมาณ 1 ฟุต x 1 ฟุต ชั้นบนมีทั้งเป็นพื้นกระดาน ไม้สัก ขนาดประมาณ 6 นิ้ว x 6 นิ้ว ดีชิตหรือเข้าลิ้น และบางส่วนเป็น พื้น ค.ส.ล. ปูด้วยวัสดุเหมือนชั้นล่างหรือปาร์เก้ ส่วนพื้นระเบียง เฉลียง เป็นพื้น ค.ส.ล. ปูด้วยกระเบื้องหินขัด กระเบื้องซีเมนต์ กระเบื้องเซรามิก กระเบื้องดินเผา หรือ หินอ่อนแผ่น

4. ตึกแถวริมถนนเจริญกรุง ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 7

ตึกแถวแบบนี้ ได้รับอิทธิพลตะวันตกและมีการตกแต่งด้วยลวดลายศิลปะตะวันตกแต่รายละเอียดไม่มากเท่าตึกแถวที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 โดยจำนวนชั้นของอาคารเป็นอาคาร 2 3 และ 4 ชั้น หน้ากว้างห้องละประมาณ 3.00-3.50 เมตร ลึก 12.00 เมตรขึ้นไป ความสูงแต่ละชั้นประมาณ 3.15-3.50 เมตร และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทำเลที่ตั้ง	เกิดขึ้นตามแนวถนนหลักและถนนรอง มีลักษณะยาวขนานสองฝั่งถนน
การวางผัง	มีลักษณะยาวขนานสองฝั่งถนน
ลักษณะและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม	
จำนวนชั้น	2 3 และ 4 ชั้น
หลังคา	ทรงจั่วหรือทรงมนิลา (Gable Roof) หลังคาไม้ยื่น มุมหลังคามักไม่สูงชัน คือมีความชันประมาณ 30 องศา มุงกระเบื้องซีเมนต์ (กระเบื้องว่าว) หรืออาจมีการใช้กระเบื้องแอสเบสตอสซีเมนต์ ตัดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน บางแห่งเป็นหลังคาแบนราบ (Flat Parapet) เป็นพื้น ค.ส.ล. ทรงหลังคาถูกปิดบังด้วยแนวราวกันตก ค.ส.ล. มีการนำวัสดุ ค.ส.ล. มาทำส่วนยื่นของอาคาร อาทิเช่น ระเบียง กันสาด เป็นต้น โดยมากชายคา กันสาด หรือระเบียง ยื่นประมาณ 1.00-1.20 เมตร
ผนังด้านหน้าตึกแถว	เป็นการตกแต่งแบบตะวันตก มีการใช้ลวดบัวปูนปั้นตกแต่งตามแนวเสา คาน หน้าจั่ว รอบหน้าต่าง และส่วนที่เป็นระเบียงหรือชายคา รวมทั้งมีการเจาะช่องที่ผนังตามแนวนอนเป็นระยะ ราวลูกกรงระเบียงลวดลายลูกมะหวดหรือลวดลายปูนปั้นแบบตะวันตก
ประตู	มีความสูง 2.00 เมตร ประตูเป็นชนิดบานลูกฟักไม้กระดานดุนสองหน้าและหน้าเดียว แบ่งเป็น 2 หรือ 3 ตอน ลูกฟักตอนบนอาจเป็นกระจกฝ้า กระจกใส กระจกลีหรือเกล็ดไม้ วงกรอบไม้ ลักษณะบานเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่และบานเพี้ยมชนิดเปิดได้ตลอดทั้งช่วง
หน้าต่าง	เป็นบานลูกฟักไม้กระดานดุนสองหน้าและหน้าเดียว ชนิดบานเกล็ดไม้ติดตาย และชนิดผสมระหว่างบานเกล็ดไม้และลูกฟัก ลักษณะการเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่ เปิดออกภายนอกตัวบานแบ่งออกเป็น 2 หรือ 3 ตอน
ช่องลมและช่องแสง	ช่องแสงและช่องลมระบายนอากาศมักอยู่เหนือประตูหรือหน้าต่าง เป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ช่องแสงมักเป็นกระจกเม็ด (ขาวและสีต่างๆ) หรือกระจกใสติดตายในกรอบไม้ตาตาราง ส่วนช่องลมเหนือประตูมีการเว้นช่องบนผนังเป็นช่องถี่ หรือช่องสี่เหลี่ยมเล็กๆ ให้ระบายอากาศได้ หรือบางแห่งเป็นไม้สลักโปร่ง

พื้น	พื้นชั้นล่างเป็น ค.ส.ล. ส่วนพื้นชั้นบนเป็น ค.ส.ล.และไม้กระดานวางบนตงและคานไม้
บันได	เป็นบันไดขึ้นภายในตึกแถว ส่วนมากเป็นบันได ค.ส.ล. และบันไดไม้ทึบ มีไม้บังระหว่างชั้นบันได ราวบันได ลูกกรงบันไดเป็นลูกกรงไม้ บางแห่งเป็นกึ่งเหล็กและสลักลวดลาย บันไดภายในเป็นชนิดมีชานพัก 1 ตอน มีการประดับตกแต่งไม่มากเท่าตึกแถวที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 และ 6
ส่วนประดับ	
<u>โครงสร้างและวัสดุ</u>	
โครงสร้างหลัก	เป็นแบบเสาและคาน ค.ส.ล. ผสมกับผนังก่ออิฐฉาบปูน
หลังคาและวัสดุผนัง	เป็นโครงสร้างไม้ เช่น ไม้สัก ไม้แดง หรือไม้เนื้อแข็งอื่นๆ หรือโครงสร้าง ค.ส.ล. ส่วนวัสดุผนังเป็นกระเบื้องทงวาวหรือกระเบื้องซีเมนต์ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสทงวาว เป็นแผ่นขนาดประมาณ 24 ซม. x 24 ซม. หรืออาจมีการใช้กระเบื้องแอสเบสตอสซีเมนต์ ตัดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนมากเป็นสีเทาขาว
ฝ้าเพดาน	ไม้สักแผ่นทางยาวเข้าลิ้น ทาสี หรือเป็นฝ้าเพดานฉาบปูนเรียบ ทาสี บางแห่งมีการตกแต่งประดับประดาด้วยลายปูนปั้นและลวดบัวต่างๆ
ผนัง	เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ทาสี ชั้นล่างและชั้นบนเป็นอิฐก่อ
พื้น	ภายในชั้นล่าง มักเป็นพื้น ค.ส.ล. หรือ พื้นซีเมนต์บนดินถมอัดแน่น วัสดุที่ใช้ปู ได้แก่ กระเบื้องดินเผา กระเบื้องเซรามิก กระเบื้องหินขัด หรือหินอ่อน ขนาดประมาณ 1 ฟุต x 1 ฟุต ชั้นบนมีทั้งเป็นพื้นกระดาน ไม้สัก ไม้ตะแบก ไม้ตะเคียน ขนาดประมาณ 6 นิ้ว x 6 นิ้ว ดีซิดหรือเข้าลิ้น และบางส่วนเป็นพื้น ค.ส.ล. ปูด้วยวัสดุเหมือนชั้นล่างหรือปาร์เก้ ส่วนพื้นระเบียง เฉลียง เป็นพื้น ค.ส.ล. ปูด้วยกระเบื้องหินขัด กระเบื้องซีเมนต์ กระเบื้องเซรามิก กระเบื้องดินเผา หรือ หินอ่อนแผ่น

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง					
		สมัยรัชกาลที่ 4	สมัยรัชกาลที่ 5	สมัยรัชกาลที่ 6	สมัยรัชกาลที่ 7
ทำเลที่ตั้ง	เกิดขึ้นตามแนวถนนหลักหรือถนนเจริญกรุงและถนนรองหรือถนนซอย				
การวางผัง	มีลักษณะยาวขนานสองฝั่งถนน				
ลักษณะและส่วนประกอบ					
จำนวนชั้น	1 ชั้น	2 ชั้น	2 และ 3 ชั้น	2 3 และ 4 ชั้น	
หลังคา	มณีลา	มณีลาและปั้นทวย	มณีลา ปั้นทวย และแบนราบ มีระเบียงและกันสาด ค.ส.ล.	มณีลา ปั้นทวย และแบนราบ มีระเบียงและกันสาด ค.ส.ล.	
ผนังด้านหน้า	อิทธิพลจีน	อิทธิพลตะวันตก	อิทธิพลตะวันตก	อิทธิพลตะวันตก	
ประตู	บานหน้าดั่ง บานเพ็ชรม และบานเปิดคู่มือลูกปักไม้กระดานคูน	บานเพ็ชรมและบานเปิดคู่มือลูกปักไม้กระดานคูน	บานเพ็ชรมและบานเปิดคู่มือลูกปักไม้กระดานคูน	บานเพ็ชรมและบานเปิดคู่มือลูกปักไม้กระดานคูน	
หน้าต่าง	บานเปิดคู่มือ ลูกปักไม้กระดานคูน	บานเปิดคู่มือ ลูกปักไม้กระดานคูนและบานเกล็ดไม้	บานเปิดคู่มือ ลูกปักไม้กระดานคูนและเกล็ดไม้	บานเปิดคู่มือ ลูกปักไม้กระดานคูน เกล็ดไม้และกระจก	
ช่องลมช่องแสง	ช่องสี่เหลี่ยม เป็นซี่ไม้ตีตามตั้ง	ช่องสี่เหลี่ยมและช่องโค้ง เป็นซี่ไม้ตีตามตั้งและติดกระจกฝ้า	ช่องสี่เหลี่ยมและช่องโค้ง เป็นซี่ไม้หรือติดกระจก บางแห่งเป็นค.ส.ล.	ช่องสี่เหลี่ยมค.ส.ล. เป็นซี่ตามตั้งหรือติดกระจก บางแห่งเป็นค.ส.ล.	
พื้น	ดินอัดแน่น	ชั้นล่างเป็นดินอัดแน่น ชั้นบนเป็นพื้นไม้กระดาน	ชั้นล่างเป็นดินอัดแน่น ชั้นบนเป็นพื้นไม้กระดาน บางแห่งเป็นพื้น ค.ส.ล.	ชั้นล่างเป็นค.ส.ล. ชั้นบนเป็นพื้นไม้กระดาน .	
บันได	-	บันไดไม้ทึบ ราวบันไดและลูกกรงไม้	บันไดไม้ทึบ ราวบันไดและลูกกรงไม้	บันไดค.ส.ล.และไม้ทึบ ราวบันไดและลูกกรงไม้	
ส่วนประดับ	ลายปูนปั้นจีนบริเวณหน้าจั่ว	ลายปูนปั้นแบบตะวันตก	ลายปูนปั้นแบบตะวันตก มีระเบียง กันสาด และค้ำยันค.ส.ล.	ลายปูนปั้นแบบตะวันตก มีระเบียง กันสาด และค้ำยันค.ส.ล.	
โครงสร้างและวัสดุ					
โครงสร้างหลัก	เสาไม้กับกำแพงรับน้ำหนัก	เสาไม้หรือก่ออิฐและคานไม้กับกำแพงรับน้ำหนัก	ระบบเสาและคาน คอนกรีตเสริมเหล็ก	ระบบเสาและคาน คอนกรีตเสริมเหล็ก	
หลังคาและวัสดุผนัง	โครงสร้างไม้ มุงด้วยกระเบื้องดินเผา	โครงสร้างไม้ มุงด้วยกระเบื้องดินเผา	โครงสร้างไม้ มุงด้วยกระเบื้องหางว่าวหรือกระเบื้องซีเมนต์ บางแห่งเป็นกระเบื้องแอสเบสตอสซีเมนต์	โครงสร้างไม้ มุงด้วยกระเบื้องหางว่าวหรือกระเบื้องซีเมนต์ บางแห่งเป็นกระเบื้องแอสเบสตอสซีเมนต์	
ฝ้าเพดาน	-	ไม้แผ่นตีขีดหรือเข้าลิ้น	ไม้แผ่นตีขีดหรือเข้าลิ้น		
ผนัง	ก่ออิฐฉาบปูน	ก่ออิฐฉาบปูน ทาสี	ก่ออิฐฉาบปูน ทาสี	ก่ออิฐฉาบปูน ทาสี	
พื้น	ดินอัดแน่น	ชั้นล่างเป็นพื้นปูนบนดินอัด ปูด้วยกระเบื้องเซรามิก ชั้นบนเป็นพื้นกระดานไม้	ชั้นล่างเป็นปูนบนดินอัด ปูด้วยกระเบื้องเซรามิก กระเบื้องหินขัดหรือหินอ่อน ชั้นบนเป็นพื้นกระดานหรือปาร์เก้	ชั้นล่างเป็นปูนบนดินอัด ปูด้วยกระเบื้องเซรามิก กระเบื้องหินขัดหรือหินอ่อน ชั้นบนเป็นพื้นกระดานหรือปาร์เก้	

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบลักษณะสถาปัตยกรรมของตึกแถวริมถนนเจริญกรุง
ที่สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 4 จนถึงรัชกาลที่ 7